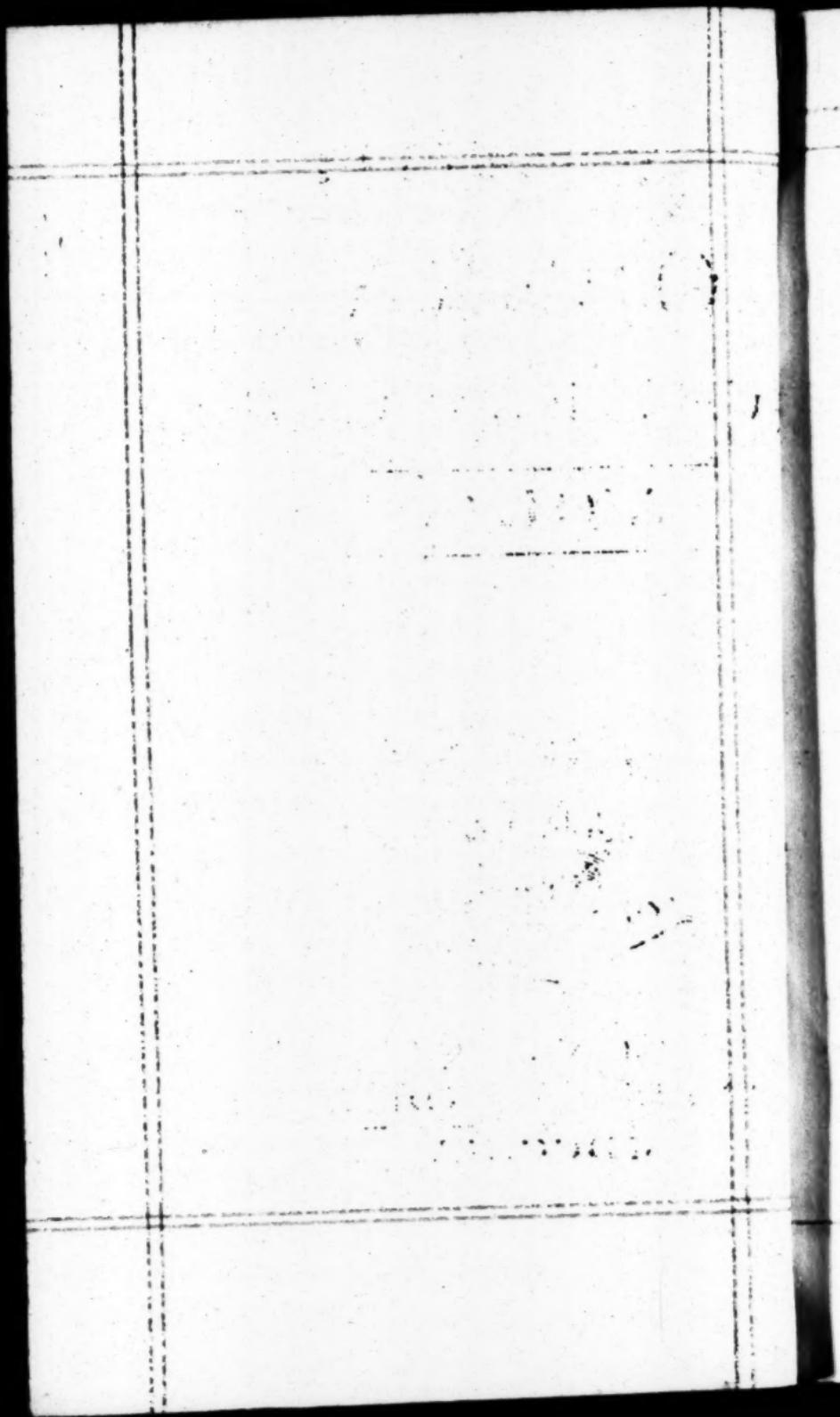

P. OVIDII
OPERA
QUÆ EXTANT.

VOL. V.

LONDINI:
TYPIS J. BRINDLEY.
MDCCXLV.

P. O V I D I I N A S O N I S
A M O R U M
L I B E R P R I M U S.

E L E G I A I.

A R M A gravi numero, violentaque bella, parabam
Edere, materia conveniente modis.
Par erat inferior versus : risisse Cupido
Dicitur, atque unum subripuisse pedem.
Quis tibi, saepe puer, dedit hoc in carmina juris ? 5
Piëridum vates, non tua turba, sumus.
Quid, si præripiat flavæ Venus arma Minervæ,
Ventilet accenfas flava Minerva faces ?
Quis probet in silvis Cererem regnare jugosis ?
Lege pharetratae Virginis arva coli ? 10
Crinibus insignem quis acuta cuspide Phœbum
Instruat, Aöniam Marte movente lyram ?
Sunt tibi magna, puer, nimiumque potentia regna,
Cur opus adfectas, ambitiose, novum ?
An, quod ubique, tuum ? tua sunt Heliconia Tempe ? 15
Vix etiam Phœbo jam lyra tuta sua est ?
Cum bene surrexit versu nova pagina primo ;
Adtenuat nervos protinus ille meos.
Nec mihi materia est numeris levioribus apta,
Aut puer, aut longas compta puella comas. 20
Questus eram ; pharetra, cum protinus ille, soluta,
Legit in exitium spicula facta meum :
Lunavitque genu finosum fortiter arcum :
Quodque canas, Vates, accipe, dixit, opus.
Me iniferum ! certas habuit puer ille sagittas : 25
Uror ; et in vacuo pectore regnat Amor.

2 P. OVIDII NASONIS

Sex mihi surgat opus numeris ; in quinque residat :

Ferrea cum vestris bella valete modis.

Cingere littorea flaventia tempora myrto,

Musa, per undenos emodulanda pedes.

3e

ELEGIA II.

ESSE quid hoc dicam, quod tam mihi dura videntur
Strata, neque in lecto pallia nostra sedent ?

Et vacuus somno noctem, quam longa peregri ;

Lassaque versati corporis cīsā dolent ?

Nam puto sentirem, si quo tentarer amore :

An subit, et tacita callidus arte nocet ?

Sic erat ; hæserunt tenues in corde sagittæ :

Et posseffa ferus pectora versat Amor.

Cedimus ? an subitum lustando accendimus ignem ?

Cedamus : leve fit, quod bene fertur, onus.

10

Vidi ego jaſtatas mota face crescere flamas :

Et vidi nullo concutiente mori.

Verbera plura ferunt, quam quos juvat uſus aratri,

Detrectant preſsi dum jugâ prima boves.

Aſper equus duris contunditur ora lupatis :

15

Froena minus sentit, quisquis ad arma facit.

Acrius invitox, multoque ferocius urget.

Quam qui servitium ferre fatentur, Amor.

En ego confiteor : tua sum nova præda, Cupido ;

Porrigitus vietas ad tua jura manus

20

Nil opus est bello : pacem veniamque rogamus :

Nec tibi laus, armis vietus inermis, ero.

Neceſte comam myrto : maternas junge columbas :

Qui deceat, currum Vitricus ipſe dabit.

Inque dato curru, populo clamante triumphum,

25

Stabis ; et adjunctas arte movebis aves.

Ducentur juvenes capti, captæque pueræ :

Hæc tibi magnificus pompa triumphus erit.

Ipſe ego, præda recens, factum modo vulnus habebo :

. Et nova captiva vincula mente feram.

30

Mens Bona duceatur manibus post terga retortis,

Et pudor, et caſtris quidquid Amoris obeft.

AMORUM LIB. I. 2. 3.

- Omnia te metuent : ad te sua brachia tendens
 Vulgus, Iō, magna voce, Triumphe, canet.
 Blanditiae comites tibi erunt, Errorque, Furorque, 35
 Adsidue partes turba fecuta tuas.
 His tu militibus superas homineisque Deosque :
 Hæc tibi si demas commoda, nudus eris.
 Læta triumphanti de summo Mater Olympo
 Plaudet ; et adpositas sp̄irget in ora rosas.
 Tu, pennas gemma, genima variante capillos,
 Ibis in auratis aureus ipse rotis.
 Tum quoque non paucos (si te bene novimus) ures :
 Tum quoque præteriens vulnera multa dabis.
 Non possunt (licet ipse velis) cessare sagittæ. 45
 Fervida vicino flamma vapore nocet.
 Talis erat domita Bacchus Ganetide terra.
 Tu gravis alitibus ; tigribus ille fuit.
 Ergo, ego cum possim sacri pars esse triumphi,
 Parce tuas in me perdere, victor opes.
 Aispice cognati felicia Cæsaris arma.
 Qua vincit, viatos protegit ille, manu.

E L E G I A . III.

- J Usta precor : quæ me nuper prædata puella est,
 Aut amet, aut faciat, cur ego semper amem.
 Ah nimium volui ! tantum patiatur amari.
 Audierit nostras tot Cytherea preces.
 Accipe, per longos tibi qui deserviat annos : 5
 Accipe, qui pura norit amare fide.
 Si me non veterum commandant magna parentum
 Nomina ; si nostri sanguinis auq̄or eques ;
 Nec meus innumeris renovatur campus a ratis ;
 Temperat et sumptus parcus uterque parens ; 10
 At Phœbus, comitesque novem, vitisque repertor,
 Hoc faciant : et, me qui tibi donat, Amor :
 Et nulli cessa fides ; sine crimine mores ;
 Nudaque simplicitas, purpureusque pudor.
 Non mihi mille placent : non sum defactor Amoris. 15
 - Tu mihi (si qua fides) cura pereennis eris.

4 P. OVIDII NASONIS

Tecum, quos dederint annos mihi filia Sororum,
 Vivere contingat : teque dolente mori.
Te mihi materiam felicem in carmina præbe ;
 Provenient causa carmina digna sua. 28
Carmine nomen habent, exterrita cornibus 10,
 Et quam fluminea lusit adulter ave :
Quaeque, super pontum simulato vecta juvenco,
 Virginea tenuit cornua vara manu.
Nos quoque per totum pariter cantabimur orbem : 25
 Junctaque semper erunt nomina nostra tuis.

E L E G I A IV.

VIR tuus est epulas nobis aditus easdem :
 Ultima coena tuo sit, precor, illa viro.
Ergo ego dilectam tantum conviva puellam
 Adspiciam ? tangi quem juvet, alter erit.
Alteriusque finus apte subiecta fovebis ? 5
 Injiciet collo, cum volet, ille manum ?
Define mirari, posito quod candida vino
 Atracis ambiguos traxit in arma viros.
Nec mihi silva domus, nec, equo mea membra cohærent :
 Vix a te videor posse tenere manus. 10
Quae tibi sint facienda tamen, cognosce : nec Euris
 Da mea, nec tepidis verba ferenda Notis.
Ante veni, quam vir : nec, quid, si veneris ante,
 Posit agi, video : sed tamen ante veni.
Cum premit ille torum, vultu comes ipsa modesto 15
 Ibis, ut adcumbas ; clam mihi tange pedem.
Me specta, nutusque meos, vultumque loquacem :
 Excipe furtivas, et refer ipsa, notas.
Verba supercilii sine voce loquentia dicam :
 Verba leges digitis, verba notata mero. 20
Cum tibi succurrit Veneris lascivia nostræ ;
 Purpureas tenero pollice tange genas.
Si quid erit, de me tacita quod mente queraris ;
 Pendeat extrema mollis ab aure manus :
Cum tibi, quæ faciam, mea lux, dicamve, placebunt ; 25
 Versetur digitis annulus usque tuis.

- Tange manu mendiam, quo tangunt more precantes ;
 Optabis merito cum mala multa viro.
 Quod tibi miscuerit, sapias, bibat ipse, jubeto :
 Tu puerum leviter posce, quod ipsa velis. 30
 Quæ tu reddideris, ego primus pocula sumam :
 Et qua tu biberis, hac ego parte bibam,
 Si tibi forte dabit, quos prægustaverit ipse,
 Rejice libatos illius ore cibos.
 Nec premat impositis finito tua colla lacertis : 35
 Mite nec in rigido pectorc pone caput.
 Nec finus admittat digitos, habilesve papillæ ?
 Oscula præcipue nulla dedisse velis.
 Oscula si dederis, fiam manifestus amator :
 Et dicam, Mea sunt : injiciamque manus. 40
 Hæc tamen adspiciam : sed quæ bene pallia celant,
 Illa mihi cæci causa timoris erunt.
 Nec femori committe femur, nec crure cohære :
 Nec tenerum duro cum pede junge pedem.
 Multa miser timeo, quia feci multa proterve : 45
 Exemplique metu torqueor ipse mei.
 Sæpe mihi, dominæque meæ properata voluptas
 Veste sub injecta dulce peregit opus.
 Hoc tu non facies : sed ne fecisse puteris,
 Conscia de gremio pallia deme tuo. 50
 Vir bibat usque roga : precibus tamen oscula desint.
 Dumque bilit, furtim (si potes) adde merum.
 Si bene compositus somno vinoque jacebit ;
 Consilium nobis resque locusque dabunt.
 Cum surges abitura domum, surgemus et omnes ; 55
 In medium turbæ fac memor agmen eas.
 Agmine me invenies, aut invenieris, in illo :
 Quidquid ibi poteris tangere, tange mei.
 Me miserum ! paucas monui quod profit in horas.
 Separor a domina, nocte jubente, mea. 60
 Nocte vir includet : lacrymis ego mœstus obortis,
 Qua licet, ad sœvas prosequar usque fores.
 Oscula jam sumet : jam non tantum oscula sumet:
 Quod mihi das furtim, jure coacta dabis.

S P OVIDII NASONIS

Verum invita dato (potes hoc) similisque coactæ : 65
Blanditiæ taceant ; sitque maligna Venus.
Si mea vota valent, illum quoque nil juvet, opto :
Sin minus ; at certe te juvet inde nihil.
Sed quæcunque tamen noctem fortuna sequatur ;
Cras mihi constanti voce dedisse nega. 70

E L E G I A V.

AEt stus erat, mediamque dies exegerat horam :
Adposui medio membra levanda toro.
Pars adaperta fuit, pars altera clausa fenestræ :
Quale fere silvæ lumen habere solent.
Qualia sublument, fugiente, crepuscula, Phœbo : 5
Aut ubi nox abiit, nec tamen orta dies.
Illa verecundis lux est præbenda puellis,
Qua timidus latebræ speret habere pudor.
Ecce Corinna venit, tunica velata recincta,
Candida dividua colla tegente coma : 10
Qualiter in thalamos formosa Semiramis issit
Dicitur, et multis Laïs amata viris.
Deripui tunicam ; nec multum rara nocebatur :
Pugnabat tunica sed tamen illa tegi.
Cumque ita pugnaret, tanquam quæ vincere nollet, 15
Victrix est non ægre proditione sua.
Ut stetit ante oculos, posito velamine, nostros,
In toto nusquam corpore menda fuit,
Quos humeros, quales vidi tetigique lacertos !
Forma papillarum quam fuit apta premi ! 20
Quam castigato planus sub pectore venter !
Quantum et quale latus ! quam juvenile femur !
Singula quid referam ? nil non laudabile vidi :
Et nudam pressi corpus ad usque meum.
Cætera quis nefcit ? laffi requievimus ambo. 25
Proveniant mediæ sic mihi sæpe dies.

E L E G I A VI.

JAnitor (indignum) dura religate catena,
Difficilem moto cardine pande forem.

AMORUM LIB. I. 6.

- Quod precor, exiguum est : adito fac janua parvo
Obliquum capiat semiadapta latus. 7
- Longus Amor tales corpus tenuavit in usus :
Aptaque subducto pondere membra dedit. 5
- Ile per excubias custodum leniter ire
Monstrat : inoffensos dirigit ille pedes.
- At quondam noctem, simulacraque vana timebam :
Mirabar, tenebris si quis iturus erat. 1e
- Risit, ut audirem, tenera cum Matre Cupido :
Et leviter, Fies tu quoque fortis, ait.
- Nec mora, venit amor: non umbras nocte volantes,
Non timeo strictas in mea fata manus.
- Te nimium lentum timeo ; tibi blandior uni : 15
Tu, me quo possis perdere, fulmen habes.
- Adspice, (et, ut videoas, immitia claustra relaxa)
Uda sit ut lacrymis janua facta meis.
- Certe ego, cum posita stares ad verbera veste,
Ad dominam pro te verba tremente tuli. 20
- Ergo, quæ valuit pro te quoque gratia quondam,
(Heu facinus !) pro me nunc valet illa parum :
Redde vicem meritis: grato licet esse, quod optas.
- Tempora noctis eunt : excute poste seram.
Excute : sic unquam longa relevare catena, 25
Nec tibi perpetuo serva bibatur aqua.
- Ferreus orantem nequicquam, janitor, audis :
Roboribus duris janua fulta riget.
- Urbibus obseffis clausæ munimina portæ
Profint: in media pace quid arma times ? 30
- Quid facias hosti, qui sic excludis amantem ?
Tempora noctis eunt : excute poste seram.
- Non ego militibus venio comitatus et armis :
Solus eram, si non sœvus adesset Amor.
- Hunc ego, si cupiam, nusquam dimittere possim : 35
Ante vel a membris dividar ipse meis.
- Ergo Amor, et modicum circa mea tempora vinum
Mecum est, et madidis lapſa corona comis.
- Arma quis hæc timeat ? quis non eat obvius illis ?
Tempora noctis eunt : excute poste seram. 40

S. P. O V I D I I N A S O N I S

Lentus es? an somnus (qui se male præbet amanti)

Verba dat in ventos aure repulsa tua?

At (memini) primo, cum me celare solebam,

Pervigil in mediæ fidera noctis-eras.

Forfitan et tecum tua nunc requiescit amica:

Heu melior quanto fors tua sorte mea!

Dummodo sic, in me duræ transite catenæ:

Tempora noctis eunt: excute poste seram.

Fallimur? an verso sonuerunt cardine postes?

Raucaque concussæ signa dedere fores?

Fallimur: impulsæ est animoso janua vento:

Hei mihi, quam longe spem tulit aura meam!

Si satis es raptæ, Borea, memor Orithyiae,

Huc ades, et surdas flamine tunde fores.

Urbe silent tota: vitroque madentia rore

Tempora noctis eunt: excute poste seram.

Aut ego jam ferroque ignique paratior ipse,

Quem face sustineo, testa superba petam.

Nox, et Amor, vinumque, nihil moderabile suadent:

Illa pudore vacat: Liber Amorque metu.

Omnia consumpsi: nec te precibusve minisive

Movimus, o foribus surdior ipse tuis.

Non te formosæ decuit servare puellæ

Limina: sollicito carcere dignus eras.

Jamque pruinosos molitur Lucifer axes;

Inque suum miseros excitat ales opus.

At tu non lætis detracta corona capillis,

Dura super tota limina nocte jace.

Tu dominæ, cum te projectam mane videbit,

Temporisabsumpti tam male testis eris.

Qualiscunque vale, sentique abeuntis amorem:

Lente, nec admisso lenis amante: vale.

Vos quoque crudeles rigido cum limine postes,

Duraque confertæ ligna valete fores.

E L E G I A VII.

ADDE manus in vincia meas, (meruere catenas)

Dum furor omnis abit, si quis amicus ades.

Nam furor in dominam temeraria brachia movit :

Flet mea vesana læsa puella manu.

Tunc ego vel charos potui violare parentes :

5

Sæva vel in sanctos verbera ferre Deos.

Quid? non et clypei dominus septemplicis Ajax

Stravit deprenfos lata per arva greges ?

Et, vindex in matre, patris malus ulti^r Orestes,

Ausus in arcanas poscere tela Deas ?

10

Ergo ego digestos potui laniare capillos :

Nec dominam motæ dedecuere comæ ?

Sic formosa fuit ; talem Schoeneïda dicunt

Mænalias arcu sollicitasse feras.

Talis perjuri promissaque velaque Thefæi

15

Flevit precipites Cressa tulisse Notos.

Sic, nisi vittatis quod erat, Cassandra, capillis,

Procubuit templo, casta Minerva, tuo.

Quis mihi non, Demens, quis non mihi, Barbare, dixit ?

Ipsa nihil : pavido lingua retenta metu est.

20

Sed taciti fecere tamen convicia vultus :

Egit me lacrymis, ore silente, reum.

Ante meos humeris vellem cecidisse lacertos :

Utilius potui parte carere mei.

In mea vesanas habui dispendia vires :

25

Et valui poenam fortis in ipse meam.

Quid mihi vobiscum, cædis scelerumque ministrae ?

Debita sacrilegæ vincla subite manus.

An, si pulsarem minimum de plebe Quiritem,

Plecterer ? in dominam jus mihi majus erit ?

30

Pessima Tydides scelerum monumenta reliquit :

Ille Deam primus perculit ; alter ego.

Sed minus ille nocens ; mihi, quam profitebar amari,

Læsa est : Tydides sœvus in hoste fuit.

I nunc, magnificos victor molire triumphos ;

35

Cinge comam lauro ; votaque redde Jovi :

Quæque tuos currus comitatūs turba sequetur,

Clamet ; 10 fortis viæta puella viro !

Ante eat effuso tristis captiva capillo,

Si sincerent læsa, candida tota, genæ.

40

30 P. OVIDII NASONIS

Aptius impressis erat os livere labellis,
Et collo blandi dentis habere notam.
Denique, si tumidi ritu torrentis agebar,
Cæaque me prædam fecerat ira suam ;
Nonne satis fuerat timidæ inclamasse puellæ, 43
Nec nimium rigidas intonuisse minas ?
Aut tunicam summa deducere turpiter ora
Ad medium ? mediae zona tulisset opem.
At nunc sustinui, raptis a fronte capillis,
Ferreus ingenuas ungue notare genas. 50
Adstitit illa amens albo, et sine sanguine, vultu,
Cæduntur Pariis qualia saxa jugis.
Exanimes artus, et membra trementia vidi ;
Ut cum populeas ventilat aura comas :
Ut leni Zephyro gracilis vibratur arundo : 55
Summave cum tepido stringitur unda Noto.
Suspensæque diu lacrymæ fluxere per ora,
Qualiter objecta de nive manat aqua.
Tunc ego me primum coepi sentire nocentem :
Sanguis erant lacrymæ, quas dabat illa, meus. 60
Ter tamen ante pedes volui procumbere supplex :
Ter formidatas reppulit illa manus.
At tu ne dubita, (minuet vindicta dolorem)
Protinus in vultus unguibus ire meos.
Nec nostris oculis, nec nostris parce capillis : 65
Quamlibet infirmas adjuvet ira manus.
Neve mei sceleris tam tristia signa superfint,
Pone recompositas in statione comas.

E L E G I A VIII.

E ST quædam, quicunque volet cognoscere lenam,
Audiat : est quædam, nomine Diplos, anus.
Ex re nomen habet : nigri non illa parentem
Memnonis in roseis sobria vidit equis.
Illa magas artes, Ææaque carmina novit,
Inque caput rapidas arte recurvat aquas. 5
Seit bene quid gramen, quid torto concita rhombo
Licia, quid valeat virus amantis equæ.

- Cum voluit, toto glomerantur nubila cœlo :
 Cum voluit, puro fulget in orbe dies. 10
 Sanguine (si qua fides) stillantia sidera vidi :
 Purpureus Lunæ sanguine vultus erat.
 Hanc ego nocturnas vivam volitare per umbras
 Suspicor, et pluma corpus anile tegi.
 Suspicor ; et fama est. oculis quoque pupula duplex 15
 Fulminat, et gemino lumen ab orbe venit.
 Evocat antiquis proavos atavosque sepulchris:
 Et solidam longo carmine findit humum.
 Hæc sibi proposuit thalamos temerare pudicos :
 Nec tamen eloquio lingua nocente caret. 20
 Fors me sermoni testem dedit. illa monebat
 Talia ; me duplices occuluere fores.
 Scis here te, mea lux, juveni placuisse beato :
 Hæsit, et in vultu constitit usque tuo.
 Et cui non placeas ? nulli tua forma secunda est: 25
 Me miseram ! dignus corpore cultus abest.
 Tam felix essem, quam formosissima, vellem :
 Non ego, te facta divite, pauper ero.
 Stella tibi oppositi nocuit contraria Martis.
 Mars abiit : signo nunc Venus apta tuo. 30
 Profit ut adveniens, en adspice. dives amator
 Te cupid, et curæ, quid tibi desit, habet.
 Est etiam facies, quæ se tibi comparet, illi :
 Si te non emptam vellet, emendus erat.
 Erubuit. decet alba quidem pudor ora : sed iste, 35
 Si similes, prodest : verus obesse solet.
 Cum bene dejectis gremium spectaris ocellis,
 Quantum quisque ferat, respiciendus erit.
 Forfitan immundæ, Tatio regnante, Sabinæ
 Noluerint habiles pluribus esse viris. 40
 Nunc Mars externis animos exercet in armis :
 At Venus Æneæ regnat in urbe sui.
 Ludite formosæ. casta est, quam nemo rogavit :
 Aut, si rusticitas non vetat, ipsa rogat.
 Has quoque, quas frontis rugas in vertice portas 45
 Excute : de rugis crimina multa cadent.

12 P. OVIDII NASONIS

Penelope juvenum vires tentabat in arcu :

Qui latus argueret, corneus arcus erat.

Labitur occulte, fallitque volatilis ætas :

Ut celer admissis labitur amnis aquis.

Aera nitent usu : vestis bona quærit haberi :

Canescunt turpi tecta relicta situ.

Forma, nisi admittas, nullo exercente senescit :

Nec satis effectus unus et alter habent.

Certior e multis, nec tam invidiosa rapina est :

Plena venit canis de grege præda lupis.

Ecce, quid iste tuus præter nova carmina vates

Donat ? amatoris nullia multa leges.

Ipse Deus vatum, palla spectabilis aurca,

Tractat inauratae consona fila lyræ.

Qui dabit, ille tibi magno fit major Homero.

Crede mihi ; res est ingeniosa, dare.

Nec tu, si quis erit capit is mercede redemptus,

Despice gypsatij crimen inane pedis.

Nec te decipient veteris quicquam atria ceræ.*

Tolle tuos tecum, pauper amatör, avos,

Quid ? quia pulcher erit, poscet sine munere noctem ?

Quod det, amatorem flagitet ante suum.

Parcius exigito pretium, dum retia tendis,

Ne fugiant : captos legibus ure tuis.

Nec nocuit simulatus amor. sine, credat amari :

Sed cave, ne gratis hic tibi constet amor.

Sæpe nega noctes : capit is modo finge dolorem :

Et modo quæ causas præbeat, Ifiger erit.

Mox recipe ; ut nullum patiendi colligat usum,

Neve relentescat sæpe repulsus amor.

Surda fit oranti tua janua, laxa ferenti :

Audiat exclusi verba receptus amans

Et, quasi læsa prior, nonnunquam irascere læso.

Vanescat culpâ culpâ repensa tua.

Sed nunquam dederis spatiis tempus in iram :

Sæpe tumultates ira morata facit.

Quin etiam discant oculi lacrymare coacti :

Et faciant udas illa vel illa genas.

50

55

60

65

70

75

80

AMORUM LIB. I. 8. 9.

13

- Nec, si quem falles, tu perjurare timeto. 85
 Commodat illis numina furda Venus.
 Servus, et ad partes sollers ancilla parentur ;
 Qui doceant, apte quid tibi possit emi.
 Et sibi pauca rogent: multos si pauca rogabunt,
 Postmodo de stipula grandis acervus erit. 90
 Et foror, et mater, nutrix quoque carpat amantem :
 Fit cito per multas præda petita manus.
 Cum te deficient poscendi munera causæ,
 Natalem libo testificare tuum.
 Ne securus amet, nullo rivale, caveto. 95
 Non bene, si tollas proelia, durat amor.
 Ille viri toto videat vestigia lecto ;
 Factaque lascivis livida colla notis.
 Munera præcipue videat, quæ miserit alter :
 Si tibi nil dederit, Sacra roganda via est. 100
 Cum multa abstuleris: ut non tamen omnia donet ;
 Quod nunquam reddas, commonet, usque roga.
 Lingua juvet, mentemque tegat; blandire, noceque :
 Impia sub dulci melle venena latent.
 Hæc si præstiteris, usu mihi cognita longo ; 105
 Nec tulerint voces ventus et aura meas ;
 Sæpe mihi dices, vivas bene : sæpe rogabis,
 Ut mea defunctæ molliter ossa cubent.
 Vox erat in cursu, cum mea prodidit umbra :
 At nostræ vix se continuere manus, 110
 Quin albam raramque comam, lacrymosaque vino
 Lumina, rugosas distraherentque genas.
 Di tibi dent nullosque lares, inopemque senectam ;
 Et longas hiemes, perpetuamque sitim.

ELEGIA IX.

- Militat omnis amans, et habet sua castra Cupido :
 Attice, crede mihi ; militat omnis amans.
 Quæ bello est habilis, Veneri quoque convenit, ætas :
 Turpe senex miles, turpe senilis amor.
 Quos petiere duces annos in milite forti, 5
 Hos petit in socio bella puella toro.

14 P. OVIDII NASONIS

Pervigilant ambo ; terra requiescit uterque :
 Ille fores dominæ servat, at ille ducis.
 Militis officium longa est via, mitte puellam ;
 Strenuus, exempto fine, sequetur amans.
 Ibit in adversos montes, duplicataque nimbo
 Flumina : congestas exteret ille nives.
 Nec freta pressurus tumidos causabitur Euros ;
 Aptaque verrendis fidera quæret aquis.
 Quis, nisi vel miles, vel amans, et frigora noctis, 15
 Et denso mixtas perferet imbre nives ?
 Mittitur infestos alter speculator in hostes :
 In rivale oculos alter, ut hoste, tenet.
 Ille graves urbes, hic duræ limen amicæ
 Obfidet : hic portas frangit, at ille fores. 20
 Sæpe soporatos invadere profuit hostes ;
 Cædere et armata vulgus inerme manu.
 Sic fera Threïcii ceciderunt agmina Rhesi :
 Et dominum capit deseruistis equi.
 Sæpe maritorum somnis utuntur amantes ; 25
 Et sua sopitis hostibus arma movent.
 Custodum transire manus, vigilumque catervas,
 Militis, et miseri semper amantis opus.
 Mars dubius, nec certa Venus ; viisque resurgunt :
 Quosque neges unquam posse jacere, cadunt. 30
 Ergo desidiam quicunque vocavit amorem,
 Definat : ingenii est experientis amor.
 Ardet in abducta Briseïde mœstus Achilles :
 Dum licet, Argolicas frangite Troës opes.
 Hector ab Andromaches complexibus ibat in arma : 35
 Et, galeam capiti quæ daret, uxor erat.
 Summa ducum Atrides, visa Priameïde, fertur
 Mænadir effusis obstupuisse comis.
 Mars quoque deprensus fabrilia vincula sensit :
 Notior in celo fabula nulla fuit. 40
 Ipse ego segnis eram, discinctaque in otia natus :
 Mollierant animos lectus et umbra meos.
 Impulit ignavum formosæ cura puellæ ;
 Jussit et in castris æra merere suis.

Inde vides agilenni, nocturnaque bella gerentem.

Qui nolet fieri desidiosus, amet.

ELEGIA X.

Qualis, ab Eurotā Phrygiis avecta carinis,

Conjugibus belli causa duobus erat :

Qualis erat Lede, quam plumis abditus albis

Callidus in falsa lusit adulter ave :

Qualis Amymone siccis errabat in Argis,

Cum premeret summi verticis urna comam :

Talis eras ; aquilamque in te taurumque timebam,

Et quidquid magno de Jove fecit Amor.

Nunc timor omnis abest, animique refanuit error :

Nec facies oculos jam capit ifta meos.

Cur sim mutatus, quæris ? quia munera poscis :

Hæc te non patitur causa placere mihi.

Donec eras simplex, animum cum corpore amavi :

Nunc mentis vitio læsa figura tua est.

Et puer est et nudus Amor : fine fardibus annos,

Et nullas vestes, ut sit apertus, habet.

Quid puerum Veneris pretio prostatare jubetis ?

Quo pretium condat, non habet ille sinum.

Nec Venus apta feris, Veneris nec filius armis :

Non decet imbellis æra merere Deos.

Stat meretrix certo cuivis mercabilis ære ;

Et miseras iusso corpore quærunt opes.

Devovet imperium tamen hæc lenonis avari :

Et, quod vos facitis sponte, coacta facit.

Sumite in exemplum pecudes ratione carentes :

Turpe erit ingenium mitius esse feris.

Non equa munus equum, non taurum vacca poposcit :

Non aries placitam munere captat ovem.

Sola viro mulier spoliis exultat ademptis :

Sola locat noctes : sola locanda venit.

Et vendit, quod utrumque juvat, quod uterque petebat :

Et pretium, quanti gaudeat ipsa, facit.

Quæ Venus ex æquo ventura est grata duobus ;

Altera cur illam vendit, et alter emit ?

16 P. OVIDII NASONIS

Cur mihi sit damno, tibi sit lucrosa voluptas, 35
 Quam socio motu fœmina virque ferunt?
 Non bene conducti vendunt perjuria testes:
 Non bene selecti judicis arca patet.
 Turpe, reos empta miseros defendere lingua: 40
 Quod faciat magnas, turpe, tribunal opes,
 Turpe, tori redditu census augere paternos,
 Et faciem lucro prostituisse suam.
 Gratia pro rebus merito debetur inemptis:
 Pro male conducto gratia nulla toro.
 Omnia conductor solvit: mercede soluta 45
 Non manet officio debitor ille tuo.
 Parcite, formosæ, pretium pro nocte pacisci:
 Non habet eventus sordida præda bonos.
 Non fuit armillas tanti pepigisse Sabinas,
 Ut premerent sacræ virginis arma caput. 5
 E quibus exierat, trajecit viscera ferro
 Filius: et poenæ causa monile fuit.
 Nec tamen indignum est, a divite munera posci:
 Munera poscenti quod dare possit, habet.
 Carpite de plenis pendentes vitibus uvas: 55
 Præbeat Alcinoi poma benignus ager.
 Officium pauper numeret, studiumque, fidemque:
 Quod quis habet, dominæ conferat omne fuæ.
 Est quoque, carminibus meritas celebrare puellas,
 Dos mea: quam volui, nota fit arte mea. 60
 Scindentur vestes, gemmæ frangentur et aurum:
 Carmina quam tribuent, fama perennis erit.
 Nec dare, sed pretium posci dedignor et odi:
 Quod nego poscenti, define velle; dabo.

E L E G I A XI.

C olligere incertos, et in ordine ponere, crines
 Docta, neque ancillas inter habenda, Nape;
 Inque ministeriis furtivæ cognita noctis
 Utilis, et dandis ingeniosa notis;
 Sæpe venire ad me dubitantem hortata Corinnam; 5
 Sæpe laboranti fida reperta miki;

AMORUM LIB. I. II. 12.

17

Accipe, et ad dominam peraratas mane tabellas
Perfer ; et obstantes fedula pelle moras.

Nec silicum venæ, nec durum in pectore ferrum,
Nec tibi simplicitas ordine major ineſt.

Credibile eſt, et te ſenſiſſe Cupidinis arcus :

In me militiæ ſigna tuere tuæ.

Si quæreret, quid agam ; Spe noctis vivere, dices :

Cætera fert blanda cera notata manu.

Dum loquor, hora fugit; vacuæ bene redde tabellas : 15
Verum continuo fac tamen illa legat.

Adspicias oculos mando, frontemque legentis:
E tacito vultu ſcire futura licet.

Nec mora : perleſtis reſcribat multa jubeto:

Odi, cum late ſplendida cera vacat.

20

Compriniat ordinibus verlus, oculosque moretur
Margine in extremo littera rafa meos.

Quid digitos opus eſt graphio laſſare tenendo ?
Hoc habeat ſcriptum tota tabella, Veni.

Non ego victrices lauro redimire tabellas,

25

Nec Veneris media ponere in æde morer.

Subſcribam ; Veneri, fidas ſibi, Naſo minifras
Dedicat, at nuper vile fuitis acer.

ELEGIA XII.

Flete meos caſus : tristes rediere tabellæ.

Infelix hodie littera poſſe negat.

Omina ſunt aliquid. modo cum diſcedere vellet,
Ad limen digitos reſtitit iſta Nape.

Miſſa foras iterum limen tranſire memento

5

Cautius ; atque alte ſobria ferre pedem.

Ite hinc, diſſiciles, funebria ligna, tabellæ :
Tuque negaturis cera referta notis.

Quam puto, de longæ collectam flore cicutæ
Melle ſub infami Corsica miſit apis.

10

At, tanquam minio, penitus medicata rubebas :
Ille color vere fanguinolentus erat.

Proiectæ triviiſ jaceatis, inutile lignum :
Volque rotæ frangat prætereuntis onus.

18 P. O V I D I I - N A S O N I S

Illum etiam, qui vos ex arbore vertit in usum, 25
 Convincam puras non habuisse manus.
 Præbuit illa arbor misero suspendia collo :
 Carnifici diras præbuit illa cruces.
 Illa dedit turpes raucis bubonibus umbras :
 Vulturis in ramis et strigis ova tulit. 28
 His ego commisi nostros insanus amores,
 Molliaque ad dominam verba ferenda dedi ?
 Aptius haec capiant vadimonia garrula ceræ,
 Quas aliquis duro cognitor ore legat.
 Inter ephemeras melius tabulasque acerent, 25
 In quibus absumptas fleret avarus opes.
 Ergo ego vos rebus duplices pro nomine sensi ?
 Auspicii numerus non erat ipse boni.
 Quid precer iratus ? nisi vos cariosa senectus
 Rodat, et immundo cera sit alba situ. 30

E L E G I A . X I I I .

JAM super Oceanum venit a seniore marito,
 Flava pruinoſo quæ vehit axe diem.
 Quo properas, Aurora ? mane. sic Memnonis umbris
 Annua solenni cæde parentet avis.
 Nunc juvat in teneris dominæ jacuisse lacertis : 5
 Si quando, lateri nunc bene juncta meo est.
 Nunc etiam somni pingues, nunc frigidus humor :
 Et liquidum tenui gutture cantat avis.
 Quo properas, ingrata viris, ingrata puellis ?
 Rofcida purpurea supprime lora manu. 10
 Ante tuos ortus melius sua fidera servat
 Navita ; nec media nescius errat aqua.
 Te surgit, quanvis laetus, veniente viator :
 Miles et armiferas aptat ad arma manus.
 Prima bidente vides oneratos arva colentes : 15
 Prima vocas tardos sub juga panda boves.
 Tu pueros somno fraudas, tradiſque magistris ;
 Ut subeant teneræ verbera fæva manus.
 Atque eadem sponſum consulti ante atria mittis ;
 Unius ut verbi grandia damna ferat. 20

Nec tu caufidico, nec tu jucunda diferto :

Cogitur ad lites surgere uterque novas.

Tu, cum foeminei possint ceſſare labores,

Lanificam revocas ad sua pena manum.

Omnia perpeteſer. ſed ſurgere mane puellas

25

Quis, niſi cui non eſt ulla puella, ferat ?

Optavi quoties, ne nox tibi cedere vellet ;

Neu fugerent vultus fidera mota tuos !

Optavi quoties, aut ventus frangeret axem,

Aut caderet ſpiffa nube retentus equus !

30

Invida, quo properas ? quod erat tibi filius ater,

Materni fuerat pectoris ille color.

[Quid ? fi non Cephalı quondam flagrasset amore,

An putat ignotam nequitiam eſſe ſuam ?]

Tithono vellem de te narrare liceret :

35

Fabula non coelo turpior ulla foret.

Illum dum refugis, longo quia frigidus ævo,

Surgis ad invisas a fene mane rotas.

At fi quem manibus Cephalum complexa teneres ;

Clamares, Lente currite noctis equi.

Cur ego plectar amans ? fi vir tibi marcat ab annis.

Num me nupſisti conciliante ſeni ?

Adſpice, quot ſomnos juveni donarit amato

Luna : neque illius forma ſecunda tuæ.

Ipſe Deūm genitor, ne te tam ſæpe videret,

45

Commisit noctes in ſua vota duas.

Jurgia finieram : ſcires audiffe ; rubebat.

Nec tamen adſuetō tardius orta dies.

ELEGIA XIV.

Dicebam, Medicare tuos defiſte capillos.

Tingere quam poſſis, jam tibi nulla coma eſt ;

At, fi paſſa foreſ, quid erat ſpatiosius illis ?

Contigerant iñnum, qua patet uſque, latus.

Quid ? quod erant tenues, et quos ornare timeres ;

5

Vela colorati qualia Seres habent ?

Vel pede quod gracili deducit aranea filum,

Cum leve deferta ſub trabe neſtit opus ?

20 P. O V I D I I N A S O N I S

Nec tamen ater erat, nec erat tamen aureus illis,
 Sed, quamvis neuter, mixtus uterque color. 10
Qualem, clivosæ madidis in vallibus Idæ,
 Ardua direpto cortice cedrus habet.
Adde, quod et dociles, et centum flexibus apti,
 Et tibi nullius causa doloris erant.
Non acus abrupit, non vallis pectinis, illos : 15
 Ornatrix tuto corpore semper erat.
Ante meos sæpe est oculos ornata ; nec unquam
 Brachia directa faucia fecit acu.
Sæpe etiam, nondum digestis mane capillis,
 Purpureo jacuit semisupina toro. 20
Tum quoque erat neglecta decens : ut Threcia Bacche,
 Cuni temere in viridi gramine lassa jacet.
Cum graciles essent tamen, et lanuginis instar ;
 Heu mala vexatae quanta tulere comæ !
Quam se præbuerunt ferro patienter et igni ; 25
 Ut fieret torto flexilis orbe sinus !
Clamabam, Scelus est, istos scelus urere crines.
 Sponte decent: capiti, ferrea, parce tuo.
Vim procul hinc remove. non est qui debeat uri ;
 Erudit admotas ipse capillus acus. 30
Formosæ periere comæ : quas vellet Apollo,
 Quas vellet capiti Bacchus inesñe suo.
Illis contulerim, quas quondam nuda Dione
 Pingitur humenti sustinuisse manu.
Quid male dispositos quereris periisse capillos ? 35
 Quid speculum mœsta ponis, inepta, manu ?
Non bene consuetis a te spectaris ocellis :
 Ut placeas, debes immemor esse tui.
Non te cantatae læserunt pellicis herbæ ;
 Non anus Hæmonia perfida lavit aqua. 40
Nec tibi vis morbi nocuit ; (procul omen abesto)
 Nec minuit densas invida lingua comas.
Facta manu culpaque tua dispendia fentis :
 Ipsa dabas capiti mixta venena tuo.
Nunc tibi captivos mittet Germania crines : 45
 Culta triumphatæ munere gentis eris.

O quam saepe, comas aliquo mirante, rubebis ;
 Et dices, Empta nunc ego merce probor !
 Nescio quam pro me laudat nunc iste Sicambram ;
 Fama tamen, memini, cum fuit ista mei. 50
 Me miserum ! lacrymas male continet ; oraque dextra
 Protegit, ingenuas picta rubore genas.
 Sustinet antiquos gremio spectare capillos,
 (Hei mihi !) non illo munera digna loco.
 Collige cum vultu mentem : reparabile damnum est : 55
 Postmodo nativa conspicere coma.

E L E G I A X V .

Q U I D mihi, Livor edax, ignavos objicis annos ;
 Ingeniique vocas carmen inertis opus ?
 Non me more patrum, dum strenua sustinet ætas,
 Præmia militiae pulvrenula sequi :
 Nec me verbosas leges ediscere : nec me 5
 Ingrato vocem prostituisse foro.
 Mortale est, quod quæris, opus. mihi fama perennis
 Quæritur : in toto semper ut orbe canar.
 Vivet Mæonides, Tenedos dum stabit et Ide :
 Dum rapidas Simoës in mare volvet aquas. 10
 Vivet et Ascræus, dum mustis uva tumebit :
 Dum cadet incurva falce resecta Ceres.
 Battiaudes semper toto cantabitur orbe ;
 Quamvis ingenio non valet, arte valet.
 Nulla Sophocleo veniet jaftura cothurno : 15
 Cum Sole et Luna semper Aratus erit.
 Dum fallax servus, durus pater, improba lena
 Vivent, dum meretrix blanda, Ménandros erit.
 Ennius arte carens, animoisque Accius oris,
 Cafurum nullo tempore nomen habent. 20
 Varrone m primamque ratem quæ nesciat ætas,
 Aureaque Æfsonio terga petita duci ?
 Carmina sublimis tunc sunt peritura Lucreti,
 Exitio terras cum dabit una dies.
 Tityrus, et fruges, Æneiaque arma legentur : 25
 Roma, triumphati dum caput orbis eris.

22 P. OVIDII NASONIS

Donec erunt ignes arcusque Cupidinis arma,

Difcentur numeri, culte Tibulle, tui.

Gallus et Hesperiis, et Gallus notus Eoīs,

Et sua cum Gallo nota Lycoris erit.

Ergo, cum filices, cum dens patientis aratri,

Depereant ævo, carmina morte carent.

Cedant carminibus Reges, Regumque triumphi :

Cedat et auriferi ripa beata Tagi.

Vilia miretur vulgus : mihi flavus Apollo

Pocula Caftalīæ plena ministret aquæ.

Sustineamque coma metuentem frigora myrtum :

Atque a follicito multus amante legar.

Pascitur in vivis Livor : post fata quiescit,

Cum suus ex merito quemque tuetur honos.

Ergo etiam, cum me supremus adederit ignis,

Vivam : parsque mei multa superflue erit.

30

35

40

* * * * *

P. OVIDII NASONIS
A M O R U M
L I B E R S E C U N D U S.

E L E G I A I.

HO C quoque composui, Pelignis natus aquofis;

Ille ego nequitiae Naso poëta meæ.

Hoc quoque iusit Amor. procul hinc, procul este severæ :

Non estis teneris apta theatra modis.

Me legat in sponsi facie non frigida virgo :

Et rudis ignoto tactus amore puer.

Atque aliquis juvenum, quo nunc ego, saucius arcu

Agnoscat flammeæ conscia signa suæ :

5

- Miratusque diu, Quo, dicat, ab indice doctus
 Composuit casus iste poëta meos ? 10
- Ausus eram (memini) cœlestia dicere bella,
 Centimanumque Gygen ; et satis oris erat :
 Cum male se Tellus ulta est, ingestaque Olympo
 Ardua devexum Pelion Ossa tulit.
- In manibus nimbos, et cum Jove fulmen habenti, 15
 Quod bene pro cœlo mitteret ille suo,
 Clausit amica fores. ego cum Jove fulmen omisi :
 Excidit ingenio Juppiter ipse meo.
- Juppiter, ignoscas : nil me tua tela juvabant :
 Clusa tuo majus janua fulmen erat. 20
 Elanditias elegosque leves, mea tela, resumpsi :
 Mollierunt duras lenia verba fores.
- Carmina sanguineæ deducunt cornua Lunæ ;
 Et revocant niveos Solis euntis equos.
 Carmine diffiliunt, abruptis facibus, angues, 25
 Inque suos fontes verfa recurrit aqua.
- Carminibus cessere fores : insertaque posti,
 Quamvis robur erat, carmine victa sera est.
 Quid mihi profuerit velox cantatus Achilles ?
 Quid pro me Atrides alter et alter agant ? 30
- Qui que tot errando, quot bello, perdidit annos ?
 Raptus et Hæmoniis flebilis Hector equis ?
 At, facie teneræ laudata saepè puellæ,
 Ad vatem, pretium carminis, ipsa venit.
- Magna datur merces. heroum clara valete
 Nomina : non apta est gratia vestra mihi. 35
 Ad mea fœrmosæ vultus adhibete puellæ
 Carmina, purpureus quæ mihi dicit Amor.

ELEGIA II.

- Q**UEM penes est dominam servandi cura, Bagooë,
 Dum perago tecum pauca, sed apta, vaca.
 Hesterna vidi spatiante luce puellam,
 Illa, quæ Danaï porticus agmen habet.
 Protinus, ut placuit, misi, scriptoque rogavi. 5
 Rescripsit trepida, Non licet, illa manu.

24 P. OVIDII NASONIS

Et, cur non liceat, quærenti redditia causa est ;
 Quod nimium dominæ cura molesta tua est.
 Si sapiis, ô custos, odium (mihi credo) mereri
 Define. quem metuit quisque, perisse cupit.
 Vir quoque non sapiens : quid enim servare labores,
 Unde nihil, quamvis non tueare, perit ?
 Sed gerat ille suo morem furiosus amori :
 Et cætum, multis quod placet, esse putet.
 Huic furtiva tuo libertas munere detur ;
 Quam dederis illi, reddat ut illa tibi.
 Conscius esse velis : domina est obnoxia servo.
 Conscius esse times : dissimulate licet.
 Scripta leget secum : matrem misisse putato.
 Venerit ignotus : postmodo notus eat.
 Ibit ut adfectam, quæ non languebit, amicam
 Vifere ; judiclis ægra sit illa tuis.
 Si faciet tarde, ne te mora longa fatiget,
 Imposita gremio stertere fronte potes.
 Nec tu, linigeram fieri quid possit ad Ifin,
 Quæsieris : nec tu curva theatra time.
 Conicus adsiduos comissi tollet honores :
 Quis minor est autem, quam tacuisse, labor ?
 Ille placet, versatque domum, neque verbera senit :
 Ille potens : alii, fordida turba, jacent.
 Huic, veræ ut lateant causæ, finguntur inanes :
 Atque ambo domini, quod probat una, probant.
 Cum bene vir traxit vultum, rugasque coëgit ;
 Quod voluit fieri blanda puella, facit.
 Sed tamen interdum tecum quoque jurgia nequit.
 Et simulet lacrymas, carnificemque voeat.
 Tu contra objiciens, quæ tuto diluat illa,
 In verum, falso crimine, deme fideim.
 Sic tibi semper honos, sic curta peculia crescent :
 Hæc face, et exiguo tempore liber eris.
 Adspicis indicibus nexas per colla catenas :
 Squalidus orba fide peñiora carcer habet.
 Quærerit aquas in aquis, et poma fugacia captat
 Tantalus : hoc illi garrula lingua dedit.

10

15

20

25

30

35

40

AMORUM LIB. II. 2. 3.

23

- Dum nimium servat custos Juhonius Iō, 45
 Ante suos annos occidit ; illa Dea est.
 Vidi ego compedibus liventia crura gerentem,
 Unde vir incestum scire coactus erat.
 Poena minor merito. nocuit mala lingua duobus.
 Vir doluit ; famae damna puella tulit. 50
 Crede mihi ; nulli sunt crimina grata marito :
 Nec quemquam, quamvis audiat illa, juvant.
 Seu tepeſt, indicium securas perdis ad aures ;
 Sive amat, officio fit miser ille tuo.
 Culpa nec ex facili, quamvis manifesta, probatur : 55
 Judicis illa sui tuta favore venit.
 Viderit ipſe licet ; credet tamen ipſe neganti :
 Damnabitque oculos ; et ſibi verba dabit.
 Adſpiciat dominæ lacrymas ; plorabit et ipſe :
 Et dicet, Poenas garrulus iſte dabit. 60
 Quam diſpar certamen inis ! tibi verbera victo
 Adiunt : in gremio judicis illa ſedet.
 Non ſcelus adgredimur : non ad miſcenda coimur
 Toxica : non ſtričto fulminat enſe manus.
 Quærimus, ut tuto per te poſſimus amare. 65
 Quid precibus noſtris mollius eſſe poteſt ?

E L E G I A III.

- H E I mihi, quod dominam nec vir, nec foemina, ſervas ;
 Mutua nec Veneris gaudia noſſe potes !
 Qui primus pueris genitalia membra recidit ;
 Vulnera, quæ facit, debuit ipſe pati.
 Mollis in obſequium, facilisque rogañtibus eſſes ? 5
 Si tuus in quavis prætepuſſet amor.
 Non tu natus equo, non fortibus utilis armis :
 Bellica non dextræ convenit haſta tuæ.
 Iſta mares traſtent : tu ſpes depone viriles :
 Sint tibi cum domina ſigra ferenda tua. 10
 Hanc imple meritis : hujus tioi gratia proſit.
 Si careas illa, quis tuus uſus erit ?
 Est etiam facies, ſunt apti luſibus anni :
 Indigna eſt pigro forma perire ſitu.

25 P. OVIDII NASONIS

Fallere te potuit, quamvis habeare molestus :

15

Non caret effectu, quod voluere duo.

Aptius ut fuerit precibus tentasse, rogamus :

Dum bene ponendi munera tempus habes.

ELEGIA IV.

NON ego mendoſos aufim defendere mores ;

Falsaque pro vitiis arma movere meis.

Confiteor ; ſi quid prodeſt delicta fateri :

In me nunc demens crimina, fassus, eo.

Odi : nec poſſum cupiens non eſſe, quod odi :

5

Heu quam, quæ ſtudeas ponere, ferre grave eſt !

Nam deſunt vires ad me mihi juſque regendum :

Auferor, ut rapida concita puppis aqua.

Non eſt certa meos quæ forma irritet amores :

20

Centum ſunt cauſæ, cur ego ſemper amem.

Sive aliqua eſt oculos in ſe dejecta modeftos ;

Uror : et iſidiæ ſunt pudor ille meæ.

Sive procax aliqua eſt ; capior, qua ruftica non eſt :

Spemque dat in molli mobilis eſte toro.

Aspera ſi viſa eſt, rigidaque imitata Sabinas ;

15

Velle, ſed ex alto diſſimulare, puto.

Sive es docta ; places raras dotata per artes ;

Sive rudis ; placita es ſimplicitate tua.

Est, quæ Callimachi præ noſtris ruftica dicat

-

Carmina : cui placeo, protinus ipsa placet.

Est etiam, quæ me vatem, mea carmina culpet :

Culpantis cupiam ſuſtinuiſſe femur.

Molliter incedit ; motu capit. altera dura eſt ;

At poterit tacto mollior eſte viro.

Haec quia dulce canit, fleſtitque facillima vocem,

25

Oſcula cantanti rapta dediſſe velim.

Haec querulas agili percurrit pollice chordas :

Tain doctas quis non poſſit amare manus ?

Illa placet geſtu, numerosaque brachia ducit,

-

Et tenerum molli torquet ab arte latus :

Ut taceam de me, qui cauſa tangor ab omni ;

30

Illic Hippolytum pone ; Priapus erit.

Tu, quia tam longa es, veteres Heroïdas æquas :

Et potes in toto multa jacere toro.

Hæc habilis brevitate sua ; corruptor utraque :

35

Conveniunt voto longa brevisque meo.

Non est culta ; subit quid cultæ accedere possit :

Ornata est ; dotes exhibet illa fuas.

Candida me capiet, capiet me flava puella :

Est etiam fusco grata colore Venus.

40

Seu pendent nivea pulli cervice capilli ;

Leda fuit nigra conspicienda coma.

Seu flavent ; placuit croceis Aurora capillis :

Omnibus historiis se meus aptat amor.

Me nova sollicitat, me tangit senior ætas :

45

Hæc melior specie corporis : illa sapit.

Denique quas tota quisquam probet Urbe pueras ;

Noster in has omnes ambitiosus amio.

E L E G I A V .

NULLUS amor tanti est ; (abeas, pharetrate Cupido)

Ut mihi sint toties maxima vota mori.

Vota mori mea sunt : cum te peccasse recordor :

Hei mihi, perpetuum nata puella malum !

Non mihi deletæ nudant tua facta tabellæ :

5

Non data furtive munera crimen habent.

O utinam arguerem sic, ut non vincere possem !

Me miserum ! quare tam bona causa mea est ?

Felix, qui quod amat, defendere fortiter audet :

Cui sua, Non feci, dicere amica potest.

10

Ferreus est, nimiumque suo favet ille dolori,

Cui petitur victa palma cruenta rea.

Ipse miser vidi, cum me dormire putares,

Sobrius adposito crimina vestra mero.

Multa supercilium vidi vibrante loquentes :

15

Nutibus in vestris pars bona vocis erat.

Non oculi tacuere tui, conscriptaque vino

Mensa ; nec in digitis littera nulla fuit.

Sermonem agnovi, (quid non videatur amanti ?)

Verbaque pro certis juffa valere notis.

78 P. OVIDII NASONIS

Jamque frequens ierat mensa conviva remota :

Compositi juvenes unus et alter erant.

Improba tum vero jugentes oscula vidi.

Illa mihi lingua nexa fuisse liquet.

Qualia nec fratri tulerit germana severo ;

Sed tulerit cupido mollis amica viro :

Qualia credibile est, nec Phœbum ferre Diana;

Sed Venerem Marti sære tulisse suo.

Quid facis, exclamo ; quo nunc mea gaudia defers ?

Injiciam dominas in mea jura manus.

Hæc tibi sint mecum, mihi sint communia tecum :

In bona cur quisquam tertius ista venit ?

Hoc ego ; quæque dolor linguæ dictavit : at illi

Conscia purpureus venit in ora pudor.

Quale coloratum Tithoni conjugè cœlum

Subrubet : aut sponso visa puella novo.

Quale rosæ fulgent inter sua lilia mixtæ :

Aut ubi cantatis Luna laborat equis :

Aut quod, ne longis flavescere possit ab annis,

Mæonis Assyrium foemina tinxit ebur.

His erat, aut alicui color ille similiimus horum :

Et nunquam casu pulchrior illa fuit.

Spectabat terram ; terram spectare decebat :

Moesta erat in vultu ; moesta decenter erat.

Sicut erant, (et erant culti) laniare capillos ;

Et fuit in teneras impetus ire genas.

Ut faciem vidi, fortes cecidere lacerti :

Defensa est armis nostra puella suis.

Qui modo sævus eram, supplex ultroque rogavi,

Oscula ne nobis deteriora daret.

Risit, et ex animo dedit optima : qualia possent

Excutere irato tela trisulca Jovi.

Torqueor infelix, ne tam bona sumpserit alter :

Et volo non ex hac illa fuisse nota.

Hæc quoque, quam docui, multo meliora fuerunt ;

Et quiddam visa est addidicisse novi.

Quod nimium placuere, malum est : quod tota labellis

Lingua tua est nostris, nostra recepta tuis.

Nec tamen hoc unum doleo : non oscula tantum
 Juncta queror ; quamvis haec quoque juncta queror : 60
 Illa, nisi in lecto, nusquam potuere doceri :
 Nescio quis premium grande magister habet.

E L E G I A VI.

P Sittacus, Eōis imitatrix ales ab Indis,
 Occidit. exequias ite frequenter, aves.
 Ite, piae volucres ; et plangite pectora pennis ; 5
 Et rigido teneras ungue notate genas.
 Horrida pro mœstis lanietur pluma capillis :
 Pro longa resonent carmina vestra tuba.
 Quid scelus Ismarii quereris, Philomela, tyranni ?
 Expleta est annis ista querela suis.
 Alitis in raræ miserum devertite funus:
 Magna, sed antiqui, causa doloris Itys. 10
 Omnes, quæ liquido libratis in aëre cursus;
 Tu tamen ante alias, turtur amice, dole.
 Plena fuit vobis omni concordia vita,
 Et stetit ad finem longa tenaxque fides.
 Quod fuit Argolico juvenis Phoceus Orestæ : 15
 Hoc tibi, dum licuit, Psittace, turtur erat.
 Quid tamen ista fides ? quid rari forma coloris ?
 Quid vox mutandis ingeniosa sonis ?
 Quid juvat, ut datus es, nostræ placuisse puellæ ?
 Infelix avium gloria, nempe jaces. 20
 Tu poteras virides pennis hebetare smaragdos,
 Tincta gerens rubro punica rostra croco.
 Non fuit in terris vocum simulantior ales :
 Reddebas blæso tam bene verba sono.
 Raptus es invidia, non tu fera bella movebas : 25
 Garrulus, et placidæ pacis amator eras.
 Ecce, coturnices inter sua prælia vivunt :
 Forstian et fiant inde frequenter anus.
 Plenus eras minimo : nec præ sermonis amore
 In multos poteras ora vacare cibos. 30
 Nux erat esca tibi ; causæque papavera somni :
 Peliebatque sitiū simplicis humor aquæ.

30 P. OVIDII NASONIS

Vivit edax vultur, ducensque per aëra gyros
Milius, et pluviae graculus austor aquae.

Vivit et armiferæ cornix invisa Minervæ ;

35

Illa quidem seclis vix moritura novem.

Occidit ille loquax, humanæ vocis imago,

Pſittacus, extremo munus ab orbe datum.

Optima prima fere manibus rapiuntur avaris;

40

Implentur numeris deteriora fuis.

Triftia Phyllacidae Thersites funera vidi:

Jamque cinis, vivis fratribus, Heitor erat.

Quid referam timidæ pro te pia vota puellæ;

Vota, procelloso per mare rapta Noto?

Septima lux aderat, non exhibitura sequentem :

45

Et stabat vacua jam tibi Parca colo.

Nec tamen ignavo stupuerunt verba palato :

Clamavit moriens lingua, Corinna, vale.

Colle sub Elycio nigra nemus ilice frondens,

50

Udaque perpetuo gramine terra, viret.

Si qua fides dubiis; volucrum locus ille piarum

Dicitur, obscenæ quo prohibentur aves.

Illuc innocui late pascuntur olores :

Et vivax Phœnix, unica semper avis.

Explicita ipsa suas ales Junonia pennas :

55

Oscula dat cupido blanda columba mari.

Pſittacus has inter, nemorali sede receptus,

Convertit volucres in sua verba pias.

Offa tegit tumulus : tumulus pro corpore parvus :

60

Quo lapis exiguus par fibi carmen habet.

Colligor ex ipso dominæ placuisse sepulchro.

Ora fuere mihi plus ave docta loqui.

ELEGIA VII.

ERGO ego sufficiam reus in nova crimina semper?
Ut vincam, toties dimicuisse piget.

Sive ego marmorei respexi summa theatri;

Eligis e multis, unde dolere velis.

Candida seu tacito me vidit foemina vultu;

5

In vultu tacitas arguis esse notas.

AMORUM LIB. II. 7. 8.

37

Si quam laudavi ; miseros petis ungue capillos :
 Si culpo ; crimen dissimulare putas.
 Sive bonus color est, in te quoque frigidus esse ;
 Seu malus, alterius dicor amore mori.
 Atque ego peccati vellem mihi conscius esset :
 Aequo animo poenam, qui meruere, ferunt.
 Nunc temere insimulas : credendoque omnia frustra,
 Ipsa vetas iram pondus habere tuam.
 Adipice, aut auritus miseranda fortis asellus
 Ad fiduo domitus verbere latus eat.
 Ecce, novum crimen, sollers ornare Cypassis
 Objicitur dominæ contemnerasse torum.
 Di melius, quam me, si sit peccasse libido,
 Sordida contemptæ fortis amica juvet !
 Quis Veneris famulæ connubia liber inire,
 Tergaque complecti verbere secta velit ?
 Adde, quod ornandis illa est operata capillis ;
 Et tibi per doctas grata ministra manus.
 Scilicet ancillam, quæ tam tibi fida, rogarem ?
 Quid ? nisi ut indicio juncta repulsa foret ?
 Per Venerem juro, puerique volatilis arcus,
 Me non admissi criminis esse reum.

10

15

22

25

LEGIA VIII.

Ponendis in mille modos perfecta capillis,
 Comere sed solas digna, Cypassi, Deas ;
 Et mihi jucundo non rustica cognita furto ;
 Aptæ quidem dominæ, sed magis apta mihi ;
 Quis fuit inter nos sociati corporis index ?
 Sensit concubitus unde Corinna tuos ?
 Num tamen erubui, num, verbo lapsus in ullo,
 Furtivæ Veneris conscia signa dedi ?
 Quid ? quod in ancilla si quis delinquere posset,
 Illum ego contendi mente carere bona ?
 Thessalus ancillæ facie Briseïdos arsit :
 Serva Mycenæ Phœbas amata duci.
 Non ego Tantalide major, nec major Achille :
 Quod decuit Reges, cur mihi turpe putemus ?

VOL. V.

E

Ut tamen iratos in te defixit ocellos ;
 Vidi te totis erubuisse genis.
At quanto, si forte refers, præsentior ipse,
 Per Veneris feci numina magna fidem !
Tu Dea, tu jubeas animi perjuria nostri
 Carpathium tepidos per mare ferre Notos.
Pro quibus officiis pretium mihi dulce repende,
 Concubitus hodie, fusca Cypassii, tuos.
Quid renuis, singisque novos, ingrata, timores ?
 Unum est e dominis emeruisse satis.
Quod si stulta negas, index anteacta fatebor ;
 Et veniam culpæ proditor ipse meæ.
Quoque loco tecum fuerim, quotiesque, Cypassii,
 Narrabo dominæ, quotque quibusque modis.

E L E G I A IX.

ONUNQUAM pro me fatis indignate Cupido,
 O in corde meo desidiose puer !
Quid me, qui miles nunquam tua signa reliqui,
 Lædis ? et in castris vulneror ipse meis ?
Cur tua fax urit, figit tuus arcus amicos ?
 Gloria pugnantes vincere major erat.
Quid ? non Hæmonius, quem cuspipe perculit, heros
 Confoustum medica postmodo juvit ope ?
Venator sequitur fugientia, capta relinquit :
 Semper et inventis ulteriora petit.
Nos tua sentimus, populus tibi deditus, arma :
 Pigra reluctanti cessat in hoste manus.
Quid juvat in nudis hamata retundere tela
 Offibus ? offa mihi nuda reliquit amor.
Tot sine amore viri, tot sunt sine amore pueræ :
 Hinc tibi cum magna laude triunphus eat.
Roma, nisi immensum vires promôset in orbem,
 Stramineis effet nunc quoque testa casis.
Fessus in acceptos miles deducitur agros :
 Mittitur in saltus carcere liber equus :
Longaque subductam celant navalia pinum :
 Tutaque deposito poscitur ense rudis.

Me quoque, qui toties merui sub amore puellæ,
 Defunctum placide vivere tempus erat.
 Vive, Deus, posito, si quis mihi dicat, amore ; 25
 Deprecer : usque adeo dulce puella malum est.
 Cum bene pertæsum est, animique revanuit ardor,
 Nescio quo miserae turbine mentis agor.
 Ut rapit in præceps dominum, spumantia frustra
 Frena retentantem, durior oris equus : 30
 Ut subitus, prope jam prensa tellure, carinam
 Tangentem portus ventus in alta rapit :
 Sic me sæpe refert incerta Cupidinis aura ;
 Notaque purpureus tela resumit Amor.
 Fige, puer ; positis nudus tibi præbeor armis ; 35
 Hic tibi sint vires : hic tua dextra facit.
 Huc, tanquam jussæ, veniunt jam sponte sagittæ :
 Vix illis præ me nota pharetra sua est.
 Infelix, tota quicunque quiescere nocte
 Suffinet, et somnos præmia magna vocat. 40
 Stulte, quid est somnus, gelidæ nisi mortis imago
 Longa quiescendi tempora fata dabunt.
 Me modo decipient voces fallacis amicæ :
 Sperando certe gaudia magna feram.
 Et modo blanditias dicat ; modo jurgia neſt t : 45
 Sæpe fruar domina : sæpe repulsus eam.
 Quod dubius Mars est ; per te, privigne Cupido, est :
 Et movet exemplo vitricus arma tuo.
 Tu levis es, multoque tuis ventosior alis :
 Gaudiaque ambigua dasque negasque fide. 50
 Si tamen exaudis, pulchra cum Matre, rogantem ;
 Indeserta meo pectore regna tene.
 Accedant regno, nimium vaga turba, puellæ :
 Ambobus populis sic venerandus eris.

ELEGIA X.

TU mihi, tu certe, (memini) Græcine, negabas:
 Uno posse aliquem tempore anare duas.
 Per te ego decipior : per te deprensus inermis,
 Ecce duas uno tempore turpis amo,

34 P. OVIDII NASONIS

Utraque formosa est : operosæ cultibus ambæ :
 Artibus, in dubio est, hæc sit, an illa, prior.
 Pulchrior hac illa est : hæc est quoque pulchrior illa :
 Et magis hæc nobis, et magis illa placet.
 Errant, ut ventis discordibus acta faselos,
 Dividuumque tenent alter et alter amor. 10
 Quid geminas, Erycina, meos sine fine dolores ?
 Nonne erat in curas una puella satis ?
 Quid folia arboribus, quid pleno sidera cœlo,
 In freta collectas alta quid addis aquas ?
 Sed tamen hoc melius, quam si sine amore jacerem : 15
 Hostibus eveniat vita severa meis.
 Hostibus eveniat viduo dormire cubili,
 Et medio laxe ponere membra toro.
 At mihi sœvus amor somnos abrumpat inertes :
 Simque mei lecti non ego solus onus. 20
 Me mea disperdat, nullo prohibente, puella,
 Si satis una potest : si minus una, duæ.
 Sufficient graciles, sed non sine viribus, artus :
 Pondere, non nervis, corpora nostra carent.
 Et lateri dabit an vires alimenta voluptas : 25
 Decepta est opera nulla puella mea.
 Sæpe ego, lascivæ consumpto tempore noctis,
 Utilis, et forti corpore mane fui.
 Felix, quem Veneris certamina mutua perdunt !
 Difaciant, lethi causa sit ista mei ! 30
 Induat adversis contraria pectora telis
 Miles, et æternum sanguine nomen emat.
 Quærat avarus opes ; et quæ laffarit arando
 Aequora, perjuro naufragus ore bibat.
 At mihi contingat Veneris languescere motu ; 35
 Cum moriar, medium solvar et inter opus :
 Atque aliquis nostro lacrymans in funere dicat,
 Conveniens vitæ mors fuit ista suæ.

ELEGIA XI.

Prima malas docuit, mirantibus æquoris undis,
 Peliaco pinus vertice cæsa vias :

Quæ concurrentes inter temeraria cautes
 Conspicuam fulvo vellere vexit orem.
 O utinam, remo ne quis freta longa moveret,
 Argo funestas pressa bibisset aquas ! 5
 Ecce fugit notumque torum, socioisque Penates ;
 Fallacesque vias ire Corinna parat.
 Quid tibi (me miserum !) Zephyros Eurosque timebo,
 Et gelidum Borean, egelidumque Notum ? 10
 Non illuc urbes, non tu mirabere silvas :
 Una est injuisti cœrula forma maris.
 Nec medius tenues concha, pictosve lapillos,
 Pontus habet : bibuli littoris illa mora est.
 Littora marmoreis pedibus signata, puerilæ. 15
 Hactenus est tutum : cœtera cœca via est,
 Et vobis alii ventorum prælia narrent ;
 Quas Scylla infestet, quasve Charybdis aquas :
 Pt quibus emineant violenta Ceraunia faxis :
 Quo lateant Syrtes, quo ve Malæ finu. 20
 Hæc alii referant. at vos, quod quisque loquentur,
 Credite : credenti nulla procella nocet.
 Sero respicitur tellus, ubi fune soluto
 Currit in immensum panda carina salum.
 Navita sollicitus qua ventos horret iniquos,
 Et prope tam lethum, quam prope cernit aquam. 25
 Quid ! si concuscas Triton exasperat undas ?
 Quam tibi nunc toto nullus in ore color :
 Tuna generosa voces fœcundæ fidera Ledæ :
 Et, Felix, dicas, quam sua terra tenet ! 30
 Tutius est foviſſe terum ; legiſſe libellos ;
 Threiciam digitis increpuisse lyram.
 At, si vana ferunt volucres mea dicta procellæ,
 Aequa tamen puppi fit Galatea tuæ.
 Vestrum crimen erit talis jaœtura puellæ, 35
 Nereidesque Deæ, Nereidumque pater.
 Vade memor nostri, vento redditura secundo :
 Implet illa tuos fortior aura sinus.
 Tum inare in hæc magnus proclinet littora Nereus :
 Huc venti spirent : huc agat æstus aquas. 40

Ip̄sa roges, Zephyri veniant in linteā pleni:
 Ip̄sa tua moyeas turgida vela manu.
 Primus ego adspiciam notam de littore pinum ;
 Et dicam, Nostros advehit illa Deos :
 Excipiamque humeris, et multa sine ordine carpam 45
 Oscula : pro reditu victima vota cadet.
 Inque tori formam molles fterentur arenæ :
 Et tumulus mensæ quilibet instar erit.
 Illic adposito narrabis multa Lyæo,
 Pene sit ut mediis obruta navis aquis : 50
 Dumque ad me properas, nec iniquæ tempora noctis,
 Nec te præcipites extimuisse Notos.
 Omnia pro veris credam, sint facta licet :
 Cur ego non votis blandiar ipse meis ?
 Hæc mihi quamprimum cœlo nitidissimus alto 55
 Lucifer admisso tempora portet equo.

ELEGIA XII.

ITE, triumphales, circum mea tempora, lauri.
 Vicimus. in nostro est ecce Corinna finu.
 Quam vir, quam custos, quam janua firma (quot hostes ?)
 Servabant ; ne qua posset ab arte capi.
 Hæc est præcipuo victoria digna triumpho : 5
 In qua, quæcunque est, sanguine præda caret.
 Non humiles muri, non parvis oppida fossis
 Cincta, sed est ductu captia puerilla meo.
 Pergama cum caderent, bello superata bilustri ;
 Ex tot, in Atrida pars quota laudis erat ? 10
 At mea seposita est, et ab omni milite diffusa
 Gloria : nec titulum muneris alter habet.
 Me duce ad hanc voti finem, me milite veni ;
 Ipse eques, ipse pedes, signifer ipse fui.
 Nec casum fortuna meis immisicuit actis : 15
 Huc ades, o cura parte Triumphe mea.
 Nec bellii nova causa mei. nisi rapta fuisset
 Tyndaris, Europæ pax Asiæque foret.
 Femina silvestres Læpithas ; populumque bimembrem
 Turpiter adposito vertit in arma mero. 20

Fœmina Trojanos iterum fera bella movere
 Impulit in regno, juste Latine, tuo.
 Fœmina Romanis, etiam nunc Urbe recenti,
 Immisit foceros, armaque fœva dedit.
 Vidi ego pro nivea pugnantes conjugētauros : 25
 Spectatrix animos ipsa juvenca dabat.
 Me quoque cum multis, sed me fine cæde, Cupido
 Jussit militiæ signa movere suæ.

LEGIA XIII.

DUM labefactat onus gravidi temeraria ventris,
 In dubio vitæ lassa Corinna jacet.
 Illa quidem, clam me tantum molita pericli,
 Ira digna mea : sed cadit ira metu.
 Sed tamen aut ex me conceperat ; aut ego credo 5
 Est mihi pro facto sœpe, quod esse potest.
 Iu, Parætonium, genialiaque arva Canopi
 Quæ colis, et Memphîn, palmiferamque Pharon,
 Quaque celer Nilus, lato dilapsus ab alveo,
 Per septem portus in maris exit aquas ; 10
 Per tua fistra precor, per Anubidis ora verendi :
 Sic tua sacra pius semper Osiris amet,
 Pigraque labatur circa donaria serpens,
 Et comes in pompam corniger Apis eat :
 Huc adhibe vultus ; et in una parce duobus : 15
 Nam vitam dominæ tu dabis ; illa mihi.
 Sœpe tibi sedit certis operata diebus,
 Qua cingit lauros Gallica turma tuas.
 Tuque laborantes utero miserata puellas,
 Quarum tarda latens corpora tendit onus ; 20
 Lenis ades, precibusque meis fave, Ilithyia:
 Digna est, quam jubeas muneris esse tui.
 Ipse ego thura dabo sumosus candidus aris:
 Ipse feram ante tuos munera vota pedes.
 Adjiciam titulum, Servata Naso Corinna : 25
 Tu modo fac titulo muneribusque locum.
 Si tamen in tanto fas est monuisse timore ;
 Hac tibi sit pugna dimicuisse satis.

ELEGIA XIV.

QUID juvat immunes belli cessare puellas,
 Nec fera peltatas agmina velle sequi ;
 Si sine Marte, suis patiuntur vulnera telis,
 Et cæcas armant in sua fata manus.
Quae prima instituit teneros convellere fœtus,
 Militia fuerat digna perire sua.
Scilicet, ut careat rugarum crimine venter,
 Sternatur pugnæ tristis arena tuæ.
Si mos antiquis placuisset matribus idem ;
 Gens hominum vitio deperitura fuit :
Quique iterum generis jaceret primordia nostri
 In vacuo lapides orbe, parandus erat.
Quis Priami fregisset opes, si numen aquarum
 Justa recusasset pondera ferre Thetis ?
Ilia si tumido geminos in ventre necasset,
 Casurus dominæ conditor Urbis erat.
Si Venus Ænean gravida temerasset in alvo ;
 Cæsaribus tellus orba futura fuit.
Tu quoque, cum posses nasci, formosa, perisses ;
 Tentasset, quod tu, si tua mater, opus.
Ipse ego, cum fuerim melius periturus amando,
 Vidissim nullos ; matre necante, dies.
Quid plenam fraudas vitem crescentibus uvis ;
 Pomaque crudeli vellis acerba manu ?
Sponde fluant matura sua, fine crescere nata.
 Est pretium parvæ non leve vita moræ.
Vestra quid effoditis subjectis viscera telis ;
 Et nondum natis dira venena datis ?
Colchida respersam puerorum sanguine culpant,
 Aque sua cæsum matre queruntur Ityn.
Utraque sæva parens : sed tristibus utraque causis
 Jactura socii sanguinis ulta virum.
Dicite, quis Tereus, quis vos irritet Iason
 Figere sollicita corpora vestra manu ?
Hoc neque in Armeniis tigres fecerè latebris :
 Perdere nec fœtus ausa legena suos,

10

15

20

25

30

35

At teneræ faciunt, sed non impune, puellæ
 Sæpe, suos utero quæ necat, ipsa perit.
 Ipsa perit, ferturque toro resoluta capillos :
 Et clamant, Merito, qui modo cumque vident.
 Ita sed ætherias vanescant dicta per auras :
 Et sint omnibus pondera nulla meis.
 Di faciles, peccasse femel concedite tuto :
 Id fatis est. pœnam culpa secunda ferat.

ELEGIA XV.

A nnule, formosæ digitum vincture puellæ,
 In quo censendum nil, nisi dantis amor ;
 Munus eas gratum. te læta mente receptum
 Protinus articulis induat illa suis.
 Tam bene convenias, quam mecum convenit illi ;
 Et digitum Justo commodus orbe teras. 5
 Felix, a domina tractaberis, annule, nostra :
 Invideo donis jam miser ipse meis.
 O utinam fieri subito mea munera possim
 Artibus Ææis, Carpathiis senis !
 Tunc ego te dominæ cupiam te!gisse papillas,
 Et lævam tunicis inferuisse manum.
 Elabar digito, quamvis angustus et hærens ;
 Inque finum mira laxus ab arte cadam.
 Idem ego, ut arcanas possim signare tabellas,
 Neve tenax ceram siccave gemma trahat,
 Humida formosæ tangam prius ora puellæ :
 Tantum ne signem scr.pta dolenda mihi.
 Si dabor, ut condar loculis ; exire negabo,
 Adstringens digitos orbe minore tuos. 15
 Non ego dedecori tibi sim, mea vita, futurus,
 Quodve tener digitus ferre recusat, onus.
 Me gere, cum calidis perfunderis imbribus artus :
 Damnaque sub gemma perfer euntis aquæ.
 Sed puto te nuda mea membra libidine surgent,
 Et peragam partes annulus ille viri. 20
 Irrita quid voeo ? parvum proficiscere munus,
 Illa datam tecum sentiat esse fidem.

ELEGIA XVI.

PARS me Sulmo tenet Peligni tertia ruris ;
Parva, sed irriguis ora salubris aquis.

Sola licet admoto tellurem sidere findat,

Et micet Icarii stella proterva canis ;

Arva pererrantur Peligna liquefribus undis :

Et viret in tenero fertilis herba solo.

Terra ferax Cereris, multoque feracior uvæ :

Dat quoque bacciferam Pallada rarus ager :

Perque resurgentēs rivis labentibus herbas

Gramineus madidam cespes obumbrat humum.

At meus ignis adeſt. verbo peccavimus uno :

Quæ movet ardoreſ, est procul ; ignis adeſt.

Nou ego, ſi medius Polluce et Castore ponar,

In coeli ſine te parte fuiffe velim.

Solliciti jaceant, terraque premantur iniqua,

In longas orbem qui ſecuere vias.

Aut juvenum comites jufſiſſent ire pueſſas,

Si fuit in longas terra ſeccanda vias.

Tum mihi, ſi premerem ventoſas horridus Alpes,

(Dummodo cum domina) molle fuiffe iter.

Cum domina Libycas aufiſim perrumpere Syrtes,

Et dare non æquis vela ferenda notis.

Non, quæ virgineo portenta ſub inguine latrant :

Nec timeam veſtos curva Malca, ſinus :

Non qua, ſubmersis ratibus ſaturata, Charybdis

Fundit, et effuſas ore reſorbet aquas.

Quod ſi Neptunum ventoſa potentia vincit,

Et ſubventuros auferet unda Deos ;

Tu noſtris niveoſ humeriſ impone lacertos :

Corpoře nos facili dulce feremuſ onus.

Sæpe petens Hero juvenis tranaverat undas,

Tunc quoque tranaffet ; ſed via cæca fuit.

At ſine te, quamviſ operoſi vitib⁹ agri

Me teneant, quamviſ amnibus arva natent,

Et vocet in rivos parentem rusticus undam,

Frigidaque arboreas mulceat aura comas ;

Non ego Pelignos videor celebrare salubres :

Non ego natalem, rura paterna, locum ;
Sed Scythiam, Cilicasque feros, viridesque Britannos,

Quæque Promethœo saxa crux rubent.

40

Ulmus amat vitem, vitis non deserit ulmum :

Separor a domina cur ego saepè mea ?

At mihi te comitem juraras usque futuram,

Per me, perque oculos, fidera nostra, tuos.

Verba phellarum, foliis leviora caducis,

45

Irrita, quo visum est, ventus et unda ferunt.

Si qua mei tamen est in te pia cura relieti ;

Incipe pollicitis addere facta tuis :

Parvaque quamprimum rapientibus effida mannis,

Ipse per admissas concute lora jubar.

50

At vos, qua veniet, tumidi subsidite montes :

Et faciles curvis vallibus este viæ.

ELEGIA XVII.

SI quis erit, qui turpe putet servire puellæ ;

Illo convincar judice turpis ego.

Sim licet infamis ; dum me moderatius urat,

Quæ Paphon, et fluctu pulsa Cythera tenet.

Atqne utinam dominæ miti quoque præda fuisset ;

5

Formosæ quoniam præda futurus eram.

Dat facies animos. facies violentia Corinnæ

(Me miserum !) cur est tam bene nota sibi ?

Scilicet a speculi sumuntur imagine fastus ;

Non nisi compositam se prius illa videt.

10

Non tibi si facies nimium dat in omnia regni ;

(O facies oculos nata tenere meos !)

Collatum idcirco tibi me contemnere debes :

Aptari magnis inferiora licet.

Creditur et Nymphae mortalis amore Calypso

15

Capta, reluctantem detinuisse virum.

Creditur æquoream Phthio Nereida Regi,

Egeriam justo concubuisse Numæ

Volcano Venerem : quamvis, incude relicta,

Turpiter obliquo claudicet ille pede.

20

42 P. OVIDII NASONIS

Carminis hoc ipsum genus impat : sed tamen apte
 Jungitur herōus cum breviore modo.
Tu quoque me, mea lux, in quaslibet accipe leges :
 Te deceat medio jura dedisse toro.
 Non tibi crimen ero, nec quo lætere remoto : 25
 Non erit hic nobis inficiandus amor.
 Sint tibi pro magno felicia carmina censu :
 Et multæ per me nomen habere volunt.
 Novi aliquam, quæ se circumferat esse Corinnam :
 Ut fiat, quid non illa dedisse velit ? 30
 Sed neque diversi ripa labuntur eadem
 Frigidus Eurotas, populiferque Padus :
 Nec nisi tu, nostris cantabitur ulla libellis :
 Ingenio causas tu dabis una meo.

ELEGIA XVIII.

CArmen ad iratum dum tu perducis Achillen,
 Primaque juratis induis arma viris ;
 Nos, Macer, ignavæ Veneris cessamus in umbra :
 Et tener ausuros grandia frangit Amor.
Sæpe meæ, Tandem, dixi, discede, puellæ : 5
 In gremio fedit protinus illa meo.
Sæpe, Pudet, dixi. lacrymis vix illa retentis,
 Me miseram ! jam te, dixit, amare pudet ?
 Implicitque tuos circum mea colla lacertos :
 Et, quæ me perdunt, oscula mille dedit. 35
Vincor ; ingenium sumptis revocatur ab armis :
 Resque domi gestas, et mea bella, cano.
Sceptra tamen sumpsi ; curaque Tragœdia nostra
 Crevit : et huic operi quamlibet aptus eram.
Risit Amor, pallamque meam, pictosque cothurnos, 45
 Sceptraque privata tam bene sumpta manu.
Hinc quoque me dominæ numen deduxit iniquæ :
 De que cothurnato vate triumphat amor.
Quod licet, aut Artes teneri profitemur Amoris :
 (Hei mihi ! præceptis urgeor ipse meis.) 50
Aut, quod Penelopes verbis reddatur Ulyssi,
 Scribimus : aut lacrymas Phylli relicta, tuas.

Quod Paris, et Macareus, et quod male gratus dñs,

Hippolytique parens, Hippolytusque legant :

Quodque tenens strigatum Dido miserabilis ensem

23

Dicat, et Æoliae Lesbis amica lyrae.

Quam celer e toto rediit meus orbe Sabinus,

Scriptaque diversis rettulit ille locis!

Candida Penelope signum cognovit Ulyssis:

Legit ab Hippolytus scripta noverca suo.

34

Jam pius Æneas miseræ rescripsit Eliæ:

Quodque legat Phyllis, si mode vivit, habet.

Tritis ad Hypsipylem ab Iasone littera venit :

Det votam Phœbo Lesbis armata lyram.

Nec tibi (qua tuum vati, Macer, arma canentij)

35

Aureus in medio Marte tacetur Amor.

Et Paris est illic, et adultera nobile crimen;

Et comes extincto Laodamia viro.

Si bene te novi; non bella libertius istis

Dicis: et a vestris in mea castra redi.

44

ELEGIA XIX.

SI tibi non opus est servata, stulte, puella;

At mihi fac serves: quo magis ipse velim.

Quod licet, ingratum est: quod non licet, acrius urit:

Ferreus est, si quis, quod finit alter, amat.

Speremus pariter, pariter metuamus amantes,

Et faciat voto rara repulsa locum.

Quo mihi fortunam, quæ nunquam fallere curerit?

Nil ego, quod nullo tempore laedat, amo.

Viderat hoc in me vitium versuta Corinna;

Quaque capi possem, callida norat opem.

10

Ah quoties sani capit is mentita dolores,

Cunctantem tardo jussit abire pede!

Ah quoties finxit culpam, quantumque libebat.

Infantis speciem præbuit ipsa nocens!

Sic ubi vexarat, tepidosque resoverat ignes;

15

Rursus erat votis comis et apta meis.

Quas mihi blanditas, quam dulcia verba parabat!

Ocula (Dñ magni) qualia, quotque dabat!

44 P. OVIDII NASONIS

Tu quoque, quæ nostros rapuisti nuper ocellos,

Sæpe face infidias, sæpe rogata nega:

Et sine me ante tuos projectum in limine postes

Longa pruinosa frigora nocte pati.

Sic mihi durat amor, longosque adolescit in usus:

Hoc juvat: hæc animi sunt alimenta mei.

Pinguis amor, nimiumque patens, in tædia nobis

Vertitur; et stomacho, dulcis ut esca, nocet.

Si nunquam Danaen habuisset ahenea turris;

Non esset Danae de Jove facta parens.

Dum servat Juno finuatum cornibus Iö;

Facta est, quam fuerat, gratior illa Jovi.

Quod licet et facile est, quisquis cupid, arbore frondes

Carpat, et e magno flumine potet aquam.

Si qua volet regnare diu; deludat amantem:

Hei mihi, quod monitis torqueor ipse meis!

Cuilibet eveniat, nocet indulgentia nobis.

Quod sequitur, fugio: quod fugit, usque sequor.

At tu, formosæ nimium secure puellæ,

Incipe jam prima claudere nocte forem.

Incipe, quis toties furtim tua limina pulset,

Quærere: quid latrent nocte silente canes.

Quo ferat, et referat follers ancilla tabellas:

Cur toties vacuo secubet ipsa toro.

Mordeat ista tuas aliquando cura medullas:

Daque locum nostris materiamque dolis.

Ille potest vacuo furari littore arenas,

Uxorem stulti si quis amare potest.

Jamque ego præmoneo; nisi tu servare puellam

Incipis, incipiet desinere esse mea.

Multa diuque tuli: speravi sæpe futurum,

Cum bene servasses, ut bene verba darem.

Lentus es, et pateris nulli patiënta marito:

At mihi concessi finis amoris erit.

Scilicet infelix nunquam prohibebor adire?

Nox mihi sub nullo vindice semper erit?

Nil metuam? per nulla traham suspiria somnos?

Nil facies, cur te jure perisse velim?

20

25

30

35

40

45

50

55

Quid mihi cum facili, quid cum lenone marito ?

Corrumpis vitio gaudia nostra tuo.

Quin alium, quem tanta juvet patientia, quæris ?

Me tibi rivalem si juvat esse, veta.

60

P. OVIDII NASONIS

A M O R U M

L I B E R T E R T I U S.

ELEGIA I.

STAT vetus, et multos incidua silva per annos:

Credibile est illi numen ineffe loco.

Fons facer in medio, speluncaque pumice pendens:

Et latere ex omni dulce queruntur aves.

Hic ego dum spatior tectus nemoralibus umbris,

5.

Quod mea, quærebam, Musa moveret opus.

Venit odoratos Elegeïa nexa capillos :

Et, puto, pes illi longior alter erat.

Forma decens : vestis tenuissima, cultus amantis :

In pedibus vitium causa decoris erat.

10

Venit et ingenti violenta Tragœdia passu :

Fronte comæ torva, palla jacebat humi.

Læva manus sceptrum late regale movebat :

Lydius alta pedum vincla cothurnus erat.

Et prior, Ecquis erit, dixit, tibi finis amandi,

15

O argumenti lente poëta cui?

Nequitiam vinoſa tuam convivia narrant :

Narrant in multas compita ſecta vias.

Sæpe aliquis digito vatem designat cuntem :

Atque ait, Hic ille eſt, quem ferus urit Amor.

20

6 P. OVIDII NASONIS

- Fabula (nec fentis) tota jactaris in Urbe ;
 Dum tua præterito fæcta pudore refers.
- Tempus erat thyrso pulsum graviore moveri :
 Cessatum satis est : incipe majus opus.
- Materia prenis ingenium. cane facta virorum : 23
 Hæc animo, dices, area digna meo est.
- Quod teneræ cantent, lusit tua Musa, puellæ ;
 Primaque per numeros asta juventa suos.
- Nunc habeam per te Romana Tragœdia nomen :
 Implebit leges spiritus iste meas. 34
- Hactenus : et movit pictis innixa cothurnis
 Densum cæsarie terque quaterque caput.
- Altera (si memini) limis subrigit ocellis :
 Fallor, an in dextra myrtlea virga fuit ?
- Quid gravibus verbis, animosa Tragœdia, dixit ; 35
 Me premis ? an nunquam non gravis esse potes ?
- Imparibus tamen es numeris dignata moveri :
 In me pugnasti verbis uia meis.
- Non ego contulerim sublimia carmina nostris :
 Obruit exigua regia vestra fores.
- Sum levis ; et mécum levis est, mea cura, Cupido : 40
 Non sum materia fortior ipsa mea.
- Rustica sit sine me lascivi mater Amoris.
 Huic ego proveni lena, comesque Deæ.
- Quam tu non poteris duro referare cothurno,
 Hæc est blanditiis janua laxa meis. 45
- Et tamen emerui plus, quam tu, posse, ferendo
 Multa, supercilium non patienda tuo.
- Per me decepto didicit custode Corinna
 Liminis adstricti follicitare fidem ; 50
- Delabique toro tunica velata recincta ;
 Atque impercussos nocte mouere pedes.
- Vel quoties foribus duris incisa pependi,
 Non verita a populo prætereunite legi !
- Quin ego me memini, dum custos sævus abiret, 55
 Ancillæ missam delituisse finu.
- Quid, cum mè munus natali mittis ? at illa
 Rumpit, et adposita barbara mersit aqua ?

AMORUM LIB. III. I. 2.

47

Prima tuæ movi felicia semita mentis.

Manus habet, quod te jam petit, ista meum,
Desierant; cœpi: Per vos utramque rogamus,
In vacuas aures verba timentis eant.

Altera me sceptro decoras, altoque cothurno:
Jam nunc contactio magnus in ore sonor.

Altera das nostro victorum nomen amori:

Ergo ades, et longis versibus adde breves.
Exiguum vati concede, Tragœdia, tempus:

Tu labor æternus: quod petit illa, breve eit.
Mota dedit veniam. teneri properentur amores,
Dum vacat; a tergo grandius urget opus.

65

65

70

LEGIA. II.

NON ego nobilium sedeo studiosus equorum:

Cui tamen ipse faves, vincat ut ille precor.

Ut loquerer tecum veni, tecumque fedarem:

Ne tibi non notus, quem facis, esset amor.

Tu cursus spectas, ego te, spectemus uterque

Quod juvat, atque oculos pascat uterque suos.

O, cucumque faves, felix agitator equorum!

Ergo illi curæ contigit esse tuæ;

Hoc mihi contingat; sacro de carcere missis

Insistam forti mente vehendus equis.

5

10

Et modo lora dabo; modo verbere terga notabo:

Nunc stringam metas interiore rota.

Si mihi currenti fueris conspecta, morabor:

Deque meis manibus lora remissa fluent.

Ah quain pene Pelops Pisæa concidit hasta,

15

Dum spectat vultus, Hippodamia, tuos!

Nempe favore suæ vicit tamen ille puellæ.

Vincamus dominæ quisque favore suæ.

Quid frustra refugis; cogit nos linea jungi:

Hæc in lege loci commoda Circus habet.

20

Tu tamen, a dextra quicumque es, parce puellæ:

Contactu lateris læditur ista tui.

Tu quoque, qui spectas post nos, tua contrahe crura,

Si pudor est, rigido nec preme terga genu.

- Sed nimium demissa jacent tibi pallia terræ : 23
 Collige ; vel digitis en ego tollo meis.
 Invida vestis eras, quæ tam bona crura tegebas :
 Quoque magis spectes, Invida vestis eras.
 Talia Milanion Atalantes critra fugacis
 Optavit manibus sustinuisse suis. 30
 Talia succinctæ pinguntur crura Dianaæ,
 Cum sequitur fortes, fortior ipsa, feras.
 His ego non viuis arsi. quid fiet ab istis ?
 In flammam flammas, in mare fundis aquas.
 Suspicor ex istis et cætera posse placere, 35
 Quæ bene sub tenui condita teste latent.
 Vis tamen interea faciles arcessere ventos,
 Quos faciat nostra mota tabella manu ?
 An magis hic meus est animi, non aëris, æstus,
 Captaque formineus pectora torret amor ? 40
 Dum loquor, alba levi sparsa est tibi pulvere vestis :
 Sordide de niveo corpore pulvis abi.
 Sed jam pompa venit. linguis animisque favete.
 Tempus adest plausus : aurea pompa venit.
 Prima loco fertur passis Victoria pennis : 45
 Huc ades ; et meus hic fac, Dea, vincat amor.
 Plaudite Neptuno, nimium qui creditis undis :
 Nil mihi cum pelago : me mea terra capit.
 Plaude tuo, miles, Marti : nos odimus arma:
 Pax juvat, et media Pace repertus Amor. 50
 Auguribus Phœbus, Phœbe venantibus adsit :
 Artifices in te verte, Minerva, manus.
 Ruricola Cereri, teneroque adiurgite Baccho :
 Pollucem pugiles, Castora placet eques.
 Nos tibi, blanda Venus, puerisque potentibus arcu 55
 Plaudimus. incepitis adnue, Diva, meis.
 Daque novæ mentem dominæ, patiatur amari :
 Adnuit ; et motu signa secunda dedit.
 Quod Dea promisit, promittas ipsa rogamus :
 Pace loquar Veneris : tu Dea major eris. 60
 Per tibi tot juro testes, pompaque Deorum,
 Te dominam nobis tempus in omne peti.

Sed pendent tibi crura : potes, si forte juvabit,
Caneillis primos inferuisse pedes.

Maxima jam vacuo Prætor spectacula Circo, 65
Quadrijuges æquo carcere misit equos.

Cui studeas video : vincet cuiuscunque favebis.
Quid cupias ipsi scire videntur equi.

Me miserum ! metam spatio circuit orbe :

Quid facis ? admoto proximus axe subit.

Quid facis, infelix ? perdis bona vota puellæ:
Tende precor valida lora sinistra manu.

Favimus ignavo, sed enim revocate, Quirites ;
Et date jaqtatis undique signa togis.

En revocant. at, ne turbet toga mota capillos,

In nostros abdas te licet usque sinus.

Jamque patent iterum reserato carcere postes :
Evolut admissis discolor agmen equis.

Nunc saltem supera, spatioque insurge patenti :

Sint mea, sint dominæ fac rata vota meæ.

Sunt dominæ rata vota meæ : mea vota supersunt.

Ille tenet palmani : palma petenda mihi est.

Risit, et argutis quiddam promisit ocellis:

Hoc satis hic. alio cætera redde loco.

E L E G I A III.

ESSE Deos, i, crede. fidem jurata fefellit :

Et facies illi, quæ fuit ante, manet.

Quam longos habuit nondum perjura capillos, :

Tam longos, postquam numina lusit, habet,

Candida candorem roseo suffusa rubore

Ante stetit : niveo lucet in ore rubor.

Pes erat exiguus : pedis est aptissima forma

Longa decensque fuit : longa decepsque manet.

Argutos habuit, (radian ut fidus) ocellos ;

Per quos mentita est perfida sape mihi.

Scilicet æterno falsum jurare puellis

Dì quoque concedunt ; formaque numen habet.

Perque suos illam nuper jurasse recordor,

Perque meos oculos ; et doluere mei.

50 P. OVIDII NASONIS

Dicite, Dī ; si vos impune fefellerit illa,
Alterius meritis cur ego damna tuli ? 15
At non invidiae vobis Cepheia virgo est,
Pro male formosa justa parente mori.
 Non satis est, quod vos habui sine pondere testes,
Et mecum lulos ridet inulta Deos : 20
Ut sua per nostram redimat perjuria poenam,
Victima deceptus decipientis ero ?
Aut sine re nomen Deus est, frustraque timetur ;
Et stulta populos credulitate movet :
Aut, si quis Deus est, teneras amat ille puellas ;
Et nimium solas omnia posse jubet. 25
Nobis fatifero Mavors adcingitur ense :
Nos petit invicta Palladis hasta manu.
Nobis flexibiles curvantur Apollinis arcus :
In nos alta Jovis dextera fulmen habet.
CFormosas Superi metuunt offendere laeti :
Atque ultro, quae se non timuere, timent.
IEt quisquam pia thura focis imponere curet ?
Certe plus animi debet inesse viris.
PJuppiter igne suo lucos jaculatur et arces.
Missaque perjurias tela ferire vetat. 35
QTot mernere peti. Semele miserabilis arsit :
Officio est illi poena reperta suo.
NAt si venturo se subduxisset amanti,
Non pater in Baccho matris haberet onus.
NQuid queror, et toti facio convicia cœlo ?
Dī quoque habent oculos : Dī quoque pectus habent.
ISi Deus ipse forem ; numen sine fraude liceret
Fœmina mendaci falleret ore meum.
NIpse ego jurarem verum jurare puellas ;
Et non de tetricis dicerer esse Deus. 45
STu tamen illorum moderatus utere dono :
Aut oculis certe parce, puella, meis.

E L E G I A IV.

DURE vir, imposito teneræ custode puellæ,
Nil agis, ingenio quæque tuenda suo.

Si qua metu dempto casta est ; ea denique casta est :

Quæ, quia non licet, non facit, illa facit.

Ut jam servaris bene corpus ; adultera mens est :

5

Nec custodiri, ni velit, illa potest.

Nec mentem servare potes, licet omnia claudas.

Omnibus oclusis intus adulter erit.

Cui peccare licet, peccat minus. ipsa potestas

10

Semina nequitiae languidiora facit.

Define (crede mihi) vitia irritare vetando :

Obsequio vincas aptius illa tuo.

Vidi ego nuper equum, contra sua vincla tenacem,

Ore reluctanti fulminis ire modo.

Constitit, ut primum concessias sensit habendas,

15

Froenaque in effusa laxa jacere juba.

Nostri in vetitum semper, cupimusque negata :

Sic interdictis imminet æger aquis.

Centum fronte oculos, centum cervice gerebat

20

Argus : et hos unus sæpe fecellit Amor.

In thalamum Danaë faxo ferroque perennem

Quæ fuerat virgo tradita, mater erat.

Penelope mansit, quamvis custode carebat,

Inter tot juvenes intemerata procos.

Quidquid servatur, cupimus magis : ipsaque furem

25

Cura vocat, pauci, quod finit alter, amant.

Nec facie placet illa sua, sed amore mariti :

Nescio quid, quod te ceperit, esse putant.

Non proba sit, quam vir servat, sed adultera chara est ;

Ipse timor pretium corpore majus habet.

30

Indignere licet ; juvat inconcessa voluptas.

Sola placet ; Timeo, dicere si qua potest.

Nec tamen ingenuam jus est servare puellam.

Hic metus externæ corpora gentis agat.

Scilicet ut posset custos, Ego, dicere, feci,

35

In laudem servi casta sit illa tui.

Rusticus est nimium, quem lædit adultera conjux ;

Et notos mores non satis Urbis habet :

In qua Martigenæ non sunt sine crimine nati

Romulus Iliades, Iliadesque Remus.

40

52 P. OVIDII NASONIS

Quo tibi formosam, si non nisi casta placebat ?

Non possunt ullis ista coire modis.

Si sapis indulge dominæ ; vultusque severos

Exue : nec rigidi jura tuere viri.

Et cole, quos dederit (multos dabit) uxor amicos: 45

Gratia sic minimo magna labore venit.

Sic poteris juvenum convivia semper inire :

Et, quæ non dederis, multa videre domi.

ELEGIA V.

NOX erat : et somnus laffos submisit ocellos.

Terruerunt animum talia visa meum.

Colle sub aprico celeberrimus ilice lucus

Stabat ; et in ramis multa latebat avis.

Area gramineo suberat viridissima prato :

Uvida de guttis lene sonantis aquæ.

Ipse sub arboreis vitabam frondibus æstum ;

Frondes sub arborea sed tamen æstus erat.

Ecce, petens variis immixtas floribus herbas,

Constituit ante oculos candida vacca meos.

Candidior nivibus, tunc cum cecidere recentes ;

In liquidas nondum quas mora vertit aquas.

Candidior, quod adhuc spumis stridentibus albet,

Et modo siccata, lacte, relinquit ovem.

Taurus erat comes huic, feliciter ille maritus :

Cumque sua teneram conjugé preffit humum.

Dum jacet, et lente revocatas ruminat herbas,

Atque iterum pasto pascitur ante cibo ;

Vifus erat, somno vires adimente ; ferenti

Cornigerum terræ deposuisse caput.

Huc levibus cornix pennis delapsa per auras

Venit ; et in viridi garrula sedit humo.

Terque bovis niveæ petulanti pectora rostro

Fodit ; et albentes abſtulit ore jubas.

Illa lecum taurumque diu cunctata relinquit :

Sed niger in vaccæ pectora livor erat.

Utque procul vidi carpentes pabula tauros ;

(Carpebant tauri pabula læta procul)

5

16

15

20

25

AMORUM LIB. III. 5. 6.

53

- Illic se rapuit, gregibusque immiscuit illis ;
 Et petiit herbæ fertilioris humum.
 Dic, age, nocturnæ, quicunque es, imaginis augur
 (Si quid habent veri) visa quid ista ferant.
 Sic ego : nocturnæ sic dixit imaginis augur,
 Expendens animo singula vita suo :
 Quem tu mobilibus foliis vitare volebas,
 Sed male vitabas, æstus amoris erat.
 Vacca puella tua est. aptus color ille puellæ.
 Tu vir, et in vacca compare taurus eras.
 Pectora quod rostro cornix fodiebat acuto ;
 Ingenium dominæ lena movebit anus.
 Quod cunctata diu taurum sua vacca reliquit ;
 Frigidus in viduo destituere toro.
 Livor, et adverso maculæ sub pectore nigræ,
 Pectus adulterii labe carere negant.
 Dixerat interpres. gelido mihi fanguis ab ore
 Fugit ; et ante oculos nox stetit alta nicos.

30

35

40

45

ELEGIA VI.

- A Mnis, arundinibus limosas obsite ripas,
 Ad dominam propero ; fiste parumper aquas.
 Nec tibi sunt pontes, nec quæ sine remigis iectu
 Concava trajecto cymba rudente vehat.
 Parvus eras, memini ; nec te transire refugi
 Summaque vix talos contigit unda meos.
 Nunc ruis adposito nivibus de monte solutis ;
 Et turpi crassas gurgite volvis aquas.
 Quid properasse juvat ? quid parca dedisse quieti
 Tempora ? quid nocti conseruisse diem ?
 Si tamen hic standum ; si non datur artibus ullis
 Ulterior nostro ripa premenda pedi ?
 Nunc ego, quas habuit pennas Danaeius heros,
 Terribili densum cum tulit angue caput ;
 Nunc opto currum ; de quo Cerealia primum
 Semina venerunt in rude missa solum.
 Prodigiosa loquor veterum mendacia vatun :
 Nec tulit hæc ; nec fert, nec ferer illa die.

5

10

15

54 P. OVIDII NASONIS

- Tu potius, ripas effuse capacibus amnis,
 (Sic æternus eas) labere fine tuo. 22
- Non eris invidiae, torrens, (mihi crede) ferendæ,
 Si dicar per te forte retentus amans.
- Flumina deberent juvēnes in amore juvare ?
 Flumina senserunt ipsa, quid esset amor.
- Inachus in Melie Bithynide pallidus isse
 Dicitur, et gelidis incaluisse vadis. 25
- Nondum Troja fuit lustris obfessa duobus,
 Cum rapuit vultus, Xanthe, Neæra tuos.
- Quid ? non Alpheon diversis currere terris
 Virginis Arcadiæ certus adegit amor ? 30
- Te quoque promissam Xantho, Penée, Creüsam
 Phthiotum terris occuluisse ferunt.
- Quid referam Asopon, quem cepit Martia Thebe,
 Natarum Thebe quinque futura parens ?
- Cornua si tua nunc ubi sint, Achelöe, requiram ; 35
 Herculis irata fracta querere manu.
- Nec tanti Calydon, nec tota Ætolia tanti ;
 Una tamen tanti Deianira fuit.
- Ille fluens dives septena per ostia Nilus,
 Qui patriam tantæ tam bene celat aquæ, 40
- Fertur in Eudne collectam Asopide flammam
 Vincere gurgiti bus non potuisse suis.
- Siccus ut amplecti Salmonida posset Enipeus ;
 Cedere jussit aquam : jussa recessit aqua.
- Nec te prætereo, quij, per cava saxa volutans,
 Tiburis Argei spumifer arva rigas. 45
- Illa cui placuit, quanvis erat horrida cultu,
 Ungue notata comas, ungue notata geopolas.
- Illa, gemens patruique nefas, delictaque Martis,
 Errabat nudo per loca sola pede. 50
- Hanc amnis rapidis animosus vidit ab undis ;
 Raucaque de mediis sustulit ora vadis :
- Atque ita, Quid nostras, inquit, steria anxia ripas,
 Illa ab Idæo Laomedonte genus ?
- Quo cultus abire tui ? quid sola vagaris ? 55
- Vitta nec evinctas impedit alba comas ?

Quid fles, et madidos lacrymis corrumpis ocellos ?

Pectoraque infana plangis aperta manu ?

Ille habet et silices, et vivum in pectore ferrum,

Qui tenero lacrymas lentes in ore videt.

69

Ilia, pone metus ; tibi regia nostra patebit :

Teque colent amnes. Ilia, pone metus.

Tu centum, aut plures, inter dominabere Nymphas :

Nam centum, aut plures flumina nostra tenent.

Ne me sperne, precor, tantum, Trojana propago : 6;

Munera promissis uberiora feres.

Dixerat. illa, oculos in humum dejecta modestos,

Spargebat tepidos flebilis imbre finus.

Ter molita fugam, ter ad altas restituit undas,

Currendi vires eripiente metu.

7c

Sera tamen scindens inimico pollice crinem,

Edidit indignos ore tremente sonos :

O utinam mea lecta forent, patrioque sepulchro

Condita, dum poterant virginis ossa legi ?

Cur modo Vestalis tædas invitor ad ullan

75

Turpis, et Iliacis inficianda focis ?

Quid moror ? en digitis designor adultera vulgi :

Desit famosus, qui notet ora, pudor.

Hactenus ; et vestem tumidis prætendit ocellis :

Atque ita se in rapidas perdita misit aquas.

8c

Supposuisse manus ad pectora lubricus amnis

Dicitur ; et socii jura dedisse tori.

Te quoque credibile est aliqua caluisse puella :

Sed nemora et silvæ crimina vestra tegunt.

Dum loquor, increvit latis spatiose undis,

85

Nec capit admissas alveus altus aquas.

Quid mecum, furiose, tibi ? quid mutua differs

Gaudia ? quid coeptum, rustice, rumpis iter ?

Quid, si legitimum fueres, si nobile flumen ?

Si tibi per terras maxima fama foret ?

90

Nomen habes nullum, rivis collecte caducis ;

Nec tibi sunt fontes, nec tibi certa domus.

Fontis habes instar pluviamque niveisque solutas ;

Quas tibi divitias pigra ministrat hiems.

56 P. OVIDII NASONIS

Ant lutulentus agis brumali tempore cursus : 9;
 Aut premis arenem pulverulentus humum.
Quis te tum potuit sitiens haurire viator ?
 Quis grata dixit voce, Perennis eas ?
Damnosus pecori curris, damnosior agris :
 Forsitan hæc alias ; mea mea damna movent. 100
Huic ego vœ demens narrabam fluminum amores ?
 Jaētasse indigno nomina tanta pudet.
Nescio quid spectans, Acheloon et Inachon amnes,
 Et potui nomen, Nile, referre tuum.
At tibi pro meritis opto, non candide torrens, 105
 Sint rapidi soles, siccaque semper hiems.

E L E G I A VII.

AT non formosa est, at non bene culta puella ;
 At, puto, non votis sœpe petita meis !
Hanc tamen in nullos tenui male languidus usus,
 Sed jacui pigro crimen onusque toro.
Nec potui cupiens, pariter cupiente puella, 5
 Inguinis effecti parte juvante frui.
Illa quidem nostro subjecit eburnea collo
 Brachia, Sithonia candidiora nive :
Osculaque inferuit cupidæ luctantia linguae :
 Lacivum femori supposuitque femur. 10
Et mihi blanditias dixit, Dominumque vocavit :
 Et quæ præterea publica verba juvant.
Tacta tamen veluti gelida mea membra cicuta,
 Segnia propositum destituere suum.
Truncus iners jacui, species, et inutile pondus : 15
 Nec satis exactum est, corpus an umbra forem.
Quæ mihi ventura est (siquidem ventura) senectus,
 Cum desit numeris ipsa juventa suis ?
Ah pudet annorum ! quo me juvenemque virumque,
 Nec juvenem, nec me sensit amica virum. 20
Sic flamas aditura pias æterna sacerdos
 Surgit, et a charo fratre verenda foror.
At nuper bis flava Chie, ter candida Pitho,
 Ter Libas officio continuata meo.

- Exigere a nobis angusta nocte Corinnam, 25
 Me memini numeros sustinuisse novem.
 Num mea Thessalico languent devota veneno
 Corpora? num misero carmen et herba nocent?
 Sagave Pœnica dehixit nomina cera,
 Et medium tenues in jecur egit acus? 30
 Carmine læsa Ceres sterilem vanescit, in herbam:
 Deficiunt læsi carmine fontis aquæ,
 Ilicibus glandes, cantataque vitibus uva
 Decidit; et nullo poma movente fluunt.
 Quid vetat et nervos magicas torpere per artes? 35
 Forsitan impatiens fit latus inde meum.
 Huc pudor accessit: facti pudor ipse nocebat:
 Ille fuit vitii causa secunda mei.
 At qualem vidi tantum tetigique puellam,
 Sic etiam tunica tangitur ipsa sua. 40
 Illius ad tactum Pylius juvenescere possit,
 Tithonosque annis fortior esse suis.
 Hæc mihi contigerat; sed vir non contigit illi:
 Quas nunc concipiā per nova vota preces?
 Credo etiam magnos, quo sum tam turpiter usus, 45
 Muneris oblati poenituisse Deos.
 Optabam certe recipi; sum nempe receptus:
 Oscula ferre; tuli: proximus esse; fui.
 Quo mihi fortunæ tantum? quo regna sine usu?
 Quid nisi possedi dives avarus opes? 50
 Sic aret mediis taciti vulgator in undis;
 Pomaque, quæ nullo tempore tangat, habet.
 A tenera quisquam sic surgit mane puella,
 Protinus ut sanctos possit adire Deos.
 Sed non blanda, puto, non optima perdidit in me
 Oscula: non omni sollicitavit ope. 55
 Illa graves potuit quercus, adamantaque durum,
 Surdaque blanditiis faxa movere suis.
 Digna movere fuit certe vivosque virosque,
 Sed neque tum vixi; nec vir, ut ante, fui.
 Quid juvet, ad iurdas si cantet Phemius aures: 60
 Quid miserum Thamyran piæta tabella juvet?

38 P. OVIDII NASONIS

At quæ non tacita formavi gaudia mente !

Quos ego non finxi disposerique modos !

Nostra tamen jacuere, velut præmortua, membra

65

Turpiter, hesterna languidiora rosa.

Quæ nunc ecce rigent intempestiva, valentque :

Nunc opus exposcunt, militiamque suam.

Quid istic pudibunda jaces, pars pessima nostri ?

Sic sum pollicitis captus et ante tuis.

Tu dominam fallis : per te deprensus inermis

Trifitia cum magno damna pudore tuli.

Hanc etiam non est mea designata puella

Molliter admota sollicitare manu.

Sed postquam nullas consurgere posse per artes,

75

Iminemoremque sui procubuisse videt ;

Quid me ludis, ait ? quis te, male sane, jubebat

Invitum nostro ponere membra toro ?

Aut te trajectis Ææa venefica lanis

76

Devovet : aut alio laffus amore venis.

Nec mora : desiluit tunica velata recincta :

Et decuit nudos proripuisse pedes.

Neve suæ possent intactam scire ministræ :

Dedecus hoc sumpta diffimulavit aqua.

ELEGIA VIII.

ET quisquam ingenuas etiamnum suscipit artes,

Aut tenerum dotes carmen habere putat ?

Ingenium quandam fuerat pretiosius auro :

At nunc barbaries grandis, habere nihil.

Cum pulchre nostri dominæ placuere libelli ;

5

Quo licuit libriss, non licet ire mihi.

Cum bene laudavit, laudato janua clausa est :

Turpiter huc illuc ingeniosus eo.

Ecce recens dives, parto per vulnera censu,

Præfertur nobis sanguine pastus eques.

10

Hunc potes amplecti formosiss, vita, lacertis ?

Hujus in amplexus, vita, jacere potes ?

Si necis, galeam caput hoc portare solebat :

Ense latus cinctum, quod tibi servit, erat.

AMORUM LIB. III. 8.

59

- Læva manus, cui nunc serum male convenit aurum, 15
 Scuta tulit. dextram tange, cruenta fuit.
 Qua periit aliquis, potes hanc contingere dextram ?
 Heu ! ubi mollities pectoris illa tui ?
 Cerne cicatrices, veteris vestigia pugnæ :
 Quæsumus est illi corpore, quidquid habet. 20
 Forfitan et, quoties hominem jugulaverit, ille
 Indicet. hoc faffas tangis, avara, manus ?
 Ille ego Musarum purus, Phœbique sacerdos
 Ad rigidas canto carmen inane fores.
 Discite, qui sapitis, non quæ nos sciunus inertes, 25
 Sed trepidas acies, et fera castra sequi :
 Proque bono versu primum deducite pilum :
 Hoc tibi, si velles, possit, Homere, dari.
 Juppiter admonitus nihil esse potentius auro,
 Corruptæ pretium virginis ipse fuit. 30
 Dum merces aberat ; durus pater, ipsa severa,
 Aerati postes, ferrea turris erat :
 Sed postquam sapiens in munera venit adulter ;
 Præbuit ipsa sinus : et, dare jussa dedit.
 At cum regna senex cœli Saturnus haberet ; 35
 Omne lucrum tenebris alta premebat humus.
 Aeraque et argentum, cumque auro pondera ferri
 Manibus admôrat : nullaque massa fuit.
 At meliora dabat ; curvo sine vomere fruges,
 Pomaque, et in queru mella reperta cava. 40
 Nec valido quisquam terras findebat aratro :
 Signabat nullo limite mensur humum.
 Non freta demissi verrebant eruta remi :
 Ultima mortali tum via littus erat.
 Contra te sollers, hominum Natura, fuisti ; 45
 Et nimium damnis ingeniosa tuis.
 Quo tibi, turritis incingere mœnibus urbes ?
 Quo tibi, discordes addere in arma manus ?
 Quid tibi cum pelago ? terra contenta fuisses :
 Cur non et cœlum tertia regna petis ? 50
 Qua licet, adfectas cœlum quoque. templa Quirinus,
 Liber, et Alcides, et modo Cæsar, habent.

60 P. O V I D I I N A S O N I S

Eruimus terra solidum pro frugibus aurum :

Posidet inventas sanguine miles opes.

Curia pauperibus clausa est : dat census honores.

55

Inde gravis judex ; inde severus eques.

Omnia possideant : illis Campusque Forumque

Serviat. hi pacem crudaque bella gerant.

Tantum ne nostros avidi prædentur amores ;

Et satis est, aliquid pauperis esse finant.

60

At nunc, exæquet tetricas licet illa Sabinas,

Imperat ut captæ, qui dare multa potest.

Me prohibet custos : in me timet illa maritum :

Si dederim, tota cedet uterque domo.

O, si neglecti quisquam Deus ultior amantis,

65

Tam male quæsitas pulvere mutet opes !

E L E G I A IX.

M Emnona si mater, mater ploravit Achillen,

Et tangunt magnas tristia fata Deas ;

Flebilis indignos, Elegeia, solve capillos :

Ah nimis ex vero nunc tibi nomen erit!

Ille tui vates operis, tua fama Tibullus

Ardet in extructo corpus inane rogo.

Ecce, puer Veneti fert eversamque pharetram,

Et fractos arcus, et sine luce facem.

Adspice, demissis ut eat miserabilis alis ;

Pectoraque infesta tundat aperta manu.

Excipiunt sparsi lacrymas per colla capilli,

Oraque singultu concutiente sonant.

Fratri in Æneæ sic illum funere dicunt

Egressum tectis, pulcher lüle, tuis.

Nec minus est confusa Venus, moriente Tibullo,

15

Quam juveni rupit cum ferus inguen aper.

At sacri vates, et Divum cura vocamus ?

Sunt etiam, qui nos numen habere putent.

Scilicet omne sacrum mors importuna profanat :

Omnibus obscuras injicit illa manus.

Quid pater Ismario, quid mater, profuit Orpheo ?

Carmine quid vietas obstuuisse feras ?

20

AMORUM LIB. III. 9.

61

- Et Linon in silvis idem pater et Linon, altis
Dicitur invita concinuisse lyra.
- Adjice Maeoniden, a quo, ceu fonte perenni,
Vatum Piériis ora rigantur aquis ; 25
- Hunc quoque summa dies nigro submersit Averno,
Diffugiunt avidos carmina sola rogos.
- Durat opus vatum, Trojani fama laboris,
Tardaque nocturno tela retexta dolo. 30
- Sic Nemesis longum, sic Delia, nomen habebunt ;
Altera, cura recens, altera, primus amor.
- Quid vos sacra juvant ? quid nunc Ægyptia profunt
Sistra ? quid in vacuo secubuisse toro ?
- Cum rapiant mala fata bonos, (ignoscite fatio)
Sollicitor nullos esse putare Deos.
- Vive pius ; moriere pius. cole sacra ; colentein
Mors gravis a templis in cava busta trahet.
- Carminibus confide bonis : jacet ecce Tibullus ;
Vix manet e tanto parva quod urna capit. 40
- Tene, sacer Vates, flammæ rapuere rogales ;
Pectoribus pasci nec timuere tuis ?
- Aurea sanctorum potuissent templa Deorum
Urere, quæ tantum sustinuere nefas.
- Avertit vultus, Erycis quæ possidet arces.
Sunt quoque : qui lacrymas continuisse negent. 45
- Sed tamen hoc melius, quam si Phœacia tellus
Ignotum vili supposuisset humo.
- Hinc certe madidos fugientis pressit ocellos
Mater ; et in cineres ultima dona tulit :
- Hinc foror in partem misera cum matre doloris
Venit, inornatas dilaniata comas.
- Cumque tuis sua junxerunt Nemesisque priorque
Oscula : nec solos destituere rogos.
- Delia discedens, Felicius, inquit, amata
Sum tibi : vixisti, dum tuus ignis eram. 55
- Cui Nemesis, Quid, ait, tibi sint mea damna dolori ?
Me tenuit moriens deficiente manu.
- Si tamen e nobis aliquid, nisi nomen et umbra,
Restat ; in Elysia valle Tibullus erit. 60

62 P. OVIDII NASONIS

Obvius huic venias, hedera juvenilia cinctus
 Tempora, cum Calvo, docte Catulle, tuo.
 Tu quoque (si falsum est temerati crimem amici)
 Sanguinis atque animæ prodige Galle tuæ.
 His comes umbra tua est; si quid modo corporis umbra est:
 Auxisti numeros, culte Tibulle, pios. (65)
 Offa quieta, precor, tuta requiescite in urna:
 Et sit humus cineri non onerosa tuo.

ELEGIA X.

Annua venerunt Cerealis tempora sacri:
 Secubat in vacuo sola puella toro.
Flava Ceres, tenues spicis redimita capillos,
 Cur inhibes sacris commoda nostra tuis?
Te, Dea, munificam gentes ubicunque loquuntur: 5
 Nec minus humanis invidet illa bonis.
Ante nec hirsuti torrebant farra coloni:
 Nec notum terris area nomen erat.
Sed glandem querqus, oracula prima, ferebant:
 Haec erat, teneri cespitis herba, cibus. (10)
Prima Ceres docuit turgescere semen in agris;
 Falce coloratas subsecuitque comas.
Prima jugo tauros supponere colla coëgit;
 Et veterem curvo dente revellit humuum.
Hunc quisquam lacrymis lætari credit amantum,
 Et bene tormentis secubitique coli? 15
Nec tamen est (quamvis agros amet illa feraces)
 Rustica: nec viduum pectus amoris habet.
Cretes erunt testes; nec singunt omnia Cretes:
 Cretes, nutrito terra superba Jove. (20)
Illuc, fideram qui mundi temperat arcem,
 Exiguus tenero lac bibt ore puer.
Magna fides testi: testis laudatur alumno:
 Fassuram Cererem crimina nota puto.
Viderat Iäsum Cretæa Diva sub Ida
 Figentem certa terga ferina manu. (25)
Vidit, et ut teneræ flammam rapuere in edullæ;
 Hinc pudor, ex alia parte trahebat amor.

Viñus amore pudor. fulcos arere videres,
 Et fata cum minima parte redire fui. 30
 Cum bene jaſtati pulsarant arva ligones,
 Ruperat et duram vomer aduncus humum,
 Seminaque in latos iérant æqualiter agros ;
 Irrita decepti vota colentis erant.
 Diva, potens frugum, filvis ceflabat in altis ; 35
 Deciderant longæ spicea ferta comæ.
 Sola fuit Crete foecundo fertilis anno.
 Omnia, qua tulerat se Dea, messis erant.
 Ipſe locus nemorum canebat frugibus lde,
 Et ferus in silva farra metebat aper. 40
 Optavit Minos similes sibi legifer annos :
 Optavit Cereris longus ut eſtet amor.
 Quod tibi ſecubitus triftis, Dea flava, fuiffent ;
 Hoc cogor ſacris nunc ego ferre tuis.
 Cur ego ſim triftis, cum fit tibi nata reperta ; 45
 Regnaque, quam Juno, forte minore regat ?
 Festa dies, Veneremque vocat, cantusque merumque :
 Hæc decet ad dominos munera ferre Deos.

ELEGIA XI.

Multa diuque tuli : vitiis patientia viſta eſt.
 Cede fatigato pectore, turpis Amor.
 Scilicet adſerui jam me, fugique catenas :
 Et quæ depuduit ferre, tuliffe pudet.
 Vicimus ; et domitum pedibus calcamus Amorem : 5
 Venerunt capiti cornua ſera meo.
 Perfer, et obdura : dolor hic tibi proderit olim :
 Sæpe tulit laffis ſuccus amarus opem.
 Ergo ego ſuſtinui, foribus tam ſæpc repulſus,
 Ingenium dura ponere corpus humo. 10
 Ergo ego neſcio cui, quem tu complexa tenebas,
 Excuſui clauſam, ſervus ut, ante domum.
 Vidi, cum foribus laffus prodiret amator,
 Invalidum referens emeritumque latus.
 Hoc tamen eſt levius, quam quod ſum viſus ab illo : 15
 Eveniat noſtris hoſtibus ille pudor.

64 P. OVIDII NASONIS

Quando ego non fixus lateri spatiantis adhæsi,
 Ipse tuus custos, ipse vir, ipse comes ?
 Scilicet et populo per me cantata placebas :
 Causa fuit multis noster amoris amor. 20
 Turpia quid referam vanæ mendacia linguaæ,
 Et perjuratos in mea damna Deos ?
Quid juvenum tacitos inter convivia nutus ;
 Verbaque compositis dissimulata notis ?
 Dicta erat ægra mihi : præceps amensque cucurri : 25
 Veni ; et rivali non erat ægra meo.
 His, et quæ taceo, duravi sæpe ferendis :
 Quære alium, pro me qui queat ista pati.
 Jam mea, votiva puppis redimita corona,
 Læta tumescentes æquoris audit aquas. 30
 Define blanditias, et verba potentia quondam,
 Perdere. non ego sum stultus, ut ante fui.
 Lucentur, peccusque leve in contraria tendunt,
 Hac amor, hac odium : sed, puto, vincit amor.
[Odero, si potero : si non, invitus amabo : 35
 Nec juga taurus amat: quæ tamen odit, habet.]
 Nequitiam fugio: fugientem forma reducit :
 Aversor morum criminis : corpus amo.
 Sic ego nec fine te, nec tecum vivere possum :
 Et videor veti nescius esse mei. 40
 Aut formosa fores minus, aut minus improba, vellem :
 Non facit ad mores tam bona forma malos.
Facta movent odium ; facies exorat amorem :
 Me miserum ! vitiis plus valet illa suis.
 Parce, per ô lesti socialia jura, per omnes
 (Qui dent fallendos se tibi sæpe) Deos, 45
 Perque tuam faciem, magni mihi numinis instar,
 Perque tuos oculos, qui rapuere meos ;
Quidquid eris, mea semper eris. tu felice tantum,
 Me quoque velle velis, anne coactus amem ? 50
 Lintea dem potius, ventisque ferentibus utar ;
 Ut quamvis nolim, cogar amare tamen.

ELEGIA XII.

QUIS fuit ille dies, quo tristia semper amanti
 Omina non albæ concinuisti aves?
 Quodve putem fidus nostris occurrere fatis?
 Quofove Deos in me bella movere querar?
 Quæ modo dicta mea est, quam coepi solus amare,
 Cum multis vereor ne sit habenda mihi.
 Fallimur? an nostris innotuit illa libellis?
 Sic erat: ingenio proficit illa meo.
 Et merito, quid enim formæ præconia feci?
 Vendibilis culpa facta puella mea est,
 Me lenone placet, duce me perductus amator:
 Janua per nostras est adaperta manus.
 An profint, dubium; nocuerunt carmina certe:
 Invidiae nostris illa fuere bonis.
 Cum Thebe, cum Troja forent, cum Cæsaris acta;
 Ingenium movit sola Corinna meum.
 Averfis utinam tetigisse carmina Musis;
 Phœbus et inceptum destituisset opus!
 Nec tamen, ut testes mos est audire poëtas,
 Malueram verbis pondus abesse meis.
 Per nos Scylla, patri canos furata capillos,
 Pube premit rabidos inguinibusque canes.
 Nos pedibus pennas dedimus, nos crinibus angues:
 Victor Abantiades alite fertur equo.
 Idem per spatum Tityon porrexiimus ingens:
 Et tria vipereo fecimus ora cani.
 Fecimus Enceladon jaculantem mille lacertis;
 Ambiguæ captos virginis ore viros.
 Æolios Ithacis inclusimus utribus Euros:
 Proditor in medio Tantalus amne sitit.
 De Niobe filicem, de virgine fecimus ursam:
 Concinuit Odrysium Cecropis ales Ityn.
 Juppiter aut in aves, aut se transformat in aurum:
 Aut secat imposita virgine taurus aquas.
 Protea quid referam, Thebanaque semina, dentes?
 Qui vomerent flammæ ore, fuisse boves?

5

15

20

2;

30

35

66 P. OVIDII NASONIS

Flere genis electra tuas, Auriga, sorores ?
 Quæque rates fuerint, nunc maris esse Deas ?
 Aversumque diem mensis furialibus Atrei ?
 Duraque percussam faxa secuta lyram ?
 Exit in immennum fœcunda licentia vatum : 40
 Obligat historica nec sua verba fide.
 Et mea debuerat falso laudata videri
 Fœmina, credulitas nunc mihi vestra nocet.

E L E G I A XIII.

C U M mihi pomiferis conjux foret orta Phaliscis ;
 Moenia contigimus viæta, Camille, tibi.
 Casta fæcerdotes Junoni festa parabant
 Per celebres ludos, indigenamque bovem.
 Grande moræ pretium, ritus cognoscere : quamvis 5
 Difficilis clivis huc via præbet iter.
 Stat vetus, et densa prænubilus arbore lucus :
 Adspice ; concedas numen inesse loco.
 Accipit ara preces, votivaque thura piorum ;
 Ara per antiquas facta fine arte manus. 10
 Hinc ubi præsonuit sollenni tibia cantu ;
 It per velatas annua pompa vias.
 Ducuntur niveæ, populo plaudente, juvencæ,
 Quas aluit campis herba Phalifica fuis :
 Et vituli, nondum metuenda fronte minaces ; 15
 Et minor ex humili viætima porcus hara :
 Duxque gregis cornu per tempora dura recurvo :
 Invisa est dominæ sola capella Deæ.
 Illius indicio silvis inventa sub altis
 Dicitur inceptam deftituisse fugam. 20
 Nunc quoque per pueros jaculis incessitur index ;
 Et pretium austori vulneris ipsa datur.
 Qua ventura Dea est, juvenes timidæque puellæ
 Præverrunt latae veste jacente vias.
 Virginei crines auro gemmaque premuntur : 25
 Et tegit auratos palla superba pedes.
 More patrum Grajo velatæ vestibus albis
 Tradita supponito vertice facra ferunt.

Ore favent populi, tunc cum venit aurea pompa :

Ipsa sacerdotes subsequiturque suas.

Argiva est pompa facies. Agamemnōne cæso,

Et scelus et patrias fugit Halesus opes.

Jamque pererratis profugus terraque, fretoque,

Mœnia felici condidit alta manu.

Ille suos docuit Junonia sacra Phaliscos.

Sint mihi, fint populo semper amica suo.

3

35

ELEGIA XIV.

NON ego, ne pecces, cum sis formosa, recuso ;

Sed ne sit misero scire necesse mihi.

Nec te nostra jubet fieri censura pudicam :

Sed, tantum tentes dissimulare, rogat.

Non peccat, quæcumque potest peccasse negare :

Solaque famosam culpa professa facit.

Quis furor est, quæ nocte latent, sub luce fateri ?

Et quæ clam facias, facta referre palam ?

Ignoto meretrix corpus junctura Quiriti

Adposita populum submovet ante sera.

5

Tu tua prostitues famæ peccata sinistræ ;

Commissi perages indiciumque tui ?

Sit tibi mens melior, saltemve imitere pudicas ;

Teque probam, quamvis non eris, esse putem.

Quæ facis, hæc facito ; tantum fecisse negato :

10

Nec pudeat coram verba modesta loqui.

Est qui nequitiam locus exigat. omnibus illum

Deliciis imple : stet procul inde pudor.

Hinc simul exieris ; lascivia protinus omnis

Absit : et in lecto crimina ponetuo.

20

Illic nec tunicam tibi sit posuisse rubori ;

Nec femori impositum sustinuisse femur :

Illic purpureis condatur lingua labellis ;

Inque modos Venerem mille figuret amor.

Illic nec voces, nec verba juvantia cessent :

25

Spondaque lasciva mobilitate tremat.

Indue cum tunicis metuentem crimina vultum :

Et pudor obscenum diffiteatur opus.

68 P. O V I D I I N A S O N I S

Da populo, da verba mihi : sine nescius errem ;
 Et liceat stulta credulitate frui.
 Cur toties video mitti recipique tabellas ?
 Cur pressus prior est interiorque torus ?
 Cur plus, quam somno, turbatos esse capillos ;
 Collaque, conspicio, dentis habere notam ?
 Tantum non oculos crimen deducis ad ipsos :
 Si dubitas famæ parcere ; parce mihi.
 Mens abit, et morior ; quoties peccasse fateris :
 Perque meos artus frigida gutta fluit.
 Tunc amo : tunc odi frustra, quod amare necesse est.
 Tunc ego, sed tecum, mortuus esse velim.
 Nil equidem inquiram ; nec, quæ celare parabis,
 Insequar : et falsi criminis instar erit.
 Si tamen in media deprensa tenebere culpa,
 Et fuerint oculis probra videnda meis ;
 Quæ bene visa mihi fuerint, bene visa negato :
 Concedent verbis lumina nostra tuis.
 Prona tibi vinci cupientem vincere palma est :
 Sit modo, Non feci, dicere lingua memor.
 Cum tibi contingat verbis superare duobus ;
 Et si non causa, judice vince tuo.

E L E G I A XV.

QUære novum vatem, tenerorum mater Amorum :
 Raditur hic Elegis ultima meta meis.
 Quos ego composui, Peligni ruris alumnus :
 Nec me deliciæ dedecuere meæ.
 Si quid id est, usque a proavis vetus ordinis hæres,
 Non modo militiæ turbine factus eques.
 Mantua Virgilio gaudet, Verona Catullo :
 Pelignæ dicar gloria gentis ego.
 Quam sua libertas ad honesta coegerat arma,
 Cum timuit socias anxia Roma manus.
 Atque aliquis spectans hostes Sulmonis aquosi
 Moenia, qua campi jugera pauca tenent ;
 Quæ tantum, dicet, potuistis ferre poëtam,
 Quantulacunque etsis, vos ego magna voco.

- Culte puer, puerique parens Amathusia culti, 15
Aurea de campo vellite signa meo.
Corniger increpuit thyrso graviore Lyæus :
Pulsanda est magnis area major equis.
Imbelles Elegi, genialis Musa, valete ;
Post mea mansurum fata superstes opus.

20

P. OVIDII NASONIS

A R T I S

A M A T O R I Æ

L I B E R P R I M U S.

Si quis in hoc artem populo non novit amandi ;
Me legat ; et lecto carmine doctus ainet .
Arte citæ, veloque rates, remoque moventur :
Arte leves currus, arte regendus Amor.
Curribus Automedon, lentisque erat aptus habenis : 5
Tiphys in Hæmonia puppe magister erat.
Me Venus artificem tenero præfecit Amori.
Tiphys et Automedon dicar Amoris ego.
Ille quidem ferus est, et qui mihi sæpe repugnet :
Sed puer est ; ætas mollis et apta regi. 10
Phillyrides puerum cithara perfecit Achillem ;
Atque animos placida contudit arte feros.
Qui toties socios, toties exterruit hostes ;
Creditur annosum pertinuisse senem.
Quas Hector sensurus erat, poscente magistro, 15
Verberibus jussas præbuit ille manus.
AÆacidæ Chiron, ego sum præceptor Amoris,
Sævus uterque puer : natus uterque Dea.
Sed tamen et tauri cervix oneratur aratro :
Frænaque magnanimi dente teruntur equi. 20
Et mihi cedet Amor : quamvis mea vulneret arcu
Pectora, jaçtatas excutiatque faces.
Quo me fixit Amor, quo me violentius uscit ;
Hoc melior facti vulneris ultior ero.

ARTIS AMATORIÆ LIB. I. 71

- Non ego, Phœbe, datas a te mihi mentior artes : 25
 Nec nos aëriæ voce monemur avis :
 Nec mihi sunt visæ Clio Clivisque forores,
 Servanti pecudes vallibus, Ascra, tuis.
 Usus opus movet hoc. vati parete perito.
 Vera canam. cœptis, mater Amoris, ades. 32
 Eſte procul vittæ tenues, infigne pudoris ;
 Quæque tegis medios, instita longa, pedes,
 Nos Venerem tutam, concessaque furtâ, canemus :
 Inque meo nullum carmine crimen erit.
 Principio, quod amare velis, reperire labora, 35
 Qui nova nunc primum miles in arma venis.
 Proximus huic labor est, placitam exorare puellam :
 Tertius, ut longo tempore duret amor.
 Hic modus ; hæc nostro signabitur area curru :
 Hæc erit admissa meta terenda rota. 40
 Dum licet, et loris passim potes ire solutis ;
 Elige, cui dicas, Tu mihi sola places.
 Hæc tibi non tenues veniet delapsa per auras :
 Quærenda est oculis apta puella tuis.
 Scit bene venator, cervis ubi retia tendat : 45
 Scit bene, qua frendens valle moretur aper.
 Aucupibus noti frutices. qui sustinet hamos,
 Novit quæ multo pisce natentur aquæ.
 Tu quoque, materiam longo qui quæris amoris,
 Ante frequens quo sit disce puella loco. 50
 Non ego quærerentem vento dare vela jubebo :
 Nec tibi, ut invenias, longa terenda via est.
 Andromedan Perseus nigris portarit ab Indis,
 Raptaque sit Phrygio Graja puella viro.
 Tot tibi tamque dabit formosas Roma puellas ; 55
 Hæc habet, ut dicas, quidquid in orbe fuit.
 Gargara quot segetes, quot habet Methymna racemos ;
 Æquore quot pisces, fronde teguntur aves ;
 Quot cœlum stellas, tot habet tua Roma puellas :
 Mater et Æneæ constat in urbe sui. 60
 Seu caperis primis et adhuc crescentibus annis ;
 Ante oculos veniet vera puella tuos :

72 P. OVIDII NASONIS

Sive cupis juvenem ; juvenes tibi mille placebunt :

Cogeris voti nescius esse tui.

Seu te forte juvat sera et sapientior ætas ; 65

Hoc quoque (crede mihi) plenius agmen erit.

Tu modo Pompeja lentus spatiare sub umbra,

Cum sol Herculei terga leonis adit :

Aut ubi muneribus nati sua munera mater

Addidit, externo marmore dives opus : 70

Nec tibi vitetur, quæ priscis sparsa tabellis

Porticus auctoris Livia nomen habet.

Quaque parare necem miseris patruelibus ausæ

Belides, et stricto stat ferus ene pater.

Nec te prætereat Veneri ploratus Adonis ; 75

Cultaque Judæo septima sacra Syro.

Neu fuge linigeræ Memphitica templa juvencæ :

Multas illa facit, quod fuit ipsa Jovi.

Et fora convenient (quis credere possit ?) amori ;

Flammaque in arguto saepe reperta foro. 80

Subdita qua Veneris facto de marmore templo

Appias expressis aëra pulsat aquis.

Illo saepe loco capitur consultus Amori :

Quique aliis cavit, non cavet ipse fibi.

Illo saepe loco defunt sua verba diserto :

Resque novæ veniunt, causaque agenda sui est.

Hunc Venus e templis, quæ sunt confinia, ridet :

Qui modo patronus, nunc cupit esse cliens.

Sed tu præcipue curvis venare theatris :

Hæc loca sunt voto fertiliora tuo. 85

Illic invenies, quod ames, quod ludere possis,

Quodque semel tangas, quodque tenere velis.

Ut reddit itque frequens longum formica peragmen,

Granifero solitum cum vehit ore cibum ;

Aut ut apes, saltusque suos et olentia nactæ 95

Pafcua, per flores et thyma summa volant ;

Sic ruit in celebres cultissima foemina ludos :

Copia judicium saepe morata meum.

Spectatum veniunt, veniunt spectentur ut ipsæ :

Ille locus casti damna pudoris habet. 100

ARTIS AMATORIÆ LIB. I. 73

Primus follicitos fecisti, Romule, ludos :

Cum juvit viduos rapta Sabina viros.

Tunc neque marmoreo pendebant vela theatro :

Nec fuerant liquido pulpita rubra croco.

Illic, quas tulerant nemorosa Palatia, frondes

105

Simpliciter positæ ; scena sine arte fuit.

In gradibus sededit populus de cespite factis ;

Qualibet hirsutas fronde tegente comas.

Recipiunt, oculisque notant fibi quisque puellam,

Quam velit : et tacito pectore multa movent

110

Dumque, rudem præbente modum tibicine Thusco,

Ludius æquatam ter pede pulsat humum ;

In medio plausu (plausus tunc arte carebat)

Rex populo prædæ signa petenda dedit.

Protinus exiliunt, animum clamore fatentes,

115

Virginibus cupidas injiciuntque manus.

Ut fugiunt aquilas, timidissima turba, columbæ,

Utque fugit viros agna novella lupos ;

Sic illæ timuere viros sine more ruentes :

Constitit in nulla, qui fuit ante, color.

120

Nam timor unus erat ; facies non una timoris :

Pars laniat crines : pars sine mente fedet :

Altera mœsta filet ; frustra vocat altera matrem :

Hæc queritur ; stupet hæc : hæc manet ; illa fugit.

Ducuntur raptæ, genialis præda, puellæ :

125

Et potuit multas ipse decere pudor,

Si qua repugnarat nimium, comitemque negarat ;

Sublatam cupido vir tulit ipse finu.

Atque ita, Quid teneros lacrymis corrumpis ocellos ?

Quod matri pater est, hoc tibi, dixit, ero.

130

Romule, militibus scisti dare commoda solus :

Hæc mihi si dederis commoda, miles ero.

Scilicet ex illo follennia more theatra

Nunc quoque formosis infidioſa manent.

Nec te nobilium fugiat certamen equorum :

135

Multa capax populi commoda Circus habet.

Nil opus est digitis, per quos arcana loquaris :

Nec tibi per nutus accipienda nota est.

74 P. OVIDII NASONIS

Proximus a domina, nullo prohibente, sedeto :

 Junge tuum lateri, qua potes, usque latus : 140

Et bene, quod cogit si nolis, linea jungi ;

 Quod tibi tangenda est lege puella loci.

Hic tibi queratur socii sermonis origo :

 Et moveant primos publica verba sonos.

Cujus equi veniant, facito, studiose, requiras : 145

 Nec mora ; quisquis erit, cui favet illa, fave.

At cum pompa frequens celestibus ibit eburnis ?

 Tu Veneri dominæ plaudere favente manu :

Utque fit, in gremlum pulvis si forte puellæ

 Deciderit, digitis excutiendus erit. 150

Et, si nullus erit pulvis, tamen excute nullum :

 Quælibet officio causa sit apta tuo.

Pallia si terra nimium demissa jacebunt ;

 Collige, et immunda sedulus effe humo.

Protinus officii pretium, paciente puella,

 Contingent oculis crura videnda tuis.

Respicere præterea post vos quicunque sedebit :

 Ne premat opposito mollia terga genu.

Parva leves capiunt animos. fuit utile multis,

 Pulvinum facilis composuisse manu. 155

Profuit et tenui ventum movisse tabella ;

 Et cava sub tenerum scamna dedisse pedem.

Hos aditus Circusque novo præbebit amori,

 Sparsaque sollicito tristis arena foro.

Illa saepe puer Veneris pugnavit arena :

 Et qui spectavit vulnera, vulnus habet.

Dum loquitur, tangitque manum, poscitque libellam ;

 Et querit, posito pignore, vincat uter ;

Saucius ingemuit, telumque volatile fensit :

 Et pars spectati muneris ipse fuit. 160

Quid? modo cum belli navalis imagine Cæsar

 Persidas induxit Cecropidasque rates ?

Nempe ab utroque mari juvenes, ab utroque puellæ

 Venere : atque ingens orbis in Urbe fuit.

Quis non invenit, turba quod amaret in illa ? 165

 Eheu, quam multos advena torfūt Amor !

ARTIS AMATORIÆ LIB. I. 73

Fecce parat Cæsar domito, quod defuit, orbi
 Addere. nunc, Oriens ultime, noster eris,
 Parthe, dabis pœnas : Crassi gaudete sepulti,
 Signaque barbaricas non bene passa manus.

180

Ultor adeo ; primisque ducem profitetur in armis :
 Bellaque non puer tractat agenda puer.
 Parcite natales, timidi, numerare Deorum :

Cæsaribus virtus contigit ante diem.

Ingenium coeleste suis velocius annis 185

Surgit ; et ignavæ fert male damna moræ.

Parvus erat, manibusque duos Tirynthius angues
 Preffit : et in cunis jam Jove dignus erat.

Nunc quoque qui puer es, quantus tum, Bacche, suisti,
 Cum timuit thyrfos India victa tuos ! 190

Auspiciis animisque patris, puer, arma movebis :
 Et vinces animis auspiciisque patris.

Tale rudimentum tanto sub nomine debes ;
 Nunc juvenum princeps, deinde future senum.

Cum tibi sint fratres, fratres ulciscere læsos : 195

Cumque pater tibi sit ; jura tuere patris.

Induit arma tibi genitor patriæque tuusque :
 Hostis ab invito regna parente rapit.

Tu pia tela feres, sceleratas ille sagittas :
 Stabunt pro signis jusque piumque tuis.

200

Vincuntur causa Parthi ; vincantur et armis :
 Eöas Latio dux meus addat opes.

Marsque pater, Cæsarque pater, date numen eunti.

Nam Deus e vobis alter es, alter eris.

Auguror en ; vinces : votivaque carmina reddam : 205

Et magno nobis ore sonandus eris.

Confites ; aciemque meis hortabere verbis :
 O desint animis ne mea verba tuis !

Tergaque Parthorum, Romanaque pectora dicam ;

Telaque, ab averfo quæ jacit hostis equo.

210

Quid fugis, ut vincas, quid victo Parthe, relinquis ?

Parthe, malum jam nunc Mars tuus omen habet.

Ergo erit illa dies, qua tu, pulcherrime rerum,
 Quatuor in niveis aureus ibis equis ?

76 P. OVIDII NASONIS

Ibunt ante duces, onerati colla catenis ; 215
 Ne possint tuti, qua prius, esse fuga.
 Spectabunt læti juvenes, mixtæque puellæ :
 Diffundetque animos omnibus ista dies.
 Atque aliqua ex illis cum Regum nomina quæret,
 Quæ loca, qui montes, quæve ferantur aquæ ; 220
 Omnia responde : nec tantum si qua rogabit ;
 Et quæ nescieris, ut bene nota refer.
 Hic est Euphrates, præcinctus arundine frontem :
 Cui coma dependet cærula, Tigris erit.
 Hos facito Armenios : hæc est Danaëia Persis : 225
 Urbs in Achæmeniis vallibus ista fuit.
 Ille, vel ille, duces. et erunt, quæ nomina dicas :
 Si poteris, vere : si minus, apta tamen.
 Dant etiam positis aditum convivia mensis :
 Est aliquid, præter vina, quod inde petas. 230
 Sæpe illic positi teneris adducta lacertis
 Purpureus Bacchi cornua pressit Amor.
 Vinaque cum bibulas sparsere Cupidinis alas,
 Permanet, et capto stat gravis ille loco.
 Ille quidem pennas velociter excutit udas : 235
 Sed tamen et spargi peccus amore nocet.
 Vina parant animos, faciuntque caloribus aptos :
 Cura fugit multo diluiturque mero
 Tunc veniunt risus; tunc pauper cornua sumit :
 Tunc dolor et curæ, rugaque frontis abit. 240
 Tunc aperit mentes, ævo rarissima nostro,
 Simplicitas ; artes excutiente Deo.
 Illic saepe animos juvenum rapuere puellæ :
 Et Venus in vinis, ignis in igne fuit.
 Hic tu fallaci nimium ne ercede incernæ : 245
 Judicio formæ noxque merumque nocent.
 Luce deas cœloque Paris spectavit aperto ;
 Cum dixit Veneri, Vincis utramque, Venus.
 Nocte latent mendæ, vitioque ignoscitur omni :
 Horaque formosam quamlibet illa facit. 250
 Consule de gemmis, de tincta murice lana ;
 Consule de facie corporibusque diem.

ARTIS AMATORIÆ LIB. I. 77

Quid tibi fœmineos cœtus, venatibus aptos,
Enumerem ? numero cedet arena meo.

Quid referam Bajas, prætextaque littora velis,

255

Et, quæ de calido fulfure fumat, aquam ?

Hinc aliquis vulnus referens in pectore, dixit ;

Non hæc (ut fama est) unda salubris erat.

Ecce suburbanæ templum nemorale Dianæ,

Partaque per gladios regna nocente manu.

260

Illa quod est virgo, quod tela Cupidinis odit ;

Multa dedit populo vulnera, multa dabit.

Hætenus, unde legas quod ames, ubi retia ponas,

Præcipit imparibus vecta Thalia rotis.

Nunc tibi, quæ placuit, quas fit capienda per artes, 265

Dicere præcipuae molior artis opus.

Quisquis ubique viri, dociles adverteite mentes ;

Pollicitisque favens, vulgus, adeste meis.

Prima tuæ menti veniat fiducia, cunctas

Posse capi ; capies : tu modo tende plagas.

270

Vere prius volucres taceant, æstate cicadæ ;

Mænalius lepori det sua terga canis :

Fœmina quam juveni, blande tentata, repugnet :

Hæc quoque, quam poteris credere nolle, volet.

Utque viro furtiva Venus, sic grata puellæ :

275

Vir male dissimulat : teftius illa cupit.

Conveniat maribus, ne quam nos ante rogemus ;

Fœmina jam partes viæta rogantis agat.

Mollibus in pratis admugit sceniina tauro :

Fœmina cornipedi semper adhinnit equo.

280

Fortior in nobis, nec tam furiosa libido :

Legitimum finem flamma virilis habet.

Byblida quid referam, vetito quæ fratriis amore

Arsit ; et est laqueo fortiter ulta nefas ?

Myrrha patrem, sed non quo filia debet, amavit : 285

Et nunc obducto cortice pressa latet.

Illiis et lacrymis, quas arbore fundit odora,

Ungimur ; et dominæ nomina gutta tenet.

Forte sub umbrosis nemorosæ vallibus Idæ

Candidus, armenti gloria, laurus erat ;

290

78 P. O V I D I I N A S O N I S

Signatus tenui media inter cornua nigro.

Una fuit labes ; cætera laetiis erant.

Illum Gnoadiæsque Cydoneæque juvencæ

Optarunt tergo sustinuisse suo.

Pasiphaë fieri gaudebat adultera tauri : 295

Invida formosas oderat illa boves.

Nota cano. non hoc, centum quæ sustinet urbes,

Quamvis sit mendax, Creta negare potest.

Ipsa novas frondes, et prata tenerima, tauro

Fertur inadsueta subsecuisse manu.

It comes armentis ; nec ituram cura moratur

Conjugis : et Minos a bove vixtus erat.

Quo tibi, Pasiphaë, pretiosas sumere vestes ?

Iste tuus nullas sentit adulter opes.

Quid tibi cum speculo montana armenta petenti ? 305

Quid toties positas fingis, inepta, comas ?

Crede tamen speculo, quod te negat esse juvencam :

Quam cuperes fronti cornua nata tuæ !

Sive placet Minos ; nullus quæratur adulter :

Sive mirum vavis fallere ; falle viro.

In nemus et saltus thalamo regina relicta

Fertur, ut Aonio concita Baccha Deo.

Ah quoties vaccam vultu spectavit iniquo,

Et dixit, Domino cur placet ista meo !

Adspice, ut ante ipsum teneris exultet in herbis : 315

Nec dubito, quin se stulta decere putet.

Dixit ; et ingenti jamdudum de gregi duci

Jussit ; et immeritam sub juga panda trahi :

Aut cadere ante aras commentaque sacra coëgit :

Et tenuit læta pellicis exta manu.

Pellicibus quoties placavit numina cæsis :

Atque ait, exta tenens, Ite, placete meo !

Et modo se Europen fieri, modo postulat Iö :

Altera quod bos est ; altera vecta bove.

Hanc tamen implevit, vacca deceptus acerna,

Dux gregis : et partu proditus auctor erat.

Cressa Thyesteo si se abstinuisset amore ;

(O quantum est, uni posse placere viro !)

308

310

315

320

325

- Non medium rupisset iter, curruque retorto
Auroram versis Phœbus adisset equis. 333
- Filia purpureos Niso furata capillos ;
Pube premit rabidos inguinibusque canes.
- Qui Martem terra, Neptunum effugit in undis,
Conjugis Atrides victima dira fuit.
- Cui non defleta est Ephyrææ flamma Creüsa ?
Et nece natorum sanguinolenta parens ? 335
- Flevit Amyntorides per inania lumina Phoenix :
Hippolytum pavidi diripuistis equi.
- Quid fodis immeritis, Phineu, sua lumina natis ?
Poena reversura est in caput ista tuum. 340
- Omnia femininea sunt ista libidine mora :
Acrior est nostra, plusque furoris habet.
- Ergo age, ne dubita cunctas superare puellas :
Vix erit e multis quæ neget una tibi.
- Quæ dant, quæque negant, gaudent tanen esse rogatæ :
Ut jam fallaris, tuta repulsa tua est. 345
- Sed cur fallaris, cum sit nova grata voluptas ?
Et capiant animos plus aliena suos ?
- Fertilior seges est alienis semper in agris :
Vicinumque pecus grandius über habet.
- Sed prius anciliam captandæ nosse puellæ
Cura sit: accessius molliat illa tuos.
- Proxima consiliis dominæ sit ut illa videto ;
Neve parum tacitis conscia fida jocis.
- Hanc tu pollicitis, hanc tu corrumpere rogando:
Quod petis, e facili, si volet illa, feres.
- Illa legat tempus (inedici quoque tempora servant)
Quo facilis dominæ mens sit, et apta capi.
- Mens erit apta capi tunc, cum lætissima rerum,
Ut seges in pingui luxuriabit humo. 350
- Pectora dum gaudent, nec sunt adstricta dolore,
Ipſa patent: blanda cum subit arte Venus.
- Tum, cum tristis erat, defensa est Ilios armis:
Militibus gravidum læta recepit equum.
- Tum quoque tentanda est, cum pellice læsa dolebit: 355
- Tum facias opera, ne sit insulta, tua.

80 P. OVIDII NASONIS

- Hanc matutinos pectens ancilla capillos
 Incitet : et velo remigis addat opem.
 Et, secum tenui suspirans murmure, dicat ;
 Ut puto, non poteris ipsa referre vicem.
 Tum de te narret : tum persuadentia verba
 Addat ; et insano juret amore mori.
 Sed propria, ne vela cadant, auræque residant :
 Ut fragilis glacies, interit ira mora.
 Quæris, an hanc ipsam prosit violare ministram ?
 Talibus admissis alea grandis ineft.
 Hæc a concubitu fit sedula ; tardior illa :
 Hæc dominæ munus te parat, illa fibi.
 Casus in eventu est. licet hæc indulgeat ausis ;
 Consilium tamen est abstinuisse meum.
 Non ego per præceps et acuta cacumina vadam :
 Nec juvenum quisquam, me duce, captus erit.
 Si tamen illa tibi, dum dat, recipitque tabellas,
 Corpore, non tantum sedulitate, placet ;
 Fac domina potiare prius ; comes illa sequatur :
 Non tibi ab ancilla est incipienda Venus.
 Hoc unum moneo (si quid modo creditur arti ;
 Nec mea dicta rapax per mare ventus agit.)
 Aut non tentaris, aut perfice. tollitur index ;
 Cum semel in partem criminis ipsa venit.
 Non avis utiliter viscatis effugit alis :
 Non bene de laxis castibus exit aper.
 Saucius arrepto piscis teneatur ab hamo :
 Perprime tentatam : nec, nisi viator, abi.
 Tum neque te prodet communi obnoxia culpa :
 Factaque erunt dominæ dictaque nota tibi.
 Sed bene celetur. bene si celabitur index,
 Notitiae suberit semper amica tuæ.
 Tempora qui solis operosa colentibus arva,
 Fallitur, et nautis adspicienda putat.
 Nec semper credenda Ceres fallacibus arvis :
 Nec semper viridi concava puppis aquæ.
 Nec teneras semper tutum captare puellas:
 Sæpe dato melius tempore fiet idem.

ARTIS AMATORIÆ LIB. I. 8t

- Sive dies aderit natalis ; sive Calendæ, 405
 Quas Venerem Marti continuasse juvat :
 Sive erit ornatus, non ut fuit ante, figillis ;
 Sed Regum expositas Circus habebit opes ;
 Differ opus. tunc tristis hicms, tunc Pliades instant :
 Tunc tener æquorea mergitur Hœdus aqua. 410
 Tunc bene desinitur : tunc, si qui creditur alto,
 Vix tenuit laceræ naufraga membra ratis.
 Tu licet incipias, qua flebilis Allia luce
 Vulneribus Latiis sanguinolenta fuit :
 Quaque die redeunt, rebus minus apta gerendis, 415
 Culta Palæstino septima festa Syro.
 Magna superfætio tibi sit natalis amicæ :
 Quaque aliquid dandum est, illa sit atra dies.
 Cum bene vitaris ; tamen auferet. invenit artem
 Fœmina, qua cupidi carpat amantis opes. 420
 Institor ad dominam veniet discinctus emacem :
 Expediet merces teque sedente suas.
 Quas illa, inspicias, sapere ut videare, rogabit :
 Oscula deinde dabit : deinde rogabit, emas.
 Hoc fore contentam multos jurabit in annos : 425
 Nunc opus esse sibi, nunc bene dicet emi.
 Si non esse domi, quos des, caufabere nummos ;
 Littera poscetur ; ne didicisse juvet.
 Quid ? quasi natali cum poscit munera libe ;
 Et, quoties opus est, nescitur ipsa sibi ? 430
 Quid ? cum mendaci damno mœstissima plorat ;
 Elapsusque cava fingitur aure lapis ?
 Multa rogan reddenda dari : data reddere nolunt :
 Perdis ; et in damno gratia nulla tuo.
 Non mihi, sacrilegas meretricum ut prosequar artes, 435
 Cum totidem linguis, fint fatis ora decem.
 Cera vadum tentet, rafis infusa tabellis :
 Cera tuæ primum nuntia mentis eat.
 Blanditias ferat illa tuas : imitataque amantem
 Verba ; nec exiguas, quisquis es, adde preces. 440
 Hectora donavit Priamo, prece motus, Achilles :
 Flebitur iratus voce rogante Deus.

32 P. OVIDII NASONIS

Promittas facito : quid enim promittere lædit ?

Pollicitis dives quilibet esse potest.

Spes tenet in tempus, semel est si credita, longum : 445

Illa quidem fallax, sed tamen apta Dea est,

Si dederis aliquid, poteris ratione relinquere :

Praeteritum tulerit, perdideritque nihil.

At quod non dederis, semper videare daturus :

Sic dominum sterilis, saepe fefellit ager. 450

Sic, ne perdiderit, non cessat perdere lusor :

Et revocat cupidas alea blanda manus.

Hoc opus, hic labor est: primo sine munere jungi :

Ne dederit gratis ; quæ dedit, usque dabit.

Ergo eat ; et blandis peraretur littera verbis : 455

Exploretque animos, primaque tentet iter.

Littera Cydippen, pomo perlata, fefellit :

Insciaque est verbis capta puella suis.

Disce bonas artes, (moneo, Romana juventus ;

Non tantum trepidos ut tueare reos. 460

Quam populus, judexque gravis, lectusque senatus ;

Tam dabit eloquio victa puella manus.

Sed lateant vires ; nec sis in fronte disertus :

Effugiant ceræ verba molesta tuæ.

Quis, nisi mentis inops teneræ declinet amicæ ? 465

Sæpe valens odii littera causa fuit.

Sit tibi creditibilis sermo, consuetaque verba :

Blanda tamen, præsens ut videare loqui.

Si non accipiet scriptum, illeculumque remittet ;

Leñuram spera : propositumque tene. 470

Tempore difficiles veniunt ad aratra juvenci :

Tempore lenta pati fieri a docentur equi.

Ferreu ad fiduo consumi'ur annulus usu :

Interit ad fidua vomer aduncus humo.

Quid magis eit faxo durum ? quid mollius unda ? 475

Dura tamen molli faxa cavan'ur aqua.

Penelopen ipsam (perita modo) tempore vinces :

Capta vides fero Pergama ; capta tamen :

Legerit, et nolit rescribere ; cogere noli :

Tu modo blanditias fac legat usque tuas. 480

Quæ voluit legisse, volet rescribere lectis :

Per numeros venient ista gradusque suos.

Forsitan et primo veniet tibi littera tristis ;

Quæque roget, ne se sollicitare velis.

Quod rogat illa, timet : quod non rogat, optat, ut insites :
Insequere ; et voti postmodo compos eris. (485)

Interea, siue illa toro resupina feretur ;

Lecticam dominæ dissimulanter adi:

Neve aliquis verbis odiosas offerat aures,

Quam potes, ambiguis callidus abde notis.

Seu pedibus vacuis illi spatiofa teretur

490

Porticus ; hic socias tu quoque junge moras.

Et modo præcedas facito ; modo terga sequaris :

Et modo festines ; et modo lentes eas.

Nec tibi de mediis aliquot tantum columnas

495

Sit pudor, aut lateri continuasse latus.

Nec sine te curvo sedeat spatiofa theatro :

Quod spectes, humeris adferet illa suis.

Illam respicias, illam mirere licebit ;

Multa supercilium, multa loquare notis.

500

Et plaudas, aliquam mimo saltante puellam ;

Et faveas illi, quisquis agatur amans.

Cum surget, surges ; donec sedet illa, sedebis :

Arbitrio dominæ tempora perde tuæ.

Sed tibi nec ferro placeat torquere capillos :

505

Nec tua mordaci pumice crura teras.

Ista jubet faciant, quorum Cybeleia mater

Concinitur Phrygiis exululata modis.

Forma viros neglecta decet. Minoïda Theseus

Abstulit, a nulla tempora comptus acu.

510

Hippolytum Phædra, nec erat bene cultus, amavit :

Cura Deæ, silvis aptus, Adonis erat.

Munditiæ placeant : fuscentur corpora Campo :

Sit bene conveniens, et sine labo toga.

Linguaque ne rigeat: careant rubigine dentes :

515

Ne vagus in laxa pes tibi pelle natet.

Nec male deformet rigidos tonitura capillos :

Sit coma, sit docta barba reflecta manu.

34 . F. OVIDII NASONIS

Et nihil eminat, et sint sine cordibus ungues :

Inque cava nullus stet tibi nare pilus.

520

Nec male odorati sit tristis anhelitus oris :

Nec lædant nares virque paterque gregis.

Cetera lascivæ faciant, concede, puellæ :

Et si quis male vir quærerit habere virum.

Ecco suum vatem Liber vocat. hic quoque amantes 525

Adjuvat ; et flammæ, qua calet ipse, favet.

Gnosis in ignotis amens errabat arenis,

Quia brevis æquoreis Dla feritur aquis.

Utque erat a somno tunica velata recincta,

Nuda pedem, croceas irreligata comas ; 530

Thesea crudelem furdas clamabat ad undas,

Indigno teneras imbre rigante genas.

Clamabat, flebatque funul ; sed utrumque decebat :

Nec facta est lacrymis turpior illa suis.

Jamque iterum tundens mollissima pectora palmis, 535

Perfidus ille abiit : quid mihi fiet ? ait.

Quid mihi fiet ? ait. sonuerunt cybala toto

Littore, et attonita tympana pulsa manu.

Excudit illa metu, rupique novissima verba :

Nullus in exanimi corpore sanguis erat. 540

Ecce Mimallonides sparsis in terga capillis :

Ecce leves Satyri. prævia turba Dei :

Ebrius ecce senex pando Silenus asello,

Vix sedet ; et pressas continent arte jubas.

Dum sequitur Bacchus, Bacchæ fugiuntque petuntque ; 545

Quadrupedem ferula dum malus urguit eques ;

In caput aurito cecidit delapsus asello :

Clamarunt Satyri, Surge age, surge, Pater.

Jam Deus e curru, quem sumnum texerat uvis,

Tigribus adjunctis aurea lora dabat. 550

Et color, et theses, et vox ab ēre puellæ :

Terque fugam petit : terque retenta metu.

Horruit, ut steriles, agitat quas ventus, aristæ :

Ut levis in madida canna palude tremit.

Cur deus, En adsum tibi cura fidelior, inquit : 555

Pone metum, Bacchi, Gnosias, uxor eris.

ARTIS AMATORIÆ LIB. I.

83

- Manus habe cœlum : cœlo spectabile fidus
 Sæpe reges dubiam Cresta Corona ratem,
 Dixit : et e curru, ne tigres illa timeret,
 Desilit : imposito cessit arena pedi. 560
 Implicitamque finu (neque enim pugnare valebat)
 Abstulit : ut facile est omnia posse Deo.
 Pars Hymenæa, canunt : pars clamant, Evie evohe !
 Sic coēunt sacro nupta Deusque toro.
 Ergo, ubi contigerint positi tibi munera Bacchi, 565
 Atque erit in socii fœmina parte tori ;
 Nycteliumque patrem, nocturnaque sacra precare,
 Ne jubeant capiti vina nocere tuo.
 Hic tibi multa licet sermone licentia testo
 Dicere, quæ dici sentiat illa sibi ?
 Blanditasque leves tenui perscribere vino ; 570
 Ut dominam in mensa se legat illa tuam :
 Atque oculos oculis spectare fatentibus ignem :
 Sæpe tacens vocem verbaque vultus habet.
 Fac primus rapias illius tacta labellis
 Pocula ; quaque bibet parte puella, bibas.
 Et quodcunque cibi digitis libaverit illa,
 Tu pete : dumque petes, sit tibi tacta manus.
 Sint etiam tua vota viro placuisse puellæ :
 Utilior vobis factus amicus erit. 575
 Huic, si forte bibes, sortem concede priorem :
 Huic detur capiti dempta corona tuo.
 Sive erit inferior, seu par, prior omnia sumat :
 Neu dubites illi verba secunda loqui.
 Tuta frequensque via est, per amicum fallere nomen. 580
 Tuta frequensque licet sit via ; crimen habet.
 Inde procurator nimium quoque multa procurat,
 Et sibi mandatis plura videnda putat.
 Certa tibi a nobis dabitur mensura bibendi :
 Officium præstent mensisque pedesque suum.
 Jurgia præcipue, vino stimulata, caveto,
 Et nimium faciles ad fera bella manus.
 Occidit Eurytion stulte data vina bibendo :
 Aptior est dulci mensa merumque joco.

86 P. QVIDII NASONIS

- Si vox est, canta : si mollia brachia, salta : 595
 Et, quacunque potes dote placere, place.
 Ebrietas ut vera nocet, sic ficta juvabit :
 Fac titubet blaeso subdola lingua sano :
 Ut, quidquid facies diceſve protervius æquo,
 Credatur nimium cauſa fuisse merum. 600
 Et, Bene, dic, dominæ; bene, cum quo dormiat illa :
 Sed male sit tacita mente precare viro,
 At, cum diſcedet mensa conviva remota ;
 (Ipsa tibi accessus turba locumque dabit)
 Infere te turbæ : leviterque admotus eunti, 605
 Velle latus digitis ; et pede tange pedem.
 Colloquio jam tempus adeſt. fuge ruitice longe
 Hinc pudor : audentem Forsque Venusque juvant.
 Non tua ſub noſtras veniat fauſtia leges :
 Fac tantum incipias, ſponte diſertus eris. 610
 Et tibi agendus a.nans, imitandaque vulnera verbiſ :
 Hinc tibi quaeratur qualibet arte fides.
 Nec credi labor eſt : ſibi quæque videtur amanda :
 Peffima ſit, nulli non ſua forma placet.
 Sæpe tamen vere coepit ſimulatoṛ amare : 615
 Sæpe, quod incipiens finixerat eſſe, fuit.
 Quo magis o faciles imitantibus eſte, puellæ :
 Fiet amor verus, qui mode falſus erat.
 Blanditiis animum furtim deprehendere nunc ſit :
 Ut pendens liquida ripa ſubitur aqua. 620
 Nec faciem, nec te pigeat laudare capillos ;
 Et teretes digitos, exiguumque pedem.
 Delefant etiam caſtas præconia formæ :
 Virginibus curæ grataque forma ſua eſt.
 Nam cur in Phrygiis Junonem et Pallada filvis 625
 Nunc quoque judiciū non tenuiſſe pudet ?
 Laudatas oſtentat avis Junonia pennas :
 Si tacitus ipeſtes, illa recondit opes.
 Quadrupedes, inter rapidi certamina cursus,
 Depexæque jubæ, plausaque colla, juvant. 630
 Nec timide promitte: trahunt promiſſa puellas:
 Pollicito teſtes quoſlibet adde Deos.

- Juppiter ex alto perjuria ridet amantum ;
 Et jubet Æolios irrita ferre Notos.
 Per Styga Junoni falsum jurare solebat 635
 Juppiter : exemplo nunc favet ipse suo.
 Expedit esse Deos : et, ut expedit, esse putemus :
 Dentur in antiquos thura merumque focos.
 Nec secura quies illos similisque sopori
 Detinet. innocue vivite ; numen adest.
 Reddite depositum : pietas sua fœdera servet : 640
 Fraus absis : vacuas cædis habete manus.
 Ludite, si sapitis, folias impune puellas :
 Hac magis est una fraude pudenda fides
 Fallite fallentes : ex magna parte profanum 645
 Sunt genus. in laqueos, quos posuere, cadant.
 Dicitur Ægyptos caruisse juvantibus arva
 Imbris ; atque annos sicca fuisse novem.
 Cum Thraius Busirin adit, monstratque piari
 Hospitis effuso sanguine posse Jovem. 650
 Illi Busiris, Fies Jovis hostia primus,
 Inquit : et Ægypto tu dabis hospes aquam.
 Et Phalaris tauro violenti membra Perilli
 Torruit. infelix imbuit auctor opus.
 Justus uterque fuit. neque enim lex æquior illa, 655
 Quam necis artifices arte perire sua.
 Ergo, (ut perjurias merito perjuria fallunt)
 Exemplo doleat fœmina lusa suo.
 Et lacrymæ prosunt : lacrymis adamanta movebis :
 Fac madidas videat, si potes, illa genas. 660
 Si lacrymæ (neque enim veniunt in tempore semper)
 Deficient ; uncta lumina tange manu.
 Quis sapens blandis non misceat oscula verbis ?
 Illa licet non det ; non data sume tamen.
 Pugnabit primo fortassis ; et Improbe, dicet : 665
 Pugnando vinci sed tamen illa volet.
 Tantum, ne noceant teneris mala rapte labellis,
 Neve queri possit dura fuisse, cave.
 Oscula qui sumpsit, si non et cætera sumet ;
 Hæc quoque, quæ data sunt, perdero dignus erit. 670

88 P. OVIDII NASONIS

Quantum defuerat pleno post oscula voto ;
 Hei mihi ! rusticitas, non pudor ille fuit.
 Vim licet adpelles ; grata est vis ista puellis :
 Quod juvat, invitae saepe dedisse volunt.

Quaecunque est subita Veneris violata rapina,
 Gaudet : et improbitas muneris instar habet.
 At quæ, cum cogi posset, non tacta recessit,
 Ut simulet vultu gaudia, tristis erit.

Vim passa est Phoebe ; vis est adlata sorori :
 Et gratus raptæ raptor uterque fuit.

Fabula nota quidem, sed non indigna referri,
 Scyrias Hæmonio juncta puella viro.

Jam Dea laudatae dederat sua præmia formæ,
 Colle sub Idæo vincere digna duas.

Jam nurus ad Priamum diverso venerat orbe ;
 Grajaque in Iliacis mœnibus uxor erat.

Jurabant omnes in læsi verba mariti :
 Nam dolor unius, publica causa fuit.

Turpe, nisi hoc matris precibus tribuisset, Achilles
 Veste virum longa dissimulatus erat.

Quid facis, Æacide ? non sunt tua munera lance :
 Tu titulos alia Palladis arte petas.

Quid tibi cum calathis ? clypeo manus apta tenendo est :
 Pensæ quid in dextra, qua cadet Hæctor, habes ?

Rejice succinctos operoso stamine fusos :
 Quassanda est ista Pelias hæta manu.

Forte erat in thalamo virgo regalis eodem :
 Hæc illum stupro comperit esse virum.

Viribus illa quidem victa est, ita credere oportet :
 Sed voluit vinci viribus illa tamen.

Sæpe, Mane, dixit, cum jam properaret Achilles :
 Fortia nam posita sumperferat arma colo.

Vis ubi nunc illa est ? quid blanda voce moraris
 Autorem stupri, Deïdamia, tui ?

Scilicet, ut pudor est quondam cœpisse priorem,
 Sic alio gratum est incipiente pati.

Ah nimia est juveni propriæ fiducia formæ,
 Exspectat si quis, dum prior illa roget !

ARTIS AMATORIÆ LIB. I.

39

- Vir prior accedat: vir verba precantia dicat :
Excipiet blandas comiter illa preces. 710
- Ut potiare, roga : tantum cupit illa rogari :
Da causam voti principiumque tui.
- Juppiter ad veteres supplex Heroïdas ibat :
Corripuit magnum nulla puerilla Jovem.
- Si tamen a precibus tumidos accedere flatus
Senferis? incepto parce, referque pedem. 715
- Quod refugit, multæ cœpiunt : odere, quod instat :
Lenius initando tadia tolle tui.
- Nec semper Veneris spes est profitenda roganti :
Intret amicitiae nomine teftus amor. 720
- Hoc aditu vidi tetricæ data verba puellæ :
Qui fuerat cultor, factus amator erat.
- Candidus in nauta turpis color : æquoris unda
Debet, et a radiis sideris esse niger.
- Turpis et agricolæ, qui vomere semper adunco,
Et gravibus rastris sub Jove versat humum. 725
- Et tibi, Palladiæ petitur cur palma coronæ,
Candida si fuerint corpora ; turpis eris.
- Palleat omnis amans : hic est color aptus amanti :
Hic decet : hoc vultu non valuisse putent. 730
- Pallidus in Lyrice sylvis errabat Orion :
Pallidus in lenta Naïde Daphnis erat.
- Arguat et macies animum : nec turpe putaris,
Palliolum nitidis imposuisse comis.
- Attenuent juvenum vigilatæ corpora noctes ;
Curaque, et e magno qui sit amore, dolor. 735
- Ut voto potiare tuo, miserabilis es tu :
Ut, qui te videat, dicere posfit, Amas.
- Conquerar, an moneam, mixtum fas omne nefasque ?
Nomen amicitia est, nomen inane fides. 740
- Hei mihi ! non tutum est, quod ames, laudare sodali :
Cum tibi laudanti credidit, ipse subit.
- At non Actorides lectum temeravit Achillis :
Quantum ad Pirithoum, Phædra pudica fuit.
- Hermionen Pylades, quo Pallada Phæbus, amabat : 745
- Quodque tibi geminus, Tyndari, Castor erat.

90 P. OVIDII NASONIS

- Si quis idem sperat ; jacturas poma myricas
 Speret : et in medio flumine melia petat.
 Nil, nisi turpe juvat : curæ est sua cuique voluptas :
 Hæc quoque ab alterius grata dolore venit, 750
 Heu facinus : non est hostis metuendus amanti :
 Quos credis fidos, effuge ; tutus eris.
 Cognatum fratremque cave, carumque sodalem :
 Præbebit veros hæc tibi turba metus.
 Finiturus eram : sed sunt diversa puellis 755
 Pectora. mille animos excipe mille modis.
 Nec tellus eadem parit omnia. vitibus illa
 Convenit ; hæc oleis ; hac bene farra virent.
 Pectoribus mores tot sunt, quot in orbe figuræ :
 Qui sapit, innumeris moribus aptus erit.
 Utque leves Proteus modo se tenuabit in undas ; 760
 Nunc leo, nunc arbor, nunc erit hirtus aper.
 Hi jaculo pisces, illi capiuntur ab hamis :
 Hos cava contento retia fune trahunt.
 Nec tibi conveniat cunctos modus unus ad annos : 765
 Longius insidias cerva videbit anus.
 Si doctus videare rudi, petulanſe pudenti ;
 Diffidet milere protinus illa fibi.
 Inde fit, ut, quæ se timuit committere honesto,
 Vilis in amplexus inferioris eat. 770
 Pars superat coepit, pars est exhausta, laboris :
 Hic teneat nostras anchora jacta rates.

750 P. OVIDII NASONIS

755 ARTIS

60 AMATORIÆ

LIBER SECUNDUS.

DICITE, Iō Pæan : et, iō, bis dicite, Pæan :
Decidit in casses præda petita meos.
Lætus amans donet viridi mea carmina palma:
Præferar Ascræo Mæonioque seni.
Talis ab armiferis Priameius hospes Amyclis
Candida cum rapta conjugè vela dedit.
Talis erat, qui te curru victore ferebat,
Vecta peregrinis Hippodamia rotis.
Quid properas, juvenis ? mediis tua pinus in undis
 Navigat : et longe, quem peto, portus abeft. 12
Non satis est venisse tibi me vase puellam.
Arte mea capta est : arte tenenda mea est.
Nec minor est virtus, quam quærere, parta tueri :
 Casus inest illic : hic erit artis opus.
Nunc mihi, si quando, Puer et Cytherea, favete : 15
 Nunc Erato : nam tu nomen amoris habes.
Magna paro ; quas possit Amor remanere per artes
 Dicere, tam vasto pervagus orbe puer.
Et levis est, et habet geminas, quibus evolet, alas :
 Difficile est illis imposuisse modum.
Hospitis effugio præstruxerat omnia Minos :
 Audacem pennis repperit ille viam.
Dædalus ut clausit conceptum crimine matris
 Semibovemque virum semifivirumque bovem ;

92 P. OVIDII NASONIS

Sit modus exilio, dixit, justissime Minos : 25
 Accipiat cineres terra paterna meos.
 Et quoniam in patria, fatis agitatus inquis,
 Vivere non potui, fit mihi posse mori.
 Da redditum puero senis est si gratia vilis :
 Si non vis puero parcere, parce seni.
 Dixerat hæc, sed et hæc, et multo plura licebat 30
 Dicere : regreslus non dabat ille viro.
 Quod simulac sensit, Nunc, o nunc, Dædale, dixit,
 Materiam, qua sis ingeniosus, habes,
 Possidet en terras, et possidet æquora Minos : 35
 Nec tellus nostræ, nec paret unda fugæ.
 Restat iter coelo : coelo tentabimus ire :
 Da veniam coepio, Juppiter alte, meo.
 Non ego fiderea adfecto tangere sedes :
 Qua fugiam dominum nulla, nisi ista, via est.
 Per Styga detur iter : Stygas tranabimus undas : 40
 Sint mihi naturæ jura novanda meæ.
 Ingenium mala sæpe movent. quis crederet unquam,
 Aërias hominem carpere posse vias ?
 Remigium volucres disponit in ordine pennas : 45
 Et leve per lini vincula necdit opus :
 Imaque pars ceris adstringitur igne solutis :
 Finitulque novæ jam labor artis erat.
 Tractabat ceramque puer pennasque renidens,
 Nescius hæc humeris arma parata suis.
 Cui pater, His, inquit, patria est adeunda carinis : 50
 Hac nobis Minos effugiendus ope.
 Aëra non potuit Minos ; alia omnia clausit :
 Quem licet, inventis aëra rumpe meis.
 Sed tibi nec virgo Tegeæa, comesque Bootæ
 Enfiger Orion adspiciendus erit.
 Me pennis sectare datis. ego prævius ibo :
 Sit tua cura sequi : me duce tutus eris.
 Nam five ætherias vicino sole per auras
 Ibimus ; impatiens cera caloris erit.
 Sive humiles propiore freto jaætabimus alas ; 55
 Mobilis æquoreis penna madescet aquis.
60

ARTIS AMATORIÆ LIB II. 9;

Inter utrumque vola : ventos quoque, nate, timeto ;
Quaque ferent auræ, vela secunda dato.
Dum monet ; aptat opus puer, monstratque moveri: 6
Erudit infirmas utsua mater aves.
Inde sibi factas humeris adcommodat alas :
Inque novum timide corpora librat iter.
Jamque volaturus parv dedit oscula nato :
Nec patriæ lacrymas continuere genæ.
Monte minor collis, campis erat altior æquis :
Hinc data sunt miseræ corpora bina fugæ.
Et movet ipse suas, et nati respicit alas
Dædalus ; et cursus sustinet usque suos.
Jamque novum delebat iter : positoque timore 75
Icarus audaci fortius arte volat.
Hos aliquis, tremula dum captat arundine pisces,
Vidit ; et incepsum dextra reliquit opus.
Jam Samos a lava fuerant Naxosque relictæ,
Et Paros, et Clario Delos amata Deo. 80
Dextra Lebynthos erant silvisque umbrosa Calymne,
Cinctaque piscolis Astypalæa vadis :
Cum puer, incautis ninium temerarius auſus,
Altius egit iter, deseruitque ducem.
Vincla labant ; et cera Deo propiore liqueſcit : 85
Nec tenues ventos brachia mota tenent.
Territus e summo despexit in æquora calo :
Nox oculis pavido venit oborta metu.
Tabuerant ceræ ; nudos quatit ille lacertos :
Et trepidat; nec, quo sustineatur, habet. 90
Decidit ; atque cadens, Pater, o pater, auferor, inquit:
Clauerunt virides ora loquentis aquæ.
At pater infelix, jam non pater, Icare, clamat,
Icare, clamat, ubi es ? quove sub axe volas ?
Icare : clamabat : pennas adspexit in undis : 95
Oſa tegit tellus ; æquora nomen habent.
Non potuit Minos hominis compescere pennas :
Ipſe Deum volucrem detinuisse paro.
Fallitur, Hæmonias ſi quis decurrit ad artes ;
Datque, quod a teneri fronte revellit equi. 100

94 P. OVIDII NASONIS

Non facient, ut vivat amor, Medeïdes herbæ ;
 Mixtaque cum magicis nænia Marfa sonis,
Phasæ Æsoiden, Circe tenuisset Ulyssen ;
 Si modo servari carmine possit amor.
 Nec data profuerint pallentia philtra puellis : 103
 Philtra nocent animis ; vimque furoris habent.
 Sit procul omne nefas. ut ameris, amabilis esto :
 Quod tibi non fac es, slave forma dabit.
 Sis licet antiquo Nireus adamatus Homero ;
 Naiadumque tener criminè raptus Hylas. 110
Ut doninam teneas, nec te mirere relictum,
 Ingenii dotes corporis adde bonis.
 Forma bonum fragile est. quantumque accedit ad annos,
 Fit minor ; et spatio carpitur ipsa suo.
 Nec violæ semper, nec hiantia lilia florent ; 115
 Et riget amissa spina relata rosa.
Et tibi jam cani venient, formose, capilli :
 Jam venient rugæ, quæ tibi corpus aren.
 Jam molire animum, qui duret, et adstrue formæ,
 Solus ad extremos permanet ille rogos. 120
 Nec levis, ingenuas pectus coluisse per artes,
 Cura sit ; et linguas edidicisse duas.
 Non formosus erat, sed erat facundus Ulysses :
 Et tamen æquoreas torfit amore Deas.
O quoties illum doluit properare Calypso ; 125
 Remigioque aptas esse negavit aquas !
 Haec Trojæ casus iterumque iterumque rogabat :
 Ille referre aliter saepe solebat idem.
 Littore constiterant : illic quoque pulchra Calypso
 Exigit Odrysii fota cruenta ducis. 130
 Ille levi virga, (virgam nam forte tenebat)
 Quod rogat, in spissò littore pingit opus.
 Haec, inquit, Troja est : (muros in littore fecit :)
 Hic tibi fit Simois : haec mea castra puta.
 Campus erat, (campumque facit) quem cæde Dolonis 135
 Sparsumus, Hæmonios dum vigil optat equos.
 Illuc Sithonii fuerant tentoria Rhesi :
 — Hac ego sum raptis parte reverctus equis.

ARTIS AMATORIÆ LIB. II. 65

Pluraque pingebat : subitus cum Pergama fluctus

Abstulit, et Rhesi cum duce castra suo.

140

Tum Dea, Quas, inquit, fidas tibi credis ituro,

Perdiderint undæ nomina quanta, vides ?

Ergo age, fallaci timide confide figuræ,

Quisquis es : aut aliquid corpore pluris habe.

Dextera præcipue capit indulgentia mentes :

145

Asperitas odium, sævæque verba, movent.

Odimus accipitrem, quia semper vivit in armis,

Et pavidum solitos in pecus ire lupos.

At caret insidijs hominum, quia mittis, hirundo :

Quasque colat turres Chaonis ales habet.

150

Iste procul lites, et amaræ prella linguae :

Dulcibus est verbis mollis alendus amor.

Lite fugent nuptæque viros, nuptasque mariti :

Inque vicem credant res sibi semper agi.

Hoc decet uxores : dos est uxoria lites :

155

Audiat optatos semper amica sonos.

Non legis jussu lectum venitis in unum :

Fungitur in vobis munere legis amor.

Blanditias molles, auremque juvantia verba

Adfer ; ut adventu læta sit illa tuo.

160

Non ego divitibus venio præceptor Amoris :

Nil opus est illi, qui dabit, arte mea.

Secum habet ingenium. qui, cum libet, Accipe, dicit :

Cedimus : inventis plus placet ille meis.

Pauperibus vates ego sum ; quia pauper amavi :

165

Cum dare non possem munera, verba dabam.

Pauper amet caute : timeat maledicere pauper :

Multaque, divitibus non patienda, ferat.

Me menuini iratum dominæ turbasse capillos :

Hæc mihi quam multos abstulit ira dies !

170

Nec puto, nec sensi tunicam laniasse ; sed ipsa

Dixerat : et pretio est illa redempta meo.

At vos, qui sapitis, vestri peccata magistri

Effugite : et culpæ damna timete meæ.

Prælia cum Parthis, cum culta pax sit amica ;

175

Et jocus, et causas quidquid amoris habet.

96 P. OVIDII NASONIS

- Si nec blanda fatis, nec erit tibi comis amanti ;
Perfer, et obdura. postmodo mitis erit.
Flectitur obsequio curvatus ab arbore ramus :
 Frangis ; si vires experiere tuas. 180
- Obsequio tranantur aquæ : nec vincere possis
 Flumina ; si contra, quam rapit unda, nates.
Obsequium tigresque domat Numidasque icones :
 Rustica paulatim taurus aratra subit.
Quid fuit asperius Nonacrina Atalanta ?
 Succubuit meritis trux tamen illa viri.
Sæpe suos casus, nec mitia facta puellæ
 Flesse sub arboribus Milania ferunt.
Sæpe tulit jussio fallacia retia collo :
 Sæpe fera torvos cuspide fixit apros.
Sensit et Hylæi contentum faucius arcum :
 Sed tamen hoc arcu notior alter erat.
Non te Mænalias armatum scandere silvas,
 Nec jubeo collo retia ferre tuo.
Pectora me missis jubeo præbere sagittis :
 Artis erunt cauto mollia jussa meæ,
Cede repugnanti ; cedendo vîctor abibis :
 Fac modo, quas partes illa jubebit, agas.
Arguet, arguito ; quidquid probat illa, probato :
 Quod dicet, dicas : quod negat illa, neges. 195
Riserit, adride : si flebit, fieri memento :
 Imponat leges vultibus illa tuis.
Seu ludet, numerosque manu jaftabit eburnos ;
 Tu male jaftato, tu male jafta dato.
Seu jacies talos, vixtam ne poena sequaturs, 205
 Damnoſi facito ſtent tibi ſæpe carces :
Sive latrocinii ſub imagine calculus ibit ;
 Fac percat vitreo miles ab hoſte tuus.
Ipſe tene diſtenta ſuis umbracula virgis :
 Ipſe face in turba, qua venit illa, locum.
Nec dubita tereti ſcamnum producere leſto :
 Et tenero ſoleam deme, vel adde, pedi.
Sæpe etiam dominæ, quamvis horribis et ipſe,
 Algenticis manus eſt calſacienda ſuau.

ARTIS AMATORIÆ LIE. II. 97

Nec tibi turpe puta (quamvis sit turpe, placebit) 215

Ingenua speculum sustinuisse manu.

Ille, fatigatae perdendo monstra novercæ,
Qui meruit cœlum, quod prior ipse tulit.

Inter lōniacas calathum tenuisse puellas

Creditur, et lanas excoluisse rudes. 220

Paruit imperio dominæ Tirynthius heros :

I nunc ; et dubita ferre, quod ille tulit :
Jussus adesse foro, jussa maturius hora

Fac semper venias ; nec nisi serus abi.

Ocurras aliquo tibi dixerit, omnia differ : 225

Curre ; nec incepsum turba moretur iter.

Nocte domum repetens epulis perfuncta redibit :

Tunc quoque pro servo, si vocat illa, veni.

Rure cris, et dicet venias, (Amor odit inertes)

Si rota defuerit, tu pede carpe viam. 230

Nec grave te tempus fitiensve Canicula tardet,

Nec via per jačtas candida facta nives.

Militiæ species amor est : discedite segnes :

Non sunt hæc timidis signa tuenda viris.

Nox, et hiems, longæque viæ, sævique dolores 235

Mollibus his castris, et labor omnis ineſt.

Sæpe feres imbreū cœlesti nube solutum ;

Frigidus, et nuda sæpe jacebis humo.

Cynthus Admeti vaccas pavisse Pheræas

Fertur, et in parva delituisse casa. 240

Quod Phœbum decuit, quem non decet ? exue faſtus,

Curam mansuri quiquis amoris habes.

Si tibi per tutum planumque negabitur ire,

Atque erit adposita janua fulta ſera ;

At tu per præceps teſto delabere aperto :

Det quoque furtivas alta fenefra vias.

Læta erit, ut causam tibi ſe ſciet eſſe pericli :

Hoc dominæ certi pignus amoris erit.

Sæpe tua poteras, Leandre, carere puella :

Tranabas ; animum noſſet ut illa tuum.

250

Nec pudor ancillas, ut quæque erit ordine prima ;

Nec tibi ſit ſervos demeruisse pudor.

98 P. OVIDII NASONIS

- Nomine quemque suo (nulla est jactura) saluta :
 Junge tuis humiles, ambitiose, manus.
 Sed tamen et servo (levis est impensa) roganti 255
 Porridge fortunæ munera parva tuæ.
 Porridge et ancillæ, qua pœnas luce pependit
 Lusa maritali Gallica veste manus.
 Fac plebem (inhi crede) tuam : sit semper in illa
 Janitor, et thalami qui jacet ante fores. 260
 Nec dominam jubeo pretioso munere dones :
 Parva, sed e parvis callidus apta dato.
 Dum bene dives ager, dum rami pondere nutant ;
 Adferat in calatho rustica dona puer.
 Rure suburbano poteris tibi dicere missa ; 265
 Illa vel in Sacra sint licet empta Via.
 Adferat aut uvas, aut quas Amaryllis amabat ;
 At nunc castaneas non amat illa nuces.
 Quin etiam turdoque licet missaque columba
 Te memorem dominæ testificere tuæ. 270
 Turpiter his emitur spes mortis, et orba senectus :
 Ah pereant, per quos munera crimen habent !
 Quid tibi præcipiam teneros quoque mittere versus ?
 Hei mihi ! non multum carmen honoris habet.
 Carmina laudantur : sed munera magna petuntur : 275
 Dummodo sit dives, barbarus ipse placet.
 Aurea nunc vere sunt sœcula. plurimus auro
 Venit honos : auro conciliatur amor.
 Ipse licet Musis venias comitatus, Homere ;
 Si nihil adulteris, ibis, Homere, foras. 280
 Sunt tamen et doctæ, rarissima turba, puellæ :
 Altera non doctæ turba, sed esse volunt.
 Utraque laudentur per carmina : carmina lector
 Commendet dulci qualiacunque sono.
 His ergo, aut illis, vigilatum Carmen in ipsas, 285
 Forfitan exigui munieris instar erit.
 At, quod eris per te facturus, et utile credis,
 Id tua te facito semper amica roget.
 Libertas alicui fuerit promissa tuorum ;
 Hanc tamen a domina fac petat ille tua. 290

ARTIS AMATORIAE LIB. II 99

- Si poenam servo, si vincula sœva renittis ;
Quod facturus eras, debeat illa tibi.
Utilitas tua sit : titulus donetur amicæ :
Perde nihil : partes illa potentis agat.
Sed te, cuicunque est retinendæ cura puellæ, 295
Attonitum forma fac putet esse sua.
Sive erit in Tyriis ; Tyrios laudabis amictus :
Sive erit in Coïs ; Coä decere puta.
Aurata est, ipso tibi sit pretiosior auro :
Gausapa si sumpsit ; gausapa sumpta proba. 300
Adstiterit tunicata ; Moves incendia ; clama :
Sed timida, caveat frigora, voce roga.
Compositum discrimen erit ; discrimina lauda :
Torserit igne comam ; torte capille place.
Brachia saltantis, vocem mirare canentis : 305
Et, quod desierit, verba querentis habe.
Ipso concubitus, ipsum venerere licebit,
Quod juvat ; et querula gaudia voce notes.
Ut fuerit torva violentior illa Medusa ;
Fiet amatori lenis et æqua suo. 310
Tantum, ne pateas turbis simulator in illis,
Effice : nec vultu destrue dista tuo.
Si latet ars, prodest ; adfert deprensa pudorem :
Atque adimit merito tempus in omne fidem.
Sæpe sub autumnum (cum formosissimus annus, 315
Plenaque purpureo subrubet uva mero ;
Cum modo si: rigoribus premimur, modo solvimur æstu)
Aëre non certo corpora languor habet.
Illa quidem valeat : sed, si male firma cubabit,
Et vitium cœli senserit ægra fui ; 320
Tunc amor et pietas tua sit manifesta puellæ :
Tunc sere, quod plena postmodo falce metas.
Nec tibi morosi veniant fastidia morbi ;
Perque tuas fiant, quæ sinet ipsa, manus.
Et videat flentem ; nec tædeat oscula ferre : 325
Et sicco lacrymas combibat ore tuas.
Multæ vove ; sed cuncta palam : quotiesque libebit,
Quæ referas illi, sonnia læta vide.

ECO P. OVIDII NASONIS

Et veniat, quæ lustret anus lectumque locumque :

Præferat et tremula sulphur et ova manu.

Omibus his inerunt gratae vestigia curæ :

In tabulas multis hæc via fecit iter.

Ne tamen officiis odium queratur ab ægra ;

Sit tuus in blanda sedulitate modus.

Neve cibo prohibe, nec amari pocula succi

335

Porrige : rivalis misceat illa tuus.

Sed non, cui dederis a littore carba, vento

Utendum, medio cum potiere freto.

Dum novus errat amor, vires fibi colligat usu :

Si bene nutrieris, tempore firmus erit.

Quem taurum metuis, vitulum mulcere solebas :

340

Sub qua nunc recubas arbore, virga fuit.

Nascitur exiguus, sed opes adquirit eundo ;

Quaque venit, multas accipit amnis aquas.

Factibi consuecat : nil consuetudine majus :

345

Quam tibi dum capias, tædia nulla fuge.

Te semper videat : tibi semper præbeat aurem :

Exhibeat vultus noxque diesque tuos.

Cum tibi major erit fiducia, posse requiri ;

Tum procul, absenti cura futurus, abi.

Da requiem, quietus ager bene credita reddit :

350

Terraque cœlestes arida sorbet aquas.

Phyllida Demophoon præfens moderatius uscit :

Exarfit velis acrius illa datis.

Penelope absens solers torquebat Ulysses :

355

Phyllacides aberat, Laodamia, tuus.

Sed mora tuta brevis : lente scunt tempore curæ ;

Vanescitque absens et novus intrat, amor.

Dum Menelaus abest, Helene ne sola jaceret,

Hospitis est tepido nocte recepta sinu.

Qui stupor hic, Menelaë, fuit ? tu solus abibas :

360

Idem sub testis hospes et uxor erant.

Accipitri timidas credis, furose, columbas ?

Plenum montano credis ovile lupo ?

Nil Helene peccat ; nil hic committit adulter :

365

Quod tu, quod faceret quilibet, ille facit.

ARTIS AMATORIÆ LIB. II. 101

Cogis adulterium, dando tempusque locumque :

Quo, nisi consilio est ufa puella tuo ?

Quid faciat ? vir abest ; et adeat non rusticus hospes :

Et timet in vacuo sola cubare toro.

370

Viderit Atrides : Helenen ego crimine solvo :

Ufa est humani commoditate viri.

Sed neque fulvus aper media tam fævus in ira,

Fulmineo rabidos cum rotat ore canes :

Nec lea, cum catus laetentibus ubera præbet :

375

Nec brevis ignaro vipera læsa pede :

Fœmina quam, socii depensa pellice lecti,

Ardet ; et in vultu pignora mentis habet.

In ferrum flammisque ruit: positoque decore

Fertur, ut Aonii cornibus ista Dei.

380

Conjugis admisum, violataque jura māritæ,

Barbara per natos Phasias ulta suos.

Altera dira parens (hæc est, quam cernis, hirundo)

Adspice, signatum sanguine pectus habet.

Hoc bene compositos, hoc firmos solvit amores :

385

Crimina sunt cautis ista timenda viris.

Nec mea vos uni damnat censura puellæ :

Dī melius ! vix hoc nupta tenere potest.

Ludite : sed furto celetur culpa modesto :

Gloria peccati nulla petenda sui.

390

Nec dederis munus, cognosse quod altera possit :

Nec sint nequitiae tempora certa tuæ.

Et, ne te latebris capiat fibi fœmina notis,

Non uno est omnis convenienda loco.

Et quoties scribes, totas prius ipse tabellas

395

Inspice. plus multæ, quam fibi missa, legunt.

Læsa Venus justa arma movet, telumque remittit :

Et, modo quod questa est, ipse querare, facit.

Dum fuit Atrides una contentus, et illa

Castæ fuit ; vitio est improba facta viri.

400

Audierat laurumque manu vittasque ferentem

Pro nata Chrysen non valuisse sua.

Audierat, Lyrnefi, tuos abducta dolores ;

Bellaque per turpes longius isse moras.

122 P. OVIDII NASONIS

- Hæc tamen audierat : Priameïda viderat ipsam : 415
 Victor eras prædæ præda pudenda tuæ.
Inde Thyestiadē thalamoque animoque recepit ;
 Et male peccantem Tyndaris ulta virum.
Quæ bene celaris, si qua tamen acta patebunt,
 Illa licet pateant, tu tamen usque nega. 416
Tum neque subjectus, solito neque blandior esto :
 Hæc animi multum signa nocentis habent.
Sed lateri nec parce tuo. pax omnis in uno
 Concubitu : prior hoc inficianda Venus.
Sunt, qui præcipiant herbas, fatureia, nocentes 415
 Sumere : (judiciis ista venena meis.)
Aut piper urticæ mordacis semine miscent ;
 Tritaque in annosò flava pyrethra mero.
Sed Dea non patitur sic ad sua gaudia cogi,
 Colle sub umbroso quam tenet altus Eryx. 420
Candidus, Alcathoï qui mittitur urbe Pelasga,
 Bulbus, et, ex horto quæ venit, herba salax,
Ovaque sumantur, sumantur Hymettia mella,
 Quasque tulit folio pinus acuta nuces.
Docta, quid ad medicas, Erato, deverteris artes ? 425
 Interior curru meta terenda meo est.
Qui modo celabas monitu tua crimina nostro ;
 Flecte iter, et monitu detege furta meo.
Nec levitas culpanda mea est. non semper eodem
 Impositos vento panda carina vehit. 330
Nam modo Threïcio Borea, modo currimus Euro :
 Sæpe tument Zephyro lintea, sæpe Noto.
Adspice, ut in curru modo det fluitantia rector
 Lora, modo admisso arte retentet equos.
Sunt quibus ingrate timida indulgentia iervit : 435
 Et, si nulla subest æmula, languet amor,
Luxuriant animi rebus plerumque secundis ;
 Nec facile est æqua commoda mente pati.
Ut levis absumptis paulatim viribus ignis
 Ipse latet, summo candet in igne cinis : 440
Sed tamen extinctas admoto fulfure flamas
 Invenit ; et lumen, quod fuit ante, -redit :

ARTIS AMATORIÆ LIB. II. f. 3

Sic, ubi pigra situ securaque pectora torpent,
Acribus est stimulis eliciendus amor.
Fac timeat de te, tepidamque recalface mentem : 445
Palleat indicio criminis illa tui.
O quater, et quoties numero comprehendere non est,
Felicem, de quo læsa puella dolet !
Quæ, simul invitus crimen pervenit ad aures,
Excidit ; et miserae voxque colorque fugit. 450
Ille ego sum, cuius laniet furiosa capillos :
Ille ego sum, teneras cui petat ungue genas :
Quem videat lacrymans : quem torvis spectet ocellis :
Quo sine non possit vivere ; posse velit.
Si spatiū quæras ; breve sit, quo læsa queratur : 455
Ne lenta vires colligat ira mora.
Candida jamdudum cingantur colla lacertis :
Inque tuos flens est accipienda sinus.
Oscula da flenti : Veneris da gaudia flenti :
Pax erit : hoc uno solvit ira modo, 460
Cum bene sœvierit, cum certa videbitur hostis ;
Tum pete concubitus foedera : mitis erit.
Illi depositis habitat Concordia telis :
Illo (crede mihi) Gratia nata loco est.
Quæ modo pugnärunt, jungunt sua rostra columbae ; 465
Quarum blanditiæ, verbaque murmur habet.
Prima fuit rerum confusa sine ordine moles :
Unaque erant facies sidera, terra, fretum.
Mox coelum impositum terris : humus æquore cincta est.
Inque suas partes cessit inane Chaos. 470
Silva feras, volucres aër accepit habendas :
In liquida, pisces, delituitis aqua.
Tum genus humanum solis errabat in agris :
Idque meræ vires, et rude corpus erat.
Silva domus fuerat, cibus herba, cubilia frondes : 475
Jamque diu nulli cognitus alter erat.
Blanda truces animos fertur moluisse voluptas :
Constiterant uno scerina virque loco.
Quid facerent ? ipsi nullo didicere magistro :
Arte Venus nulla dulce peregit opus. 480

102 P. OVIDII NASONIS

- Ales habet, quod amet : cum quo sua gaudia jungat,
Invenit in media foemina piscis aqua.
- Cerva parem sequitur ; serpens serpente tenetur :
Hæret adulterio cum cane nexa canis.
- Læta salitur ovis : tauro quoque læta juventa est : 485
Sustinet immundum sima capella marem.
- In furias agitantur equæ, spatioque remota
Per loca dividuos amne sequuntur equos.
- Ergo age ; et iratae medicamina fortia præbe :
Illa feri requiem sola doloris habent. 493
- Illa Machaonios superant medicamina succos :
His, ubi peccâris, restituendus eris.
- Hæc ego cum canerem, subito manifestus Apollo
Movit inauratae pollice fila lyræ.
- In manibus laurus : sacris inducta capillis 495
Laurus erat : vates ille videndum agit.
- Is mihi, Lascivi, dixit, præceptor Amoris,
Duc, age, discipulos ad mea templa tuos.
- Est ibi diversum fama celebrata per orbem
Littera: cognosci quæ sibi quemque jubet. 500
- Qui sibi notus erit, solus sapienter amabit;
Atque opus ad vires exiget omne suas.
- Cui faciem natura dedit, spectetur ab illa :
Cui color est, humero saepe patente cubet.
- Qui sermone placet, tacitura silentia rumpat : 505
Qui canit arte, canat: qui bibit arte, bibat.
- Sed neque declament medio sermone diserti :
Nec sua non sanus scripta poëta legat.
- Sic monuit Phœbus: Phœbo parete nonenti :
Certa Dei sacro est hujus in ore fides. 510
- Ad propiora vocor. quisquis sapienter amabit,
Vincet, et e nostra, quod petet, arte feret.
- Credita nec semper fulci cum scenore reddunt :
Nec semper dubias adjuvat aura ratas.
- Quod juvat, exiguum ; plus est, quod lædit amantes : 515
Proponant animo multa ferenda suo.
- Quot lepores in Atho, quot apes pascentur in Hybla ;
Cærula quot baccas Pallados arbor habet ;

ARTIS AMATORIAE LIE. II. 105

- Littore quot conchæ ; tot sunt in amore dolores :
 Quæ patimur, multo spicula felle madent : 520
 Dicta erit iste foras, quam tu fortasse videbis :
 Iste foras, et te falsa videre, puta.
 Clausa tibi fuerit promissa janua nocte :
 Perfer et immunda ponere corpus humo.
 Forsitan et vultu mendax ancilla superbo 525
 Dicit, Quid nostras obsidet iste fores ?
 Postibus et duræ supplex blandire puellæ ;
 Et capiti demptas in fore pone rosas.
 Cum volet, accedes : cum te vitabit, abibis :
 Dedeceat ingenuos tædia ferre sui. 530
 Effugere hinc non est, quare tibi possit amica
 Dicere ? non omni tempore sensus adest.
 Nec maledicta puta, nec verbera ferre puellæ,
 Turpe, nec ad teneros oscula ferre pedes.
 Quid moror en parvis ? animus majoribus infest : 535
 Magna canam : toto peccore, vulgus, ades.
 Ardua molimur : sed nulla, nisi ardua, virtus :
 Difficilis nostra poscit arte labor.
 Rivalem patienter habe ; victoria tecum
 Stabat : eris magni viator in arce Jovis. 540
 Hæc tibi non hominem, sed quercus crede Pelasgas
 Dicere, nil istis ars mea majus habet.
 Innuet illa, feras : scribet, ne tange tabellas :
 Unde volet, veniat : quoque libebit, eat.
 Hoc in legitima præsent uxore mariti ; 545
 Cum tener, ad partes tu quoque, somne, venis.
 Hac ego, confiteor, non sum perfectus in arte :
 Quid faciam ? monitis sum minor ipse meis.
 Mene palam nostræ det quisquam signa puellæ ?
 Et patiar ? nec me quolibet ira ferat ? 550
 Oscula vir dederat (memini) suus : oscula questus
 Sam data : barbarie noster abundat amor.
 Non semel hoc vitium nocuit mihi. doctior ille,
 Quo veniunt alii conciliante viro.
 Sed melius nescisse fuit. fine, furta tegantur : 555
 Ne fugiat viato fassus ab ore pudor.

40 P. OVIDII NASONIS

Quo magis, ô juvenes, deprendere parcite vestras;

Peccant: peccantes verba dediffe putent.

Crescit amor prensis ubi par fortuna duorum est,

In causa damni perstat uterque sui.

Fabula narratur toto notissima ccelo,

Mulciberis capti Marsque Venusque dolis,

Mars pater, infano Veneris turbatus amore,

De duce terribili factus amator erat.

Nec Venus oranti (neque enim Dea mollior ulla est) 565

Rustica Gradivo, difficilis fuit.

Ah quotes lasciva pedes risisse mariti

Dicitur, et duras igne vel arte manus!

Marte palam simulat Vulcanum imitata, decebat;

Multaque cum forma gratia mixta fuit.

Sed bene concubitus primos celare solebant:

Plena verecundi culpa pudoris erat.

Indicio Solis (quis Solem fallere possit?)

Cognita Vulcano conjugis acta suæ.

Quam mala, Sol, exempla moves i pete munus ab illa: 575

Et tibi, si taceas, quod dare possit, habet.

Mulciber obscuros lectum circaque superque

Disponit laqueos: lumina fallit opus.

Fingit iter Lemnon: veniunt ad foedus amantes:

Impliciti laqueis nudus uterque jacent.

Convocat ille Deos. præbent spectacula capti:

Vix lacrymas Venerem continuisse putant.

Non vultus texisse suos, non denique possunt

Partibus obscenis opposuisse manus.

Hic aliquis ridens, In me, fortissime Mavors,

Si tibi sunt oneri, vincula transfer, ait.

Vix precibus, Neptune, tuis captiva resolvit

Corpora. Mars Threcen occupat; illa Paphon.

Hoc tibi profectum, Vulcanè: quod ante tegebant,

Liberius faciunt; ut pudor omnis abeat.

Sæpe tamen demens stulte fecisse fateris:

Teque ferunt iræ penituisse tuæ.

Hoc vetui. vos ecce vetat deprensa Dione

Insidias illas, quas tulit ipsa, pati.

564

565

570

580

585

590

- Nec vos rivali laqueos disponite : nec vos 595
 Excipite arcana verba notata manu.
 Ista viri captent (si Jain captanda putabunt)
 Quos faciunt justos ignis et unda viros.
 En iterum testor : nihil hic, nisi lege remissum,
 Luditur ; in nostris instita nulla jocis. 600
 Quis Cereris ritus ausit vulgare profanis,
 Magnaque Threicia sacra reperta Samo,
 Exigua est virtus, præstare silentia rebus :
 At contra gravis est culpa, tacenda lequi.
 O bene ; quod, frustra captatis arbore pomis,
 Garrulus in media Tantalus aret aqua ! 605
 Præcipue Cytherea jubet sua sacra taceri :
 Admoneo, veniat ne quis ad illa loquax.
 Condita si non funt Veneris mysteria ciftis,
 Nec cava vesanis istibus æra sonant : 610
 Attamen inter nos medio versantur in usu :
 Si tamen, inter nos ut latuisse velint.
 Ipsa Venus pubem, quoties velamina ponit,
 Protegitur læva semireducta manu.
 In medio paßimque coit pecus, hoc quoque viso, 615
 Avertit vultus sæpe puella suos.
 Conveniunt thalami funtis et janua nostris :
 Parisque sub injæcta veste pudenda latet.
 Et si non tenebras, ut quiddam nubis opacæ
 Quærimus ; atque aliquid luce patente minus. 620
 Tunc quoque, cum solem nondum prohibebat et imbre
 Tegula, sed quercus tecta cibumque dabat ;
 In nemore atque antris, non sub Jove, juncta voluptas :
 Tanta rudi populo cura pudoris erat.
 At nunc nocturnis titulos imponimus actis : 625
 Atque emitur magno nil, nisi posse loqui.
 Scilicet excuties omnes ubicunque pueras,
 Cuilibet ut dicas, Hæc quoque nostra fuit :
 Ne desint, quas tu digitis ostendere possis.
 Ut quamque attigeris, fabula turpis erit. 630
 Parva queror : fingunt quidam, quæ vera negarent,
 Et nulli non se concubuisse ferunt.

108 P. OVIDII NASONIS

- Corpora si nequeunt, quæ possunt nomina tractant :
 Famaque, non tacto corpore, crimen habet.
Inunc, claude fores, custos odiose, puellæ ; 635
 Et centum duris postibus obde seras,
Quid tuti supereft, cum nominis extat adulter ;
 Et credi, quod non contigit esse, cupit ?
Nos etiam veros parce profitemur amores :
 Teftaque fuit solidâ mystica furta fide. 640
Parcite præcipue vitia reprobare puellæ,
 Utile quæ multis diffimulasse fuit.
Nec fuus Andromedæ color est objectus ab illo,
 Mobilis in gemino cui pede penna fuit.
Omniibus Andromache vîsa est spatioſior æquo : 645
 Unus, qui modicam diceret, Hector erat.
Quod male fers, adsuesce ; feres bene. multa vetustas
 Lenit: at incipiens omnia fentit amor.
Dum novus in viridi coalescit cortice ramus,
 Concuciat tenerum quælibet aura, cadet, 650
Mox eadem ventis spatio durata refifet,
 Firmaque adóptivas arbor habebit opes.
Eximit ipsa dies omnes e corpore mendas :
 Quodque fuit vitium, definit effe mora.
Ferre novæ nares taurorum terga recufant : 655
 Adſiduo domitas tempore fallit odor.
Nominibus mollire licet mala. fusca vocetur,
 Nigrior Illyrica cui pice sanguis erit.
Si pæta est, Veneri ſimilis : si flava, Minervæ :
 Sit gracilis, macie quæ mala viva ſua est. 660
Dic habilem, quæcumque brevis ; quæ turgida, plenam :
 Et lateat vitium proximitate boni.
Nec quotus annus eat, nec quo fit nata require
 Consule : quæ rigidus munera Censor habet.
Fræcipue, ſi flore caret, meliusque peractum 665
 Tempus ; et albentes jam legit illa comas.
Utilis, ô juvenes ! aut hæc, aut ſerior ætas :
 Iste feret ſegetes ; iſte ferendus ager.
Dum vires annique finunt, tolerate labores :
 Jam veniet tacito curva ſenecta pede. 670

- Aut mare remigiis, aut vomere findite terras ;
 Aut fera belligeras addite in arma manus :
 Aut latus, et vires, operamque adferte puellis :
 Hoc quoque militiae est : hoc quoque quærerit opes.
 Adde, quod est illis operum prudentia major : 675
 Solus et, artifices qui facit, usus adest.
 Illæ munditiis annorum damna rependunt :
 Et faciunt cura, ne videantur anus.
 Utque velis, Venerem jungunt per mille figuræ :
 Inveniat plures nulla tabella modos. 680
 Illis sentitur non irritata voluptas :
 Quod juvet, ex aequo foemina virque ferant :
 Odi concubitus, qui non utrumque resolvunt :
 Hoc est, cur pueri tangar amore minus :
 Odi quæ præbet, quia sit præbere necesse ; 685
 Siccaque de lana cogitat ipsa suâ.
 Quæ datur officio, non est mihi grata voluptas :
 Officium faciat nulla puella mihi.
 Me voces audire juvat sua gaudia fassæ :
 Utque morer memet, sustineamque, roget. 690
 Adspiciam dominæ victos amentis ocellos :
 Langueat ; et tangi se vetet illa diu.
 Hæc bona non primæ tribuit natura juvenæ,
 Quæ cito post septem lustra venire solent.
 Qui properant, nova musta bibant. mihi fundat avitum
 Consulibus priscis condita testa merum. (695)
 Nec platanus, nisi sara, potest obsistere Phœbo :
 Et lædunt nudos prata novella pedes.
 Scilicet Hermionen Helenæ præponere posset ?
 Et melior Gorge, quam sua mater, erat ? 700
 Ad Venerem quicunque volcs attingere seram ;
 Si modo duraris, præmia dignæ feres.
 Conscius ecce duos accepit lectus amantes :
 Ad thalami clausas, Musa, resistere fores.
 Sponte sua, fine te, celeberrima verba loquentur :
 Nec manus in lecto læva jacebit iners. 705
 Invenient digitæ, quod agant in partibus illis,
 In quibus occulte spicula figit Amor.

210 P. OVIDII NASONIS

- Fecit in Andromache prius hoc fortissimus Hector ;
 Nec solum bellis utilis ille fuit. 710
- Fecit et in capta Lyrnefide magnus Achilles,
 Cum premeret mollem lassus ab hoste torum.
- Illis te tangi manibus, Briseï, sinebas,
 Imbutæ Phrygia quæ nece semper erant.
- An fuit hoc ipsum, quod te, lasciva, juvaret, 715
 Ad tua viètrices membra venire manus ?
- Crede mihi, nou est Veneris properanda voluptas ;
 Sed sensim tarda proliienda mora.
- Cum loca reppereris, quæ tangi fœmina gaudet ;
 Non obstet, tangas quo minus illa, pudor. 720
- Adspicies oculos tremulo fulgore micantes,
 Ut sol a liquida' sæpe refulget aqua.
- Accident questus, accedet amabile murmur,
 Et dulces gemitus, aptaque verba joco.
- Sed neque tu dominam velis majoribus usus 725
 Define ; nec cursus ante eat illa tuos.
- Ad metam properate simul. tum plena voluptas ;
 Cum pariter-victi fœmina virque jacent.
- Hic tibi servandus tenor est : cum libera dantur
 Otia ; furtivum nec timor urget opus. 730
- Cum mora non tuta est ; totis incumbere remis
 Utile, et admissio subdere calcar equo.
- Finis adest operi. palmam date, grata juventus ;
 Sertaque odoratæ myrtlea fertæ comæ.
- Quantus apud Danaos Podalirius arte medendi, 735
 Æacides dextra, pectori Nestor erat ;
- Quantus erat Calchas extis, Telamonius armis,
 Automedon curru ; tantus amator ego.
- Me vatem celebrate, viri ; mihi dicite laudes :
 Cantetur toto nomen in orbe meum. 740
- Arma dedi vobis : dederat Vulcanus Achilli :
 Vincite muneribus, vicit ut ille, datis.
- Sed quicumque meo superarit Amazona ferro,
 Inscrivat spoliis, Naso magister erat.
- Ecce roganter teneræ, sibi dem præcepta, puellæ ; 745
 Vos eritis chartæ proxima cura meæ.

P. OVIDII NASONIS

A R T I S

A M A T O R I A E

L I B E R T E R T I U S.

A R M A dedi Danaïs in Amazonas : arma supersunt,
Quæ tibi dem, et turmæ, Penthesilæ, tuæ.

Ite in bella pares : vincant, quibus alma Dionæ
Faverit, et, toto qui volat orbe, Puer.

Non erat armatis æquum concurrere nudas :

5

Sic etiam vobis vincere turpe, viri.

Dixerit e multis aliquis, Quid virus in anguem
Adjicis? et rabidae tradis ovile lupæ?

Parcite paucarum diffundere crimen in omnes :

10

Spæctetur meritis quæque puella suis.

Si minor Atrides Helenen, Helenesque sororem
Quo premat Atrides crimine major habet.

Si scelere Æclides Talaoniae Eriphyles

Vivus, et in vivis ad Styga venit equis ;

Est pia Penelope, lustris errante duobus,

15

Et totidem lustris bella gerente viro.

Respice Phyllaciden : et quæ comes îsse marito

Fertur ; et ante annos occubuisse suos.

Fata Pheretiadæ conjux Pagæa redemit :

20

Proque sui est uxor funere lata viri.

Accipe me, Capaneu ; cineres miscebimur, inquit

Iphias : in medios desiluitque rogos.

Ipsa quoque et cultu est et nomine foemina Virtus :

Non mirum, populo si favet illa sue.

III P. OVIDII NASONIS

- Nec tamen hæ mentes nostra poscuntur ab arte : 25
 Conveniunt cymbæ vela minora meæ.
 Nil, nisi lascivi per me discuntur amores ?
 Fœmina præcipiam quo sit amanda modo.
 Fœmina nec flamas, nec fævos discutit arcus :
 Parcius hæc video tela nocere viris. 30
 Sæpe viri fallunt ; teneræ non sæpe puellæ :
 Paucaque, si quæras, crimine fraudis habent.
 Phafida jam matrem fallax dimisit läfon :
 Venit in Æfonijs altera nupta finus.
 Quantum in te, Theseu, volucres Ariadna marinas 35
 Pavit, in ignoto sola relicta loco.
 Quære, novem cur iſe vias dicatur ; et audi
 Depositis silvas Phyllida flesse comis.
 At famam pietatis habet : tamen hospes et ensem
 Præbuit, et causam mortis, Elisa, tuæ.
 Quid vos perdiderit, dicam ? nesciatis amare :
 Defuit ars vobis. arte perennat amor.
 Nunc quoque nescirent : sed me Cytherea docere
 Jussit : et ante oculos constituit ipsa meos.
 Tum mihi, Quid miseræ, dixit, meruere puellæ ? 45
 Traditur armatis vulgus inerme viris.
 Illos artifices gemini fecere libelli :
 Hæc quoque pars monitis erudienda tuis.
 Probra Therapnææ qui dixerat ante maritæ,
 Mox cecinit laudes prosperiore lyra. 50
 Si bene te novi, cultas ne læde puellas :
 Gratia, dum vives, ista petenda tibi.
 Dixit : et e myrto (myrto nam vincita capillos
 Confliterat) folium, granaque pauca dedi.
 Sensimus acceptis numen quoque. purior æther
 Fulgit, et e toto pectore cessit onus.
 Dum facit ingenium ; petite hinc præcepta, puellæ,
 Quas pudor, et leges, et sua jura finunt. 60
 Venturæ memores jam nunc estote senectæ :
 Sic nullum vobis tempus abibit iners.
 Dum licet, et veros etiam nunc editis annos ;
 Ludite : eunt anni more fluentis aquæ.

ARTIS AMATORIÆ LIB. III. 113.

Nec, quæ præteriit, iterum revocabitur unda :

Nec, quæ præteriit, hora redire potest.

Utendum est ætate. cito pede labitur ætas :

65

Nec bona tam sequitur, quam bona prima fuit.

Hos ego, qui canent frutices, viola ia vidi :

Hac mihi de spina grata corona data est.

Tempus erit, quo tu, quæ nunc excludis amantem,

Frigida deserta nocte jacebis anus :

70

Nec tua nocturna frangetur janua rixa :

Sparfa nec invenies limina mane rosa.

Quam cito (me miserum !) laxantur corpora rugis,

Et perit, in nitido qui fuit ore, color !

Quasque fuisse tibi canas a virgine jures,

75

Spargentur subitæ per caput omne comæ.

Anguibus exsultur tenui cum pelle vetustas ;

Nec faciunt cervos cornua jaſta senes.

Nostra sine auxilio fugiunt bona. carpite florem ;

Qui, nisi carptus erit, turpiter ipfe cadet.

80

Adde, quod et partus faciunt breviora juventæ

Tempora. continua messe senescit ager.

Latmius Endymion non est tibi, Luna, rubori ;

Nec Cephalus roſæ præda pudenda Deæ.

Ut Veneri, quem luget adhuc, donetur Adonis ?

85

Unde habet Ænean Harmonienque suos ?

Ite per exemplum, genus o mortale, Dearum ;

Gaudia nec cupidis vestra negate viris.

Ut jam decipient, quid perditis? omnia constant:

Mille licet sumant ; deperit inde nihil.

90

Conteritur ferrum, filices tenuantur ab usu :

Sufficit, et damni pars caret illa metu.

Quid vetet adposito lumen de lumine sumi,

Quisve cavo vastas in mare servet aquas ?

Et tamen ulla viro mulier non expedit, inquis :

94

Quid, nisi quam sumes, dic mihi, perdis aquam ?

Nec vos prostituit mea vox ; sed vana timere

Damna vetat. damnis munera vestra carent.

Sed me flaminibus venti majoris iturum,

Dum sumus in portu, provehat aura levis.

100

114 P. OVIDII NASONIS

- Ordiar a cultu. cultis bene Liber ab uvis
Provenit ; et culto stat seges alta solo.
- Forma Dei munus : forma quota quæque superbit ?
Pars vestrum tali munere magna caret.
- Cura dabit faciem : facies neglecta peribit ; 115
Idaliae similis sit licet illa Deæ.
- Corpora si veteres non sic coluere puellæ ;**
Nec veteres cultos sic habuere viros.
- Si fuit Andromache tunicas induita valentes ;
Quid mirum ? duri militis uxor erat. 120
- Scilicet Ajaci conjux ornata venires,
Cui tegimen septem terga fuere boum ?
- Simplicitas rudis ante fuit : nunc aurea Roma
Edomiti magnas possidet orbis opes.
- Adspice, quæ nunc sunt Capitolia, quæque fuerunt ; 115
Alterius dicas illa fuisse Jovis.
- Curia, concilio quæ nunc dignissima tanto est,
De stipula, Tatio regna tenente, fuit.
- Quæ nunc sub Phœbo ducibusque Palatia fulgent ;
Quid, nisi araturis pascua bubus, erant ? 120
- Prisca juvent alios : ego me nunc denique natum
Gratulor. hæc ætas moribus apta meis.
- Non quia nunc terræ lentum subducitur aurum ;
Lectaque diverfo littore concha venit.
- Nec quia decrescent effosso marmore montes : 125
Nec quia cæruleæ mole fugantur aquæ
- Sed quia cultus adeit ; nec nostros mansit in annos
Rusticitas, prisca illa superstes avis.
- Vos quoque non charis aures onerate lapillis,
Quos legit in viridi decolor Indus aqua. 130
- Nec prodite graves insuto vestibus auro :
Per quas nos petitis, sæpe fugatis, opes.
- Munditiis capimur : non sint sine lege capilli.
Admotæ formam dantqæ negantqæ manus.
- Nec genus ornatus unum est : quod quamque decebit,
Eligat ; et speculum consulat ante suum. 135
- Longa probat facies capitis discrimina puri:
Sic erat ornatis Laodamia comis.

ARTIS AMATORIÆ LIB. III. 115

Exiguum summa nodum sibi fronte relinquī,

Ut pateant aures, ora rotunda volunt.

140

Alterius crines humero jaſtentur utroque :

Talis es adſumpta, Phœbe canore, lyra.

Altera ſuccinctæ religetur more Dianæ :

Ut folet, attonitas cum petit illa feras.

Huic decet inflatos laxe jacuiffse capillos :

145

Illa fit adiſtriectis impedienda comis.

Hanc placet ornari teſtudine Cyllenea :

Suſtineat ſimiles fluctibus illa finus.

Sed neque ramosa numerabis in ilice glandes ;

Nec quot apes Hyble, nec quot in Alpe feræ ;

150

Nec mihi tot poſitus numero comprehendere fas eſt :

Adjicit ornatus proxima quæque dies.

Et negleſta decet multas coma. ſæpe jacere

Hefternam credas ; illa repexa modo eſt.

Ars caſum ſimulet. ſic capti vidit ut urbe

155

Alcides Iölen, Hanc ego, dixit, amo.

Talem te Bacchus, Satyris clamantibus Euœ,

Suſtulit in currus, Gnoſi relicta, fuos.

O quantum indulget veftro Natura decori,

Quarum ſunt multis damna pianda modis !

160

Nos male detegimur, raptique ætate capilli

Ut Borea frondes excutiente, cadunt.

Fœmina canitiem Germanis inficit herbis ;

Et melior vero quæritur arte color.

Fœmina procedit deniſiſma crinibus emptis ;

165

Proque ſuis alios efficit ære fuos.

Nec rubor eſt emiſſe palam. venire videmus

Herculis ante oculos, Virgineumque chorum.

Quid de vefe loquar ? nec vos, ſegmenta, requiro ;

Nec quæ bis Tyrio murice, lana, rubes.

170

Cum tot prodierint pretio leviore colores ;

Quis furor eſt, census corpore ferre ſuo ?

Aëris ecce color tum cum fine nubibus aér,

Nec tepidus pluvias concitat Auster aquas.

Ecce tibi ſimilis, qui quondam Phryxon et Hellen

175

Diceris Inoïs eripuiffse dolis.

116 P. OVIDII NASONIS

- Hic undas imitatus, habet quoque nomen ab undis :
 Crediderim Nymphas hac ego veste tegi.
 Ille crocum simulat : croceo velatur amictu
 Roscida luciferos cum Dea jungit equos. 180
- Hic Paphias myrtos : hic purpureas amethystos,
 Albentesve rosas, Threiciamve gruem.
 Nec glandes, Amarylli, tuæ, nec amygdala defunt :
 Et sua velleribus nomina cera dedit.
- Quot nova terra parit flores, cum vere tepenti 185
 Vitis agit gemmas ; pigraque cedit hiems :
 Lana tot, aut plures succos bibit. elige certos :
 Nam non conveniens omnibus omnis erit.
- Pulla decent niveas : Briseïda nulla decebant ;
 Cum raptæ est, nulla tum quoque veste fuit. 190
 Alba decent fuscas : albis, Cephei, placebas,
 Sic tibi vestitæ pressa Seriphos erat.
- Quam pene admonui, ne trux caper iret in alas ;
 Neve forent duris aspera crura pilis !
 Sed non Caucaea doceo de rupe puellas, 195
 Quæque bibant undas, Myse Caïce, tuas.
- Quid, si præcipiam, ne fuscet inertia dentes ;
 Oraque suscepta mane laventur aqua ?
 Scitis et inducta candorem quærere cera ;
 Sanguine que vero non rubet ; arte rubet. 200
- Arte, supercilii confinia nuda repletis,
 Parvaque sinceras velat aluta genas.
 Nec pudor est oculos tenui signare favilla ;
 Vel prope te nato, lucide Cydne, croco.
- Est mihi, quo dixi vestræ medicamina formæ, 205
 Parvus, sed cura grande libellus opus.
 Hinc quoque præsidium læsæ petitote figuræ :
 Non est pro vestris ars mea rebus iners.
 Non tamen expositas mensa deprendat amatör
- Pyxidas: ars faciem diffimulata juvet. 210
 Quem non offendat toto fæc illita vultu,
 Cum fluit in tepidos pondere lapsa sinus ?
 Cesypa quid redolent, quamvis mittatur Athenis
 Demptus ab immundo vellere succus ovis ?

ARTIS AMATORIÆ LIB. III. 117

- Nec coram mixtas cervæ sumplisse medullas, 215
 Nec coram dentes defricuisse probem.
 Ista dabunt faciem ; sed erunt deformia visu :
 Multaque, dum fiunt turpia, facta placent.
 Quæ nunc nomen habent operosi signa Myronis,
 Pondus iners quondam, duraque massa fuit. 220
 Annulus ut fiat, primo colliditur aurum :
 Quas geritis vestes, fordida lana fuit.
 Cum fieret, lapis asper erat ; nunc nobile signum
 Nuda Venus madidas exprimit imbre comas.
 Tu quoque dum coleris, nos te dormire putemus ; 225
 Aptius a summa conspiciare manu.
 Cur mihi nota tuo causa est candoris in ore ?
 Claude forem thalami, quid rude prodis opus ?
 Multa viros nescire decet. pars maxima rerum
 Offendat, si non interiora tegas. 230
 Aurea quæ pendent ornato signa theatro ;
 Inspice, quam tenuis bractea ligna tegat.
 Sed neque ad illa licet populo, nisi facta, venire :
 Nec nisi submotis forma paranda viris.
 At non peccendos coram præbere capillos, 235
 Ut jaceant fusi per tua terga, vetem.
 Illo præcipue, ne sis morosa, caveto
 Tempore : nec lapsas sœpe resolve comas.
 Tuta sit ornatrix. odi, quæ fauciat ora
 Unguis, et rapta brachia figit acu. 240
 Devovet, et dominæ tangit caput illa: simulque
 Plorat ad invisas sanguinolenta comas.
 Quæ male crinita est, custodem in limine ponat ;
 Orneturve Bonæ semper in æde Deæ.
 Dictus eram cuidam subito venisse pueræ ; 245
 Turbida perversas induit illa comas
 Hostibus eveniat tam fœdi causa pudoris ;
 Inque nurus Parthas dedecus illud eat.
 Turpe pecus mutilum : turpe est sine gramine campus ;
 Et sine fronde frutex ; et sine crine caput. 250
 Non mihi venistis, Semele, Ledeve, docendæ ;
 Perque fretum falso, Eridoni, vecta bove :

118 P. OVIDII NASONIS

- Aut Helene, quam non stulte, Menelaë, reposcis;
 Tu quoque non stulte, Troïe raptor, habes.
 Turba docenda venit, pulchrae turpesque puellæ, 253
 Pluraque sunt semper deteriora bonis.
 Formosæ minus artis opem præceptaque curant :
 Est illis sua dos, forma fine arte potens.
 Cum mare compositum est, securus navita cessat,
 Cum tundet, auxiliis adfudit ille suis. 260
 Rara tamen menda facies caret. occule mendas :
 Quamque potes, vitium corporis abde tui.
 Si brevis es, sedeas ; ne stans videare sedere :
 Inque tuo jaceas quantulacunque toro.
 Hic quoque, ne possit fieri mensura cubantis, 263
 Injecta lateant fac tibi veste pedes.
 Quæ nimium gracilis, pleno velamina filo
 Sumat : et ex humeris laxus amictus eat.
 Pallida purpureis tangat sua corpora virgis :
 Nigrior ad Pharii confuge piscis opem. 270
 Pes malus in nivea semper celetur aluta :
 Arida nec vinculis crura resolve suis.
 Convenient tenues scapulis analectides altis :
 Inflatum circa fascia pectus eat.
 Exiguo signet gestu quodcumque loquetur ; 275
 Cui digiti pingues, et scaber unguis erunt.
 Cui gravis oris odor, nunquam jejuna loquatur ;
 Et semper spatio distet ab ore viri.
 Si niger, aut ingens, aut non erit ordine natus
 Dens tibi : ridendo maxima damna feres.
 Quis credit? discunt etiam ridere puellæ : 280
 Quærerit atque illis hac quoque parte decor.
 Sint modici risus, sint parvæ utrinque lacunæ ;
 Et summos dentes ima labella tegant.
 Nec sua perpetuo contendant ilia risu :
 Sed leve nescio quid scemineumque sonent. 285
 Est, quæ perverso distorqueat ora cachinno :
 Cum risu læta est altera, flere putas.
 Illa sonat raucum, quiddamque inamabile stridet ;
 Ut rudit ad scabram turpis asella molam. 290

ARTIS AMATORIÆ LIB. III. 119

- Quo non ars penetrat? discunt lacrymare decenter:
 Quoque volunt plorant tempore, quoque modo.
 Quid, cum legitima fraudatur littera voce,
 Blæsaque fit jusso lingua coacta sono?
 In vitio decor est, quædam male reddere verba : 295
 Discunt posse minus, quam potuere, loqui.
 Omnibus his, quoniam profunt, impendite curam :
 Discite fœmineo corpora ferre gradu.
 Est et in incessu pars non temnenda decoris :
 Adicit ignotos ille, fugatque viros. 300
 Hæc movet arte latus, tunicisque fluentibus auras
 Excipit; extensos fertque superba pedes.
 Illa, velut conjux Umbri rubicunda mariti,
 Ambulat, ingentes varica fertque gradus,
 Sed sit, ut in multis, modus hic quoque. rusticus alter
 Motus; in incessu mollior alter erit. (3:5)
 Pars humeri tamen ima tui, pars summa lacerti
 Nuda sit, a læva conspicienda manu.
 Hoc vos præcipue, niveæ, decet. hoc ubi vidi,
 Oculæ ferre humero, qua patet, usque libet. 310
 Monstra maris Sirenes erant: quæ voce canora
 Quamlibet admissas detinuere rates.
 His sua Sisyphides auditis pene resolvit
 Corpora. nam focis illita cera fuit.
 Res est blanda canor: discant cantare puellæ : 315
 Pro facie multis vox sua lena fuit.
 Et modo marmoreis referant audita theatris;
 Et modo Niliacis carmina lusa modis.
 Nec plestrum dextra, citharam tenuisse sinistra
 Nequit arbitrio foemina docta meo.
 Saxa ferasque lyra movit Rhodopeius Orpheus,
 Tartareosque lacus, tergemimumq; e canem.
 Saxa tuo cantu, vindex justissime matris,
 Fecerunt muros officiosa novos.
 Quamvis mutus erat, voci favisse putatur
 Piscis, Arioniae fabula nota lyræ. —
 Disce etiam dupli genitalia naulia palma
 Verrere: convenient dulcibus illa jocis.

120 P. OVIDII NASONIS

- Sit tibi Callimachi, sit Cöi nota poëta,
Sit quoque vinosi Teia Musa senis. 330
Nota sit et Sappho: quid enim lascivius illa?
Cuive pater vafri luditur arte Getæ.
Et teneri possis carmen legisse Properti:
Sive aliquid Galli, sive, Tibulle, tuum.
Dictaque Varroni fulvis insignia villis 335
Vellera, germanæ, Phryxe, querenda tuæ.
Et profugum Ænean, altæ primordia Romæ;
Quo nullum Latio clarius extat opus.
Forfitan et nostrum nomen miscebitur istis;
Nec mea Lethæis scripta dabuntur aquis. 340
Atque aliquis dicet, Nostri lege culta magistri
Carmina, queis partes instruit ille duas.
Deve tribus libris, titulus quos signat Amorum,
Elige, quod docili molliter ore legas.
Vel tibi composita cantetur Epistola voce; 345
Ignotum hoc aliis ille novavit opus.
O ita, Phœbe, velis; ita vos, pia numina vatum,
Insignis cornu Bacche, novemque Deæ!
Quis dubitet, quin scire velim saltare puellam;
Ut moveat posito brachia iussa mero? 350
Artifices lateris, scenæ spectacula, amantur:
Tantum mobilitas illa decoris habet.
Parva monere pudet: talorum ducere jaſtus
Ut sciatur, et vires, tessera missa, tuas.
Et modo tres jaſtet numeros: modo cogitet, apte 355
Quam fubeat partem callida, quamque vocet.
Cautaque non stulte latronum prælia ludat:
Unus cum gemino calculus hoste perit.
Bellatorque sua prænus sine compare bellet;
Æmulus et coeptum saepe recurrit iter. 360
Reticuloque pilæ leves fundantur aperto:
Nec, nisi quam tolles, ulla movenda pila est.
Est genus in totidem tenui ratione redactum
Scriptula, quot menses lubricus annus habet.
arva tabella capit ternos utrinque lapillos; 365
In qua vicisse est, continuasse suos.

ARTIS AMATORIAE LIB. III. 121

- Mille faceſſe jocos. turpe eſt nescire puellam
 Ludere : ludendo ſæpe paratur amor
 Sed minimus labor eſt, ſapienter jaſtibus uti:
 Majus opus, mores compoſuſſe fuos. 370
- Dum ſumus incauti, ſtudioque aperimur in ipſo ;
 Nudaque per lufus peſtora noſtra patent ;
 Ira ſubit deforme malum, lucrique cupidus ;
 Jurgiaque, et rixæ, follicitusque dolor.
 Crimina dicuntur : reſonat clamoribus æther : 275
- Invocat iratos et ſibi quifque Deos.
 Nulla fides ; tabulaeque novæ per vota petuntur :
 Et lacrymis vidi ſæpe madere genas.
 Juppiter a vobis tam turpia crimina pellat,
 In quibus eſt ulli cura placere viro. 38
- Hos ignava jocos tribuit Natura puellis :
 Materia ludunt uberiore viri.
 Sunt illis celeresque pilæ, jaculumque, trochique,
 Armaque, et in gyros ire coactus equus.
 Nec vos Campus habet, nec vos gelidifima Virgo ; 385
- Nec Thuscus placida devehit amnis aqua.
 At licet, et prodeſt, Pompejas ire per umbras ;
 Virginis ætheriis cum caput ardet equis.
 Viſite lauriſero ſacra Palatia Phœbo :
 Ille Parætonias mersit in alta rates. 390
- Quæque foror conjuxque Ducis monumenta pararunt :
 Navalique gener cinctus honore caput
 Viſite turicremas vaccæ Memphitidos aras :
 Viſite conſpicuis terna theatra locis.
 Speſtentur tépido maculosæ fanguine arenæ ; 395
- Metaque ferventi circueunda rota,
 Quod latet, ignotum eſt : ignoti nulla cupidus :
 Fructus abeft, facies cum bona teſte caret.
 Tu licet et Thamyran ſuperes, et Amœbea cantu ;
 Non erit ignotæ gratia magna lyræ.
- Si Venerem Couſ nufquam potuiffet Apelles ;
 Merſa ſub æquoreis illa lateret aquis.
 Quid petitur ſacris, niſi tantum fama, poëtis ?
 Hoc votum noſtri ſumma laboris habet. 400

122 P. OVIDII NASONIS

- Cura Deum fuerunt olim Regumque poëtæ : 405
 Præmiaque antiqui magna tulere chori.
 Sanctaque majestas, et erat venerabile nomen
 Vatibus : et largæ sæpe dabantur opes.
 Ennius emeruit, Calabris in montibus ortus :
 Contiguus poni, Scipio magne, tibi. 410
 Nunc ederæ sine honore jacent : operataque doctis
 Cura vigil Musis nomen inertis habet.
 Sed famæ vigilare juvet. quis nosset Homerum,
 Ilias æternum si latuisset opus ?
 Quis Danaën nosset, si temper clausa fuisset ; 415
 Inque sua turri perlatusset anus ?
 Utilis est vobis, forniosæ, turba, puellæ :
 Sæpe vagos ultra limina ferte pedes.
 Ad multas lupa tendit oves, prædetur ut unam :
 Et Jovis in multas devolat ales aves. 420
 Se quoque det populo mulier speciosa videndam :
 Quem trahat, e multis forsitan unus erit.
 Omnibus illa locis maneat studiosa placendi :
 Et curam tota mente decoris agat.
 Caius ubique valet : semper tibi pendeat hamus : 425
 Quo minime credas gurgite, piscis erit.
 Sæpe canes futra nemorofis montibus errant :
 Inque plagam nullo cervus agente cadit.
 Quid minus Andromedæ fuerat sperare revinctæ,
 Quam lacrymas ulli posse placere suas ? 430
 Funere sæpe viri vir quæritur. ifse solutis
 Crinibus, et fletus non tenuisse, decet.
 Sed vitate viros cultum formamque professos ;
 Quique suas ponunt in statione comas.
 Quæ vobis dicunt, dixerunt mille puellis : 435
 Errat, et in nulla sede moratur amor.
 Fœmina quid faciat, cum sit vir levior ipsa ;
 Forssitan et plures possit habere viros ?
 Vix mihi credetis ; sed eredit : Troja maneret,
 Præceptis Priami si foret usq; sui. 440
 Sunt qui mendaci specie grassetur amoris,
 Perque aditus tales lucra pudenda petant.

ARTIS AMATORIÆ LIB. III. 123

- Nec coma vos fallat illquida nitidissima nardo :
 Nec brevis in rugas cingula pressa suas.
 Nec toga decipiat filo tenuissima : nec si 445
 Annulus in digitis alter et alter erit.
 Forsttan ex horum numero cultissimus ille
 Fur sit ; et uratur vestis amore tuæ.
 Redde meum, clamant spoliatæ fæpe puellæ :
 Redde meum, toto voce boante foro.
 His Venus, e templis, multo radiantibus auro, 450
 Lenta vides lites, Appia desque tuæ.
 Sunt quoque non dubia quædam mala nomina fama :
 Deceptæ a multis crimen amantis habent :
 Discite ab alterius vestris timuisse querelis : 455
 Janua fallaci nec sit aperta viro.
 Parcite, Cecropides, juranti credere Theseo ;
 Quos faciet testes, fecit et ante, Deos.
 Et tibi, Demophoon, Thesei criminis heres ;
 Phyllide decepta nulla relicta fides.
 Si bene promittant, totidem promittite verbis : 460
 Si dederint, et vos gaudia pacta date.
 Illa potest vigilis flamas extinguere Vestæ ;
 Et rapere e templis, Inachi, sacra tuis ;
 Et dare mixta viro tritis aconita cicutis ; 465
 Accepto Venerem munere si qua negat.
 Fert animus propius confistere, supprime habendas,
 Musæ ; nec admisis excutiare rotis.
 Verba vadum tentent abiugnis scripta tabellis ;
 Accipiat missas apta ministra notas 470
 Inspice : quodque leges, ex ipsis collige verbis,
 Fingat, an ex animo, follicitusque roget.
 Postque brevem rescribe moram. mora semper amantes
 Incitat, exiguum si modo tempus habet.
 Sed neque te facilem juveni promitte roganti : 475
 Nec tamen eduro, quod petit, ore nega.
 Fac timeat speretque simul : quotiesque remittes,
 Spesque magis veniat certa, minorque metus.
 Munda, sed e medio, consuetaque verba, puellæ,
 Scribite. sermonis publica forma placet, 480

- Ah quoties dubius scriptis exarfis amator ;
 Et nocuit formæ barbara lingua bouæ !
- Sed quoniam, quamvis vittæ careatis honore,
 Est vobis vestros fallere cura viros ;
- Ancillæ puerive manus ferat apta tabellas : 485
 Pignora nec juveni credite vestra novo.
- Vidi ego pallentes isto terrore puellas
 Servitium miseras tempus in omne pati.
- Perfidus ille quidem, qui talia pignora servat :
 Sed tamen Ætnæ fulminis instar habet.
- Judice me fraus est concessa, repellere fraudem : 490
 Armaque in armatos sumere jura sinunt.
- Ducere confuescat multas manus una figuræ :
 Ah pereant, per quos ista monenda mihi !
- Nec nisi deletis tutum rescribere ceris : 495
 Ne teneat geminas una tabella manus.
- Fœmina dicatur scribenti semper amator :
 Illa sit in vestris, qui fuit ille, notis.
- Sed libet a parvis animum ad majora referre.
 Plenaque curvato pandere vela sinu ;
- Pertinet ad faciem rabidos compescere mores : 500
 Candida pax homines, trux decet ira feras.
- Ora tument ira ; nigrescunt sanguine venæ ;
 Lumina Gorgoneo fævius igne micant.
- I procul hinc, dixit, non es mihi, tibia, tanti ;
 Ut vedit vultus Pallas in amne suos.
- Vos quoque si media speculum spectetis in ira ;
 Cognoscat faciem vix satis ulla suam.
- Nec minns in vultu damnosa superbia vestro :
 Comibus est oculis adliciendus amor.
- Odimus immodicos (expertæ credite) fastus : 510
 Saepè tacens odii semina vultus habet.
- Spectantem specta : ridenti mollia ride.
- Innuet ; acceptas tu quoque redde notas.
- Sic ubi prolusit, rudibus puer ille relictis
 Spicula de pharetra promit acuta sua.
- Odimus et mætas. Tecmæssam diligit Ajax : 515
 Nos, hilarem populum, fœmina lata capit.

ARTIS AMATORIÆ LIB. III. 125

- Nunquam ego te, Andromache, nec te, Tecmessa, rogarem,
Ut mea de vobis altera amica foret. 520
- Credere vix videor, cum cogar credere partu,
Vos ego cum veitris concubuisse viris.
- Scilicet Ajaci mulier mœstissima dixit,
Lux mea ; quæque solent verba juvare viros ?
- Quid vetat a magnis ad res exempla minores 525
Sumere, nec nomen pertinuisse ducis ?
- Dux bonus huic centum commisit vite regendos :
Huic equites ; illi signa tuenda dedit.
- Vos quoque, de nobis quem quisque fit aptus ad usum,
Inspicite : et certo ponite quemque loco. 530
- Munera det dives : jus qui profitebitur, absit :
Facundus causam sœpe clientis agat.
- Carmina qui facimus, mittamus carmina tantum :
Hic chorus ante alios aptus amare sumus.
- Nos facimus placitæ late præconia formæ : 535
Nomen habet Nemesis : Cynthia nomen habet.
- Vesper et Eoæ novere Lycordia terræ :
Et multi, quæ sit nostra Corinna, rogant.
- Adde, quod iñfidæ sacris a vatibus absunt :
Et facit ad mores ars quoque nostra suos.
- Nec nos ambitio, nec amor nos tangit habendi : 540
Contempto colitur lectus et umbra foro.
- Sed facile h.ereimus, validoque perurimur æstu ;
Et nimium certa scimus amare fide.
- Scilicet ingenium placida mollimur ab arte : 545
Et studio mores convenienter eunt.
- Vatibus Aoniis faciles estote, puellæ :
Numen incit illis ; Piéridesque favent.
- Est Deus in nobis ; et sunt commercia cœli :
Sedibus ætheriis spiritus ille venit.
- A doctis pretium scelus est sperare poëtis : 550
Me miserum ! scelus hoc nulla puella timet.
- Diffimulate tamen, nec prima fronte rapaces
Este. novus viso caſſe refūſet amans.
- Sed neque vīctor equum, qui nuper sensit habenas, 555
Comparibus fretis, artificemque reget.

126 P. OVIDII NASONIS

Nec stabiles annis animos, viridemque juventam

Ut capias, idem limes agendus erit.

Hic rudis, et castris nunc primum notus Amoris,

Qui tetigit thalamos praeda novella tuos ;

Te solam norit ; tibi semper inhæreat uni :

560

Cingenda est altis sepibus ista seges :

Effuge rivalem : vices, dum sola tenebis :

Non bene cum sociis regna Venuisque manent.

Ille vetus miles sensim et sapienter amabit :

565

Multaque tironi non patienda feret.

Nec franget postes, nec sœvis ignibus uret ;

Nec dominae teneras adpetet ungue genas.

Nec scindet tunicae suas, tunicae puellæ :

Nec raptus fiendi causa capillus erit.

570

Ista decent pueros, ætate et amore calentes :

Hic fera composita vulnera mente feret.

Ignibus hic lentis uretur, ut humida tæda ;

Ut modo montanis silva recisa jugis.

Certior hic amor est: brevis et fœcundior ille:

575

Quæ fugiunt, celeri carpite poma manu.

Omnia tradantur, portas referavimus hosti ;

Et sit in infida proditione fides.

Quod datur ex facili longum male nutrit amorem :

Miscenda est lætis rara repulsa jocis.

580

Ante fores jaceat ! Crudelis janua, clamet :

Multaque submissæ, multa misanter agat.

Dukcia non ferimus : succo renovemur amaro :

Sæpe perit ventis obruta cymba suis.

Hoc est, uxores quod non patiatur amari ;

585

Conveniunt illas, cum voluere, viri.

Obde forem ; et duro dicat tibi janitor ore,

Non potes. exclusum te quoque tanget amor.

Ponite jam gladios hebetes ; pugnetur acutis :

Nec dubito, telis quin petar ipse meis.

590

Dum cadit in laqueos captus quoque nuper amator ;

Solum se thalamos speret habere tuos.

Post modo rivalem, partitaque foedera lecti

Sentiat. has artes tolle ; senescet amor.

ARTIS AMATORIAE LIB. III. 127

- Tum bene fortis equus referato carcere currit ; 595
 Cum, quos prætereat, quoque sequatur, habet.
 Quamlibet extinctos injuria suscitat ignes :
 En ego (confiteor) non nisi Iæsus amo.
 Causa tamen nimium non sit manifesta doloris :
 Pluraque sollicitus, quam sciat, esse putet. 600
 Incitet et ficti tristis custodia servi,
 Et nimium duri cura molesta viri.
 Quæ venit ex tuto, minus est accepta voluptas :
 Ut sis liberior Thaïde ; finge metus.
 Cum melius foribus poñis, admitte fenestra : 605
 Inque tuo vultu signa timentis habe.
 Callida profiliat, dicatque ancilla, Perimus :
 Tu juvenem trepidum quolibet abde loco.
 Admiscenda tamen Venus est secura timori ;
 Ne tanti noctes non putet esse tuas. 610
 Qua vafer eludi possit ratione maritus,
 Quaque vigil custos, præteritus eram.
 Nupta virum timeat : rata sit custodia nuptæ :
 Hoc decet : hoc leges jusque pudorque jubent.
 Te quoque servari, modo quam vindicta redemit, 615
 Quis ferat ? ut fallas, ad mea sacra veni.
 Tot licet observent, (adgit modo certa voluntas)
 Quot fuerant Argo lumina ; verba dabis.
 Scilicet obstatib[us] custos, ne scribere possis,
 Sumendæ detur cum tibi tempus aquæ ? 620
 Conscia cum possit scriptas portare tabellas,
 Quas tegat in tepido fascia lata finu ?
 Cum possit sura chartas celare ligatas ;
 Et vinclio blandas sub pede ferre notas ?
 Caverit hæc custos : pro charta consicia tergum 625
 Præbeat ; inque suo corpore verba ferat.
 Tuta quoque est, fallitque oculos e lacte recenti
 Littera : carbonis pulvere tangæ ; leges.
 Fallet et humiduli quæ fiet acumine lini,
 Et feret occultas pura tabella notas. 630
 Adfuit Acrifio servandæ cura puellæ :
 Hunc tamen illa suo crimine fecit avum.

128 P. OVIDII NASONIS

- Quid faciat custos ; cum sint tot in Urbe theatra ?
 Cum spectet junctos illa libenter equos ?
Cum sedeat Phariae sistris operata juvencæ ; 635
 Quoque sui comites ire vetentur, eat ?
Cum fuget e templis oculos Bona Diva virorum,
 Præterquam si quos illa venire jubet :
Cum, custode foris tunicas servante puellæ,
 Celent furtivos balnea tuta viros : 640
Cum, quoties opus est, fallax ægrotet amica ;
 Et cedat lecto quamlibet ægra suo :
Nomine cum doceat, quid agatur, adultera clavis,
 Quasque petas, non det janua sola, vias.
Fallitur et multo custodis cura Lyaeo : 645
 Illa vel Hispano lecta sit uva Jugo.
 Sunt quoque quæ faciant altos medicamina somnos ;
 Viætaque Lethæa lumina nocte premant.
 Nec male delitiis odiosum conscia tardis
 Detinet ; et longa jungitur ipsa mora. 650
Quid juvat ambages, præceptaque parca movere ;
 Cum minimo custos munere possit emi ?
Munera (crede mihi) capiunt hominesque Deosque :
 Placatur donis Juppiter ipse datis.
Quid sapiens faciat ? stultus quoque munere gaudet : 655
 Ipse vir, accepto munere, mutus erit.
Sed semel est custos longum redimendus in annum :
 Sæpe dabit, dederit quas semel, ille manus.
Questus eram (memini) metuendos esse sodales :
 Non tangit solos ista querela viros. 660
Credula si fueris, aliæ tua gaudia carpent ;
 Et lepus hic aliis exagitandus erit.
Hæc quoque, quæ præbet lectum studioſa locumque :
 Crede mihi, mecum non semel illa fuit.
Nec nimium vobis formosa ancilla ministret : 665
 Sæpe vicem dominæ præstítit illa suæ.
Quo feror infanus ? quid aperto pectore in hostem
 Nitor ; et indicio prodor ab ipse meo ?
Non avis aucupibus monstrat, qua parte petatur :
 Non docet infestas currere cerva canes. 670

ARTIS AMATORIÆ LIB. III. 129

- Viderit utilitas ; præcepta fideliter edam :
Lemniasi gladios in mea fata dabo.
- Efficite (et facile est) ut nos credamus amari :
Prona venit cupidis in sua vota fides.
- Specet amabilius juvenem ; suspirat ab imo
Fœmina ; tam sero cur veniatque roget. 675
- Accendant lacrymæ, dolor et de pellice fictus ;
Et laniet digitis illius ora suis.
- Janidudum persuasus erit ; miserebitur ultro :
Et dicet, Cura carpitur ista mei. 680
- Præcipue, si cultus erit, speculoque placebit,
Posse suo tangi credet amore Deas.
- Sed te, quæcumque es, moderate injuria turbet ;
Neu sis audita pellice mentis inops.
- Nec cito credideris. quantum cito credere lædat, 685
Exemplum vobis non leve Procris erit.
- Est prope purpureos colles florentis Hymetti
Fons facer, et viridi cespite mollis humus.
- Silva nemus non alta facit : tegit arbutus herbam :
Ros maris, et lauri, nigraque myrtus olen. 690
- Nec densæ foliis buxi, fragilesque myricæ,
Nec tenues cytifi, cultaque pinus abest.
- Lenibus impulsæ Zephyris, auraque salubri,
Tot generum frondes, herbaque summa tremunt.
- Grata quies Cephado. famulis canibusque relictis 695
Lassus in hac juvenis sæpe resedit humo.
- Quoque meos releves æstus, cantare solebat,
Accipienda sinu, mobilis Aura, veni.
- Conjugis ad timidas aliquis male sedulus aures
Auditos memori detulit ore sonos.
- Procris ut accepit nomen, quasi pellicis, Auræ ;
Excidit : et subito muta dolore fuit.
- Palluit, ut seræ, lectis de vite racemis,
Pallescunt frondes, quas nova læfit hiems.
- Quæque suos curvant matura cydonia ramos :
Cornaque adhuc nostris non satis apta cibis. 705
- Ut redit animus, tenues a pectori vestes
Rumpit, et indignas fauciat ungue genas.

- Nec mora ; per medias passis furibunda capillis
 Evolat, ut thyrso concita Baccha, vias. 715
- Ut prope per ventum ; comites in valle relinquit :
 Ipsa nemus tacito clam pede fortis init.
- Quid tibi mentis erat, cum sic male fana lateres,
 Procri ? quis attoniti pectoris ardor erat ?
- Jam jam venturam, quæcumque erat Aura, putabas 715
 Scilicet ; atque oculis probra videnda tuis.
- Nunc venisse piget ; neque enim deprendere velles:
 Nunc juvat incertus pectora versat amor.
- Credere quæ jubeant, locus est, et nomen, et index ;
 Et quia amans semper, quod timet, esse putat. 720
- Vidit ut oppressam, vestigia corporis, herbam ;
 Pulsantur trepidi corde micante sinus.
- Jamque dies mediis tenues contraxerat unibras ;
 Inque pari spatio vesper et ortus erant.
- Ecce redit Cephalus silvis Cyllenia proles, 725
 Oraque fontana fervida spargit aqua.
- Anxia, Procri, latēs. solitas jacet ille per herbas ;
 Et, Zephyri molles, Auraque, dixit ades.
- Ut patuit miseræ jucundus nominis error ;
 Et mens, et rediit verus in ora color. 730
- Surgit; et adpositas agitato corpore frondes
 Movit, in amplexus uxor itura viri.
- Ille feram sonuisse ratus, juveniliter arcum
 Corripit : in dextra tela fuere manu.
- Quid facis, infelix ? non est fera : supprime tela : 735
 Me miserum ! jaculo fixa puella tuo est.
- Hei inhi ! conclamat, fixisti pectus amicum :
 Hic locus a Cephalo vulnera semper habet.
- Ante diem morior, sed nulla pellice læsa :
 Hoc faciet posite te mihi, terra, levem. 740
- Nomine suspectas jam spiritus exit in auras :
 Labor iō ! chara luinina conde manu.
- Ille sinu dominæ morientia corpora mœsto
 Sustinet; et lacrymis vulnera sœva lavat.
- Exit, et, incauto paulatim pectore lapsus, 745
 Excipitur miseri spiritus ore viri.

- Sed repetamus iter. nudis inihi rebus agendum est,
 Ut tangat portus fessa charina suos.
 Scilicet exspectes, dum te in convivia ducam,
 Et quæras monitas hac quoque parte meos? 750
 Sera veni; positaque decens incede lucerna.
 Grata mora est Veneri: maxima lena mora est.
 Etsi turpis eris, formosa videbere potis:
 Et latebras vitiis nox dabit ipsa tuis.
 Carpe cibos digitis; est quiddam gestus edendi: 755
 Ora nec immunda tota perungue manu.
 Neve domi præsume dapes: et define, citra
 Quam capies paulo, quam potes esse, minus.
 Priamides Helenen avide si spectet edentem,
 Oderit; et dicat, Stulta rapina mea est. 760
 Aptius est, deceatque magis potare puellas:
 Cum Veneris puero non male, Bacche, facis.
 Hoc quoque, qua patiens caput est: animusque pedesque
 Conitent: nec, quæ sint singula, bina vide.
 Turpe jacens mulier, multo madefacta Lyæo 765
 Digna est concubitus quolibet illa pati.
 Nec somnis posita tutum succumbere mensa:
 Per somnos fieri multa pudenda solent.
 Ulteriora pudet docuisse: sed alma Dione,
 Præcipue nostrum est, quod pudet, inquit, opus. 770
 Nota sibi sint quæque: modos a corpore certos
 Sumite. non omnes una figura décet.
 Quæ facie præsignis eris, refupina jaceto:
 Spectentur tergo, queis sua terga placent.
 Milanion humeris Atalantes crura ferebat: 775
 Si bona sunt, hoc sunt accipienda modo.
 Parva vehatur equo: quod erat longissima, nunquam
 Thebaïs Hectoreo nupta resedit equo.
 Strata premat genibus, paulum cervice reflexa,
 Fœmina, per longum conspicienda latus. 780
 Cui femur est juvenile, carent cui pectora menda,
 Stet vir, in obliquo fusa sit ipsa toro.
 Nec tibi turpe puta crinem, ut Phylleia mater,
 Solvere: et effusis colla reflecte comis.

- Tu quoque, cui rugis uterum Lucina notavit, 785
 Ut celer averfis utere Parthus equis.
 Mille modi Veneris. simplex minimique laboris :
 Cum jacet in dextrum semifupina latus.
 Sed neque Phœbei tripodes, nec corniger Ammon,
 Vera magis vobis quam mea Musa, canent. 790
 Si qua fides arti, quam longo fecimus ufu ;
 Credite : præstabunt carmina nostra fidem.
 Sentiatur ex imis Venerem resoluta medullis
 Fœmina : et ex æquo res juvet illa duos.
 Nec blandæ voces, jucundaque murmura cessent : 795
 Nec taceant mediis improba verba jocis.
 Tu quoque, cui Veneris sensum natura negavit,
 Dulcia mendaci gaudia finge fono.
 Infelix, cui torpet hebes locus ille, puella es ;
 Quo pariter debent fœmina virque frui. 800
 Tantum, cum finges ; ne sis manifesta caveto :
 Effice per motum luminaque ipsa fidem.
 Quod juvet : et voces et anhelitus arguat oris :
 Ah pudet ! arcana pars habet ista notas.
 Gaudia post Veneris quæ poscet munus amantein, 805
 Ipsa suas nolet pondus habere preces.
 Nec lucem in thalamos totis admittit fenebris :
 Aptius in vestro corpore multa latent.
 Lufus habet finem : cycnis descendere tempus,
 Duxerunt collo qui juga nostra suo. 810
 Ut quondam juvenes, ira nunc mea turba puellæ
 Inscribant spoliis, Naso magister erat.

ARTIS AMATORIÆ FINIS.

P. OVIDII NASONIS
RE MEDIORUM
A M O R I S
LIBER UNICUS.

L Egerat hujus Amor titulum nomenque libelli :
Bella mihi, video, bella parantur, ait.
Parce tuum vatem sceleris damnare, Cupido,
Tradita qui toties, te duce, signa tuli.
Non ego Tydides, a quo tua faucia mater 5
In liquidum rediit æthera Martis equis.
Sæpe tepent alii juvenes : ego semper amavi.
Et si, quid faciam nunc quoque, quæreris ; amo.
Quin etiam docui, qua possis arte parari : 10
Et quod nunc ratio est, impetus ante fuit.
Nec te, blande puer, nec nostras prodimus artes :
Nec nova præteritum Muſa retexit opus.
Si quis amat, quod amare juvat, feliciter ardens
Gaudeat, et vento naviget ille suo.
At, si quis male fert indignæ regna puellæ, 15
Ne pereat, nostræ sentiat artis opem.
Cur aliquis, collum laqueo nodatus ab arculo,
E trabe sublimi triste pependit onus ?
Cur aliquis rigido fodit sua viscera ferro ?
Invidiam cædis, pacis amator, habes. 20
Qui, nisi desierit, misero periturus amore est,
Desinat : et nulli funeris auctor eris.
Et puer es ; nec te quidquam, nisi ludere, oportet :
Lude : decent annos mollia regna tuos.
Nam poteras uti nudis ad bella sagittis : 25
Sed tua lethifero sanguine tela carent.

Vitricus et gladiis et acuta dimicet hasta ;
 Et vîctor multa cæde cruentus eat.
 Tu cole maternas, tuto quibus utimur, artes :
 Et quarum vitio nulla fit orba parens. 30
 Effice nocturna frangatur janua rixa ;
 Et tegat ornatas multa corona fores.
 Fac coëant furtim juvenes, timidæque puellæ :
 Verbaque dent cauto qualibet arte viro.
 Et modo blanditias, rigido modo jurgia posti
 Dicat ; et exclusus flebile cantet amans. 35 -
 His lacrymis contentus eris sine crimine mortis :
 Non tua fax avidos digna subite rogos.
 Hæc ego. movit Amor gemmatas aureus alas ;
 Et mihi, Propositum perfice, dixit, opus. 40
 Ad mea, decepti Juvenes, præcepta venite ;
 Quos suus ex omni parte fefellit amor.
 Discite sanari, per quem didicistis amare :
 Una manus vobis vulnus opemque feret.
 Terra salutares herbas, eademque nocentes,
 Nutrit ; et urticæ proxima sæpe rosa est. 45
 Vulnus in Herculeo quæ quondam fecerat hoste,
 Vulneris auxilium Pelias hasta tulit.
 Sed quæcumque viris, vobis quoque dicta, puellæ,
 Credite. diversis partibus arma damus. 50
 E quibus ad vestros si quid non pertinet usus ;
 Attamen exemplo multa docere potest.
 Utile propositum, sævas extinguere flamas ;
 Nec servum vitii peccus habere sui.
 Vixisset Phyllis, si me foret usa magistro ;
 Et per quod novies, sæpius issset iter. 55
 Nec moriens Dido summa vidisset ab arce
 Dardanidas vento vela dedisse rates.
 Nec dolor armasset contra sua viscera matrem ;
 Quæ socii damno sanguinis ulta virum est. 60
 Arte mea Tereus, quamvis Philomela placeret,
 Per facinus fieri non meruisset avis.
 Da mihi Pasiphaën ; jam tauri ponet amorem :
 Da Phædram ; Phædræ turpis abibit amor.

- Kedde Parin nobis ; Helenen Menelaus habebit : 65
 Nec manibus Danais Pergama victa cadent.
 Impia si nostros legisset Scylla libellos ;
 Hæsisset capiti purpura, Nise, tuo.
 Me duce, damnofas; homines, compescite curas :
 Restaque cum sociis, me duce, navis eat. 70
 Naso legendus erat, tunc cum didicistis amare ;
 Idem nunc vobis Naso legendus erit.
 Publicus adsertor dominis oppressa levabo
 Pectora : vindictæ quisque favete suæ.
 Te precor, arcitenens, adsit tua laurea nobis, 75
 Carminis, et medicæ, Phoebe, repertor opis.
 Tu pariter vati, pariter succurre medenti :
 Utraque tutelæ subdita cura tuæ.
 Dum licet, et modici tangunt præcordia motus ;
 Si piget, in primo limine fiste pedem. 80
 Opprime, dum nova sunt, subiti mala semina morbi ;
 Et tuus, incipiens ire, resistat equus.
 Nam mora dat vires, teneras mora percoquit uvas :
 Et validas segetes, quod fuit herba, facit.
 Quæ præbet latas arbor spatiantibus umbras, 85
 Quo posita est primum tempore, virga fuit.
 Tum poterat manibus summa tellure revelli ;
 Nunc stat in immensum viribus aucta suis.
 Quale sit id, quod amas, celeri circumspice mente :
 Et tua læsuro subtrahe colla jugo. 90
 Principiis obsta. fero medicina paratur,
 Cum mala per longas convaluere moras.
 Sed propera : nec te venturas differ in horas :
 Qui non est hodie, cras minus aptus erit.
 Verba dat omnis amor, reperiturque alimenta morando : 95
 Optima vindictæ proxima quæque dies.
 Flumina pauca vides de magnis fontibus orta :
 Plurima collectis multiplicantur aquis.
 Si cito sensucesses, quantum peccare parares,
 Non tegeres vultus cortice, Myrrha, tuos. 100
 Vidi ego, quod primo fuerat sanabile, vulnus
 Dilatum longæ damna tulisse moræ.

136 P. OVIDII NASONIS

- Sed, quia delectat Veneris decerpere flores,
Dicimus adsidue, Cras quoque fiet idem.
Interca tacitæ serpunt in viscera flammæ; 105
Et mala radices altius arbor agit.
Si tamen auxilii perierunt tempora primi,
Et vetus in capto pectore sedit amor;
Majus opus supereft: sed non, quia serior ægro
Advocor, ille mihi destituendus erit. 110
Quam Iæsus fuerat partem Poeantius heros,
Certa debuerat præsecuisse manu.
Post tamen hic multos fanatus creditur annos
Supremam bellis imposuisse manum.
Qui modo nascentes properabam pellere morbos, 115
Admoveo tardam nunc tibi lentus opeū.
Aut nova, si possis, fedare incendia tentes:
Aut ubi per vires procubuere suas.
Cum furor in cursu est; currenti cede furori:
Difficiles aditus impetus omnis habet. 120
Stultus, ab obliquo qui cum descendere posset,
Pugnat in adversas ire natator aquas.
Impatiens animus, nec adhuc tractabilis arte
Respuīt, atque odio verba monentis habet.
Adgrediar melius tunc, cum sua vulnera tangi 125
Jam finet, et veris vocibus aptus erit
Quis matrem, nisi mentis inops, in funere nati
Flere vetet? non hoc illa monenda loco.
Cum dederit lacrymas, animumque expleverit ægrum;
Ille dolor verbis emoderandus erit. 130
Temporis ars medicina fere est. data tempore profundit,
Et data non apto tempore vina nocent.
Quin etiam accendas vitia, irritesque vetando;
Temporibus si non adgrediare suis.
Ergo, ubi visus eris nostræ medicabilis arti, 135
Fac monitis fugias otia prima meis.
Hæc, ut ames, faciunt: hæc, ut fecere, tuentur:
Hæc sunt jucundi causa cibusque malii.
Otia si tollas, periere Cupidinis arcus,
Contemptæque jacent, et sine luce, faces. 140

Quam platanus vino gaudet, quam populus unda,

Et quam limosa canna palustris humo;

Tam venus otia amat. quid finem queris amoris,

(Cedit amor rebus) res age: tutus eris.

Languor, et immodici sub nullo vindice somni,

145

Aleaque, et multo tempora quaessa mero,

Eripunt omnes animis sine vulnere nervos:

Adfluit incautis infidiosus Amor.

Desidiam puer ille sequi solet. odit agentes:

Da vacuae menti, quo teneatur, opus.

150

Sunt foræ: sunt leges: sunt, quos tuearis, amici:

Vade per urbanæ candida castra togæ.

Vel tu sanguinei juvenilia munera Martis

Suscipe. deliciae jam tibi terga dabunt.

Ecce fugax Parthus, magni nova causa triumphi,

155

Jam videt in campis Cæsaris arma suis.

Vince Cupidineas pariter Parthasque sagittas:

Et refer ad patrios bina trophyæ deos

Ut semel Ætola Venus est a cuspide læsa;

Mandat amatori bella gerenda suo.

160

Quæritis, Ægithus quare sit factus adulter?

In promtu causa est: desidiosus erat.

Pugnabant alii tardis apud Ilion armis:

Transtulerat vires Græcia tota suas.

Sive operam bellis vellet dare, nulla gerebat;

165

Sive foro, vacuum litibus Argos erat.

Quod potuit, ne nil illuc ageretur, amavit:

Sic venit ille puer: sic puer ille manet.

Rura quoque oblectant animos, studiumque colendi:

Quælibet huic curæ cedere cura potest.

170

Colla jube domitos oneri supponere tauros;

Sauciet ut duram vomer aduncus humum.

Obrue versata Cerealia semina terra,

Quæ tibi cum multo foenore reddat ager.

Adspice curvatos pomorum pondere ramos;

175

Ut sua, quod peperit, vix ferat arbor onus.

Adspice jucundo labentes murmure rivos:

Adspice tondentes fertile gramen oves.

138 P. OVIDII NASONIS

Ecce petunt rupes, præruptaque faxa, capellæ :

Jam referent hædis ubera plena suis.

138

Pastor inæquali modulatur arundine carmen :

Nec defunt comites, sedūla turba, canes.

Parte sonant alia silvæ inugitibus alteæ ;

Et queritur vitulum mater abesse suum.

Quid cum suppositas fugiunt examina taxos,

185

Ut relevent dæmerti vimina torta favi ?

Poma dat autumnus : formosa est messibus æstas :

Ver præbet flores : igne levatur hiems.

Temporibus certis maturani rusticus uvam

Deligit ; et nudo sub pede musta fluunt :

191

Temporibus certis defectas adligat herbas ;

Et tonsam raro pectine verrit humum.

Ipse potes riguis plantam depōnere in hortis :

Ipse potes rivos ducere lenis aquæ.

Venerit infitio ; fac ramum ramus adoptet :

195

Stetque peregrinis arbor operta comis.

Cum semel hæc animum cœpit mulcere voluptas,

Debilibus pennis irritus exit Amor.

Vel tu venandi studium cole. sæpe recessit

Turpiter a Phœbi viæta sorore Venus.

200

Nunc leporem pronum catulo lectare sagaci :

Nunc tua frondosis retia tende jugis.

Aut pavidos terre varia formidine cervos :

Aut cadat adversa cuspide fossus aper.

Nocte fatigatum somnus, non cura puellæ,

205

Excipit ; et pingui membra quiete levat.

Lenius est studium, studium tamen, alite capta,

Aut lixo, aut calamis præmia parva sequi.

Vel, quæ piscis edax avido male devoret ore,

Abdere supremis æra recurva cibis.

210

Aut his, aut aliis, donec dediscis amare,

Ipse tibi furtim decipiendus eris.

Tu tantum i, quamvis firmis retinebere vinclis,

I procul, et longas carpere perge vias.

Flebis, ut occurret desertæ nomen amicæ :

215

Stabit et in media pes tibi sæpe via.

Sed quanto minus ire voles, magis ire memento :

Perfer : et invitox currere coge pedes.

Nec pluvias vites : nec te peregrina morentur

Sabbata ; nec damnis Allia nota suis.

220

Nec quot transieris, sed quot tibi, quære, supersint

Millia : nec, maneas ut prope, finge moras.

Tempora nec numera : nec crebro respice Romam :

Sed fuge, tutus adhuc Parthus ab hoste fuga est.

Dura aliquis præcepta vocet mea ; dura fatemur 225

Esse : sed, ut valeas, multa dolenda feres.

Sæpe bibi succos, quamvis invitus, amaros

Æger ; et oranti mensa negata mihi.

Ut corpus redimas, ferrum patieris et ignes ;

Arida nec sitiens ora levabis aqua ;

230

Ut valeas animo, quidquam tolerare negabis ?

At pretium pars hæc corpore majus habet.

Sed tamen est artis strictissima janua nostræ,

Et labor est unus tempora prima pati.

Adspicis, ut prensos urant juga prima juvencos ?

235

Et nova velocem cingula lædat equum ?

Forsitan a Laribus patriis exire pigebit :

Sed tamen exhibes : deinde redire voles.

Nec te Lar patrius, sed amor revocabit amicæ,

Prætendens culpas splendida verba suæ.

240

Cum semel exieris, centum solatia curæ

Et rus, et comites, et via longa dabunt.

Nec satis esse puta discedere : lensus abesto ;

Dum perdat vires, fitque sine igne, cinis.

Quod nisi firmata properabis mente reverti,

245

Inferet arma tibi sœva rebellis Amor.

Quid ? quod, ut abfueris, avidus sitienique redibis ;

Et spatiū damno cesserit omne tuo ?

Viderit, Hæmoniac si quis mala pabula terræ,

Et magicas artes posse juvare putat.

250

Ita beneficij vetus est via. noſter Apollo

Innocuam facro carmine monſtrat opem.

Me duce non tumulo prodire jubebitur umbra :

Non anus infami carmine rumpet humana.

140 P. OVIDII NASONIS

- Non seges ex aliis alios transfibit in agros : 255
 Nec subito Phœbi pallidus orbis erit.
 Ut solet, sequoreas ibit Tiberinus in undas :
 Ut solet, in niveis Luna vehetur equis.
 Nulla recantatas deponent pectora curas ;
 Nec fugiet vivo sulfure vietus amor. 260
Quid te Phœaciæ juverunt gramina terræ,
 Cum cuperes patria, Colchi, manere domo ?
Quid tibi profuerunt, Circe, Perseïdes herbae,
 Cum sua Neritias abstulit aura rates ?
Omnia fecisti, ne calidus hospes abiret : 265
 Ille dedit certæ linteæ plena fugie.
Omnia fecisti, ne te ferus ureret ignis :
 Longus at invito pectora fudit amor.
Vertere quæ poteras homines in mille figuræ :
 Non poteras animi vertere jura tui. 270
Diceris his etiam, cum jam discedere vellet,
 Dulichium verbis detinuisse ducem :
Non ego, quod primo (memini) sperare solebam,
 Jam precor, ut conjux tu meus esse velis.
Et tamen, ut conjux essem tua, digna videbar : 275
 Quod Dea, quod magni filia Solis eram.
Ne properes oro : spatiū pro munere posco :
 Quid minus optari per mea vota potest ?
Et freta mota vides ; et debes illa timere :
 Utilior velis postmodo ventus erit. 280
Quæ tibi cauſa fugæ ? non hic nova Troja resurgit :
 Non aliis socios Rhesus ad arma vocat.
Hic amor, hic pax est ; in qua male vulneror una :
 Totaque sub regno terra futura tuo est.
Illa loquebatur : navem solvebat Ulysses : 285
 Irrita cum velis verba tulere Noti.
Ardet, et adfuetas Circe decurrit ad artes :
 Nec tamen est illis attenuatus amor.
Ergo age, quisquis opem nostra tibi poscis ab arte,
 Deme beneficiis carminibusque fidem. 290
Si te cauſa potens domina retinebit in Urbe ;
 Accipe, confilium quod sit in Urbe meum.

- Optimus ille fuit vindex, lædentia pectus
 Vincula qui rupit, dedoluitque semel.
 Si cui tantum animi est, illum mirabor et ipse : 295
 Et dicam, Monitis non eget iste meis.
 Tu mihi, qui, quod amas, ægre dedicis amare ;
 Nec potes, et velles posse, docendus eris.
 Sæpe refer tecum sceleratae regna puellæ ;
 Et pone ante oculos omnia damna tuos. 300
 Illud et illud habet : nec ea contenta rapina
 Sub titulum nostros misit avara lares.
 Sic mihi juravit : sic me jurata fecellit :
 Ante suam quoties paffa jacere forem !
 Diligit ipsa alios : a me fastidit amari : 305
 Institor heu noctes, quas mihi non dat, habet !
 Hæc tibi per totos inacescant omnia sensus :
 Hæc refer : hinc odii semina quære tui.
 Atque utinam possis etiam facundus in illis
 Esse ! dole tantum ; sponte disertus eris. 310
 Hæserat in quadam nuper mea cura puella :
 Conveniens animo non erat illa meo.
 Curabar propriis æger Podalirius herbis :
 Et (fateor) medicus turpiter æger eram.
 Profuit adsidue vitiis infistere amicæ. 315
 Idque mihi factum sæpe salubre fuit.
 Quam mala sunt nostræ, dicebam, crura puellæ !
 Nec tamen, ut verum confiteamur, erant.
 Brachia quam non sunt nostræ formosa puellæ !
 Nec tamen, ut verum confiteamur, erant. 320
 Quam brevis est ! nec erat, quam multum poscit amantem ?
 Hinc odio venit maxima causa meo.
 Et mala sunt vicina boni. errore sub illo
 Pro virtio virtus crimina sæpe tulit.
 Quam potes, in pejus dotes deflecte puellæ : 325
 Judiciunque brevi limite falle tuum.
 Turgida, si plena est ; si fusca est, nigra vocetur :
 In gracili macies crimen habere potest.
 Et poterit dici petulans, quæ rustica non est :
 Et poterit dici rustica, si qua proba est. 330

Quin etiam, quacunque caret tua scemina dote,
Hanc moveat, blandis usque precare sonis.
Exige quod cantet, si qua est sine voce puella :
Fac saltet, nescit si qua movere manum.

Barbara sermone est ; fac tecum multa loquatur : 335
Non didicit chordas tangere ; posce lyram.

Durius incedit ; fac ambulet omne papillæ
Pectus habent tumidæ ; fascia nulla tegat.
Si male dentata est ; narra, quod rideat, illi :
Mollibus est oculis, quod float illa, refer.

Proderit et subito, cum se non fixerit ulli,
Ad dominam celeres mane tulisse gradus.

Auferimur cultu : gemmis auroque teguntur
Omnia. pars minima est ipsa puella sui.

Sæpe, ubi sit, quod ames, inter tam multa requiras : 345
Decipit hac oculos ægide dives Amor.

Improvisus ades ; deprendes tutus inermem :
Infelix vitiis excidet illa suis.

Nec tamen huic nimium præcepto credere tutum est ;
Fallit enim multos forma sine arte decens. 350

Tum quoque, cum positis sua collinet ora venenis,
Ad dominæ vultus (nec pudor obstet) eas.

Pyxidas invenies, et rerum mille colores ;
Et fluere in tepidos cœsypha lapsa finus.

Illa tuas redolent, Phineu, medicamina menfas : 355
Non semel hinc stomacho nausea facta meo.

Nunc tibi, quæ medio Veneris prætentur in usu,
Eloquar. ex omni parte fugandus amor.

Multa quidem ex illis pudor est mihi dicere : sed tu
Ingenio verbis concipe plura meis. 360

Nuper enim nostros quidam carpere libellos ;
Quorum censura Musa proterva mea est.

Dummodo sic placeam, dum toto canter in orbe ;
Quod volet, impugnant unus et alter opus.

Ingenium magni detrectat Livor Homeri : 365
Quisquis es, ex illo, Zoile, nomen habes.

Et tua sacrilegæ laniarunt carmina linguae,
Pertulit huc viatos quo duce Troja Deos.

REMEDIA AMORIS.

143

Summa petit livor : perflant altissima venti :

Summa petunt dextra fulmina missa Jovis.

At tu, quicunque es, quem nostra licentia lœdit ;

Si sapis, ad numeros exige quodque suos.

Fortia Maeonio gaudent pede bella referri.

Deliciis illic quis locus esse potest ?

Grande sonant Tragici ; Tragicos decet ira cothurnos :

Versibus e mediis foccus habendus erit. (375)

Liber in adversos hostes stringatur lämbus ;

Seu celer, extremum seu trahat ille pedem.

Blanda pharetratos Elegeia cantet Amores :

Et levis arbitrio ludat amica suo.

Callimachi numeris non est dicendus Achilles :

Cydippe non est oris, Homere, tui.

Quis ferat Andromaches peragentem Thaïda partes ?

Peccat, in Andromache Thaïda si quis agat.

Thaïs in arte mea : lafcivia libera nostra est :

Nil mihi cum vitta : Thaïs in arte mea est.

Si mea materiae respondet Musa jocose,

Vicimus, et falsi criminis acta rea est.

Rumpere, Livor edax ; jam magnum nomen habemus :

Majus erit ; tantum, quo pede cœpit, eat. (390)

Sed nimium properas : vivam modo ; plura dolebis :

Et capiant animi carmina multa mei.

Nam juvat, et studium famæ mihi crescit honoræ :

Principio clivi vester anhelat equus.

Tantum se nobis Elegi debere fatentur ;

295

Quantum Virgilio nobile debet opus.

Haec tenus Invidiæ respondimus. attrahe lora

Fortius ; et gyro curre, poëta, tuo.

Ergo ubi concubitus, et opus juvenile petetur ;

Et prope promissæ tempora noctis erunt ;

400

Gaudia ne dominæ, pleno si pectore sumes,

Te capiant ; ineas quamlibet ante velim.

Quamlibet invenias, in qua tibi prima voluptas

Definat : a prima proxima segnis erit.

Sustentata Venus gratissima. frigore soles,

405

Sole juvant umbras : grata sit unda siti.

144 . P. O V I D I I N A S O N I S

Et pudet, et dicam, Venerem quoque junge figura ;

Qua minime jungi, quaque decere potest.

Nec labor efficere est. rarae tibi vera fatentur :

Et nihil est, quod se dedecuisse putent.

410

Tunc etiam jubeo totas aperire fenestras,

Turpiaque admissa membra notare die.

At, simul ad metas venit finita voluptas,

Lassaque cum tota corpora mente jacent ;

Dum piget, et nullam malis tetigisse pueram,

415

Tacturusque tibi non videare diu ;

Tunc animo signa, quodcunque in corpore mendae est :

Luminaque in vitiis illius usque tene.

Forfitan haec aliquis (nam sunt quoque) parva vocabit :

Sed, quae non prosumt singula, multa juvant.

420

Parva necat morsu spatiosum vipera taurum :

A cane non magno sepe tenetur aper.

Tu tantum numero pugna ; præceptaque in unum

Contrahe : de multis grandis acervus erit.

Sed quoniam mores totidem, totidemque figuræ ;

Non sunt judiciis omnia danda meis.

Quo tua non possunt offendi pectora facta ;

Forfitan hoc alio judice crimen erit.

Ille quod obscenæs in aperto corpore partes

Viderat ; in cursu qui fuit, hæsit amor :

425

Ille quod, a Veneris rebus surgente puella,

Vidit in immundo signa pudenda toro.

Luditis o, si quos potuerunt ista movere.

Adflarant tepidæ pectora vestra faces.

Attrahet ille puer contentos fortius arcus :

430

Saucia majorem turba petetis opem.

Quid : qui clam latuit reddente obscena puella ;

Et vidit, quæ mos ipse videre vetat ?

Dñ melius, quam nos moneamus talia quenquam !

Ut profint, non sunt experienda tamen.

435

Hortor et, ut pariter binas habeatis amicas :

Fortior est, plures si quis habere potest.

Secta bipartito cum mens discurrit utroque :

Alterius vires subtrahit alter amor.

REMEDIA AMORIS.

145

- Grandia per multos tenuantur flumina rivos, 445
 Cassaque seducto stipite flamma perit.
 Nec satis una tenet ceratas anchora puppes :
 Non satis est liquidis unicus hamus aquis.
 Qui sibi jam pridem solatia bina paravit ;
 Jam pridem summa victor in arce fuit. 450
 At tibi, qui dominæ fueris male creditus uni,
 Nunc saltem novus est inveniendus amor.
 Pasiphaës Minos in Procride prodidit ignes :
 Cessit ab Idæa conjugæ viæta prior.
 Amphilochi frater ne Phegida semper amaret, 455
 Callirhoë fecit parte recepta tori.
 Et Parin Ænone summos tenuisset ad annos,
 Si non Æbalia pellice læsa foret.
 Conjugis Odrysio placuisse forma tyranno :
 Sed melior clausæ forma fororis erat. 460
 Quid moror exemplis, quorum me turba fatigat ?
 Successore novo vincitur omnis amor.
 Fortius e multis mater desiderat unum ;
 Quam cui flens clamat, Tu mihi solus eras.
 Ac ne forte putas nova me tibi condere jura ; 465
 (Atque utinam inventi gloria nostra foret !)
 Vedit id Atrides. quid enim non ille videret,
 Cujus in arbitrio Græcia tota fuit ?
 Marte suo captam Chryseïda victor amabat :
 At senior stulte flebat ubique parens. 470
 Quid lacrymas, odiose fenex ? bene convenit illis :
 Officio natam lædis, inepte, tuo.
 Quam postquam redi Calchas, ope tutus Achillis,
 Jufferat, et patria est illa recepta domo ;
 Est, ait Atrides, illi quam proxima forma ; 475
 Et, si prima finat syllaba, nomen idem :
 Hanc mihi, si sapiat, per se concedat Achilles :
 Si minus ; imperium sentiat ille meum.
 Quod si quis velestrum factum hoc incusat, Achivi ;
 Est aliquid valida sceptræ tenere manu. 480
 Nam, si Rex ego sum, nec mecum dormiet illa,
 In mea Thersites regna, licebit, eat.

146 P. OVIDII NASONIS

- Dixit ; et hanc habuit solatia magna prioris:
Et prior est cura curâ sepulta nova.
Ergo adsume novas, auctore Agamemnone, flamas ; 485
Ut tuus in bivio distineatur amor.
Quæreris, ubi invenias i artes, i, perlege nostras :
Plena puellarum jam tibi navis eat.
Quod si quid præcepta valent mea, si quid Apollo
Utile mortales perdocet ore meo ; 490
Quamvis infelix media torreberis Aetna ;
Frigidior glacie fac videare tuæ.
Et sanum simula ; ne, si quid forte dolebis,
Sentiat : et ride, cum tibi flendus eris.
Non ego te jubeo medias abrumpere curas : 495
Non sunt imperii tam fera jura mei.
Quod non es, simula ; positosque imitare furores :
Sic facies vere, quod meditatus eris.
Sæpe ego ne biberem, volui dormire videri :
Dum videor, somno lumina victa dedi. 500
Deceptum risi, qui se simulabat amare ;
In laqueos auceps decideratque suos.
Intrat amor mentes usu : dediscitur usu :
Qui poterit sanum fingere, sanus erit.
Dixerit, ut venias pacta tibi nocte, venito : 505
Veneris, et fuerit janua clauda ; feras.
Nec dic blanditiias, nec fac convicia posti,
Nec latus in duro limine pone tuum.
Postera lux aderit ; careant tua verba querelis :
Et nulla in vultu signa dolentis habe. 510
Jam ponat fastus, cum te languere videbit :
Hoc etiam nostra munus ab arte feres.
Te quoque fallit amor, dum sit tibi finis amandi :
Propotius frænis sæpe repugnat equus.
Utilitas lateat ; quod non profitebere fiet. 515
Quæ nimis adparent retia, vitat avis.
Ne sibi tam placeat, quo te contempnere possit ;
Sume animos : animis cedat ut illa tuis.
Janua forte patet ; quamvis revocabere, transi :
Est data nox ; dubita nocte venire data. 520

- Posse pati facile est ; tibi ni sapientia desit :
 Promptius e facili gaudia ferre licet.
 Et quisquam præcepta potest mea dura vocare ?
 En etiam partes conciliantis ago.
 Nam, quoniam variant animi, variamus et artes : 525
 Mille mali species, mille salutis erunt.
 Corpora vix ferro quædam sanantur acuto :
 Auxilium multis fuccus et herba fuit.
 Mollior es, nec abire potes, vincitusque teneris ;
 Et tua sœvus Amor sub pede colla premit ; 530
 Define luctari ; referant tua carbasa venti :
 Quaque vocant fluctus, hac tibi remius eat.
 Explenda est sitis ista tibi, qua perditus ardes :
 Cedimus : in medio jam licet amne bibas.
 Sed bibe plus etiam, quam quod præcordia poscunt : 535
 Gutture fac pleno sumpta redundet aqua.
 Perfruere uisque tua, nullo prohibente, puella :
 Illa tibi noctes auferat, illa dies.
 Tædia quære. mali faciunt et tædia finem.
 Jam quoque, cum credas posse carere, mane. 540
 Dum bene te cumules, et copia tollat amorem ;
 E fastidita non juvet isse domo.
 Fit quoque longus amor, quem diffidentia nutrit :
 Hunc tu si quæreris ponere ; pone metum.
 Qui timet, ut sua fit, ne quis fibi detrahatur illam ; 545
 Ille Machaonia vix ope sanus erit.
 Plus amat e natis mater plerumque duobus,
 Pro cuius reditu, quod gerit arma, timet.
 Est prope Collinam templum venerabile portam :
 Imposuit templo nomina celsus Eryx. 550
 Est illic Lethæus Amor, qui pectora sanat ;
 Inque suas gelidam lampadas addit aquam.
 Illic et juvenes votis oblivia poscunt :
 Et si qua est duro capta puella viro.
 Is mihi sic dixit : (dubito, verusne Cupido) 555
 An somnus fuerit : sed puto somnus erat.)
 O qui sollicitos modo das, modo demis, amores,
 Adjice præceptis hoc quoque, Naso, tuis.

- Ad mala quisque animum referat sua ; ponet amorem :
Omnibus illa Deus plusve minusve dedit. 560
- Qui Puteal Janumque timet, celeresque Calendas,**
Torqueat hunc æris mutua summa sui.
- Cui pater est durus, votis ut cetera cedant,**
Huic pater ante oculos durus habendus erit.
- Hic male dotata pauper cum conjugé vivit : 565
Uxorem fato credit obesissæ suo.
- Est tibi rure bono generosæ fertilis uvæ
Vinea : ne nascens uva sit usta time.
- Illa habet in reditu navim : mare semper iniquum**
Cogitet, et damno littora foeda suo. 570
- Filius hunc miles, te filia nubilis angant.
Et quis non causas mille doloris habet ?
- Ut possis odisse tuam, Pari, funera fratrum**
Debueras oculis substituisse tuis.
- Plura loquebatur ; placidum puerilis imago** 575
Destituit somnum ; si modo somnus erat.
- Quid faciam ? media navim Palinurus in unda**
Deserit. ignotas cogor inire vias.
- Quisquis amas (loca sola nocent) loca sola caveto :**
Quo fugis ? in populo tutior esse potes. 580
- Non tibi secretis (augent secreta furores)
Est opus : auxilio turba futura tibi est.
- Tristis eris, si solus eris : dominæque relictæ
Ante oculos facies stabit, ut ipsa, tuos.
- Tristior idcirco nox est, quam tempora Phœbi :** 585
Quæ relevet luctus, turba sodalis abest.
- Nec fuge colloquium : nec fit tibi janua clausa :
Nec tenebris vultus siebilis abde tuos.
- Semper habe Pyladen, qui consoletur Oresten :
Hic quoque amicitiae non levis usus erit.
- Quid nisi secretæ læserunt Phyllida silvæ ?** 590
Certa necis causa est : incomitata fuit.
- Ibat, ut Edono referens trieterica Baccho
Ire solet fusis barbara turba comis.
- Et modo, qua poterat longum spectabat in æquor : 595
Nunc in arenosa lassa jacebat humo.

- Perfide Demophoon, surdas clamabat ad undas :
Ruptaque singultu verba dolentis erant.
Limes erat tenuis, longa subnubilus umbra :
Quo tulit illa suos ad mare s̄epe pedes. 600
Nona terebatur miseræ via. Videris, inquit :
Et spectat zonam pallida facta suam.
Adspicit et ramos : dubitat, refugitque quod audet :
Et timet : et digitos ad sua colla refert.
Sithoni, tunc certe vellem non sola fuisse ; 605
Non flesse positis Phyllida, silva, comis.
Phyllidis exemplo nimium secreta timete,
Læſe vir a domina, læſa puella viro.
Præstiterat juvenis, quidquid mea Musa jubebat :
Inque suæ portu pene salutis erat.
Recidit, ut cupidos inter devenit amantes : 610
Et, quæ condiderat, tela resumpfit Amor.
Si quis amas, nec vis ; facito contagia vites :
Haec etiam pecori s̄epe nocere solent.
Dum spectant oculi lœflos, læduntur et ipsi : 615
Multaque corporibus transitione nocent.
In loca nonnunquam siccis arentia glebis
De prope currenti flumine manat aqua.
Manat amor tectus, si non ab amante recedas :
Turbaque in hoc omnes ingeniosa sumus. 620
Alter item jam sanus erat ; vicinia læſit :
Occursum dominæ non tulit ille suæ.
Vulnus in antiquum rediit male firma cicatrix ;
Successumque artes non habuere meæ.
Proximus a tectis ignis defenditur ægre : 625
Utile finitimis abstinuisse locis.
Nec, quæ ferre solet spatiantem porticus illam,
Te ferat : officium neve colatur istem.
Quid juvat admonitu tepidam recalescere mentem ?
Alter, si possis, orbis habendus erit. 630
Non facile eluriens posita retinebere mensa :
Et multam faliens incitat unda fatim.
Non facile est visa taurum retinere juvenca :
Fortis equus viſe semper adhucit equæ.

150 P. OVIDII NASONIS

Hæc ubi præstiteris, ut tardem littora tangas,
Non satis est ipsam deseruisse tibi.

635

Et soror, et mater valeant, et conscientia nutrix :
Et quidquid dominæ pars erit ulla tuæ.

Nec veniat servus: nec flens ancillula fictum
Suppliciter dominæ nomine dicat, Ave.

640

Nec, si scire voles, quid agat tamen illa, rogabis :
Perfer : erit lucro lingua retenta tuo.

Tu quoque, qui causam finiti reddis amoris :
Deque tua domina multa querenda refers ;

Parce queri. melius sic ulciscere tacendo ;
Dum desideriis effluat illa tuis.

645

Et malim taceas, quam te defuisse loquaris :
Qui nimium multis, Non amo, dicit ; amat.

Sed meliore fide paulatim extinguitur ignis,
Quam subito. lente definie ; tutus eris.

650

Flumine perpetuo torrens solet acrius ire :
Sed tamen hæc brevis est, illa perennis aqua.

Fallat, et in tenues evanidus exeat auras,
Perque gradus molles emoriatur amor.

Sed modo dilectam scelus est odisse puellam ;
Exitus ingenii convenit iste feris.

655

Non curare sat est. odio qui finit amorem,
Aut amat, aut ægre definit esse miser.

Turpe, vir et mulier, juncti modo, protinus hostes :
Non illas lites Appias ipsa probat.

660

Sæpe reas faciunt, et amant. ubi nulla similitas
Incidit, admonitu libet aberrat amor.

Forte aderam juveni : dominam lectica tenebat :
Horrebant saevis omnia verba minis.

Jamque vadaturus, Lectica prodeat : inquit :
Prodierat : visa conjugi mutus erat.

Et manus, et manibus duplices cecidere tabellæ :
Venit in ampleus : atque ita, Vincis, ait.

[Tutius est; aptumque magis, discedere pace,
Quam petere a thalamis litigiosa foras.]

Munera quæ dederis, habeat sine lite jubeto :
Effe solent magno damna minora bono.

REMEDIA AMORIS.

253

- Quod si vos aliquis conducat casus in unum,
Mente memori tota; quæ damus arma, tene.
Nunc opus est armis : hic, ô fortissime, pugna: 675
Vincenda est telo Penthesilea tuo.
Nunc tibi rivalis, nunc durum limen, amanti :
Nunc mediis subeant irrita verba Deis.
Nec compone comas, quia sis venturus ad illam :
Nec toga sit laxo conspicienda hau. 68
Nulla sit ut placeas alienæ cura puellæ :
Jam facito, e multis una sit illa tibi.
Sed quid præcipue vestris contatibus obstet
Eloquar ; exemplo quemque docente-suo.
Desinimus tarde, quia nos speramus amari: 685
Dum sibi quisque placet, credula turba fumus.
At tu nec voces (quid enim fallacius illis ?)
Crede, nec asternos pondus habere Deos.
Neve puellarum lacrymis moveare, caveto :
Ut ferent, oculos erudiere suos. 69c
Artibus innumeris mens oppugnatur amantum ;
Ut lapis æquoreis undique pulsus aquis.
Nec causas aperi, quare divortia malis :
Nec dic, quid doleas ; clam tamen usque dole.
Nec peccata refer ; ne diluat. ipse favebis : 695
Ut melior causa sit illa tua.
Qui filet, est firmus : qui dicit multa puellæ
Probra, satisfieri postulat ille sibi.
Non ego Dulichio furiales more sagittas,
Nec rapidas ausim tingere in amne faces. 70
Nec nos purpureas pueri refecabimus alas :
Nec facer arte mea laxior arcus erit.
Consilium quodcumque cano. parete canenti :
Utque facis, coepitis, Phœbe saluber, ades.
Phœbus adest : sonuere lyræ ; sonuere pharetræ : 705
Signa Deum nosco per sua : Phœbus adest.
Confer Amyclæis medicatum vellus ahenis
Murice cum Tyrio : turpius illud erit.
Vos quoque formofis vestras conferte puellas :
Incipiet dominæ quemque pudere fuge. 71c

152 P. OVIDII NASONIS

Utraque formosæ Paridi potuere videri;
 Sed sibi collatam vicit utramque Venus.
 Nec solam faciem; mores quoque confer et artem:
 Tantum judicio ne tuus obsit amor.
 Exiguum est, quod deinde canam: sed profuit illud
 Exiguum multis: in quibus ipse fui. 71
 Scripta cave relegas blandæ servata puellæ:
 Constantes animos scripta relecta movent.
 Omnia pone feros (quamvis invitus) in ignes:
 Et dic, ardoris sit regus iste mei. 72
 Theftias absentem succendit stipite natum:
 Tu timide flammæ perfida verba dabis?
 Si potes, et ceras remove. quid imagine muta
 Carperis? hoc periit Laodamia modo.
 Et loca sæpe nocent fugito loca conscia vestri
 Concubitus. causas illa doloris habent. 725
 Hic fuit; hic cubuit: thalamo dormivimus isto:
 Hic mihi lasciva gaudia nocte dedit.
 Admonitu refricatur amor; vulnusque novatum
 Scinditur. infirmis causa pusilla nocet.
 Ut pene extinctum cinerem si sulfure tangas;
 Vivet, et e minimo maximus ignis erit. 730
 Sic, nisi vitaris quidquid revocabit amorem,
 Flamma recandescet, quæ modo nulla fuit.
 Argolides cuperent fugisse Capharea puppes;
 Teque, senex, luctus ignibus ulte tuos.
 Præterita cautus Niseïde navita gaudet:
 Tu loca, quæ nimium grata fuere, cave.
 Hæc tibi sint Syrtes; hæc Acroceraunia vita:
 Hic vomit et potat dira Charybdis aquas. 740
 Sunt, quæ non possint aliquo cogente juberi;
 Sæpe tamen casu facta juvare solent.
 Perdat opes Phædra; parees, Neptune, nepoti:
 Nec faciet pavidos taurus avitus equos.
 Gnosida fecisses inopem; sapienter amasset:
 Divitiis alitur luxuriosus amor. 745
 Cur nemo est, Hecalen; nulla est, quæ ceperit Iron?
 Nempe quod alter egens, altera pauper erat.

R E M E D I A A M O R I S .

- Non habet, unde suum paupertas pascat amorem :
 Non tamen hoc tanti est ; pauper ut esse velis. 750
- At tibi sit tanti, non indulgere theatris ;
 Dum bene de vacuo pectori cedat amor.
- Enervant animos citharae, lotosque, lyræque ;
 Et vox, et numeris brachia mota suis.
- Illic adsidue ficti saltantur amantes :
 Quid caveas actor, quid juvet, arte docet.
- Eloquar invitus : teneros ne tange poëtas :
 Submoveo dotes impius ipse meas.
- Callimachum fugito ; non est inimicus Amori :
 Et cum Callimacho tu quoque, Coë, noces. 760
- Me certe Sappho meliorem fecit amicæ :
 Nec rigidos mores Teïa Musa dedit.
- Carmina quis potuit tuto legisse Tibulli,
 Vel tua, cuius opus Cynthia sola fuit ?
- Quis potuit lecto durus discedere Gallo ? 765
- Et mea nescio quid carmina tale sonant..
- Quod nisi dux operis vatem frustratur Apollo ;
 Æmulus est nostri maxima causa mali.
- At tu rivalem noli tibi fingere quemquam :
 Inque suo solam crede jacere toro.
- Acrius Hermionen ideo dilexit Orestes ;
 Esse quod alterius cooperat illa viri.
- Quid, Menelaë, doles ! ibas sine conjugè Creten :
 Et poteras nuptalentus abesse tua.
- Ut Paris hanc rapuit ; tunc demum uxore carere 775
- Non potes. alterius crevit amore tuus.
- Hoc et in abducta Briseide flebat Achilles,
 Illam Plisthenio gaudia ferre toro.
- Nec frustra flebat ; mihi credite. fecit Atrides,
- Quod si non faceret, turpiter esse iners. 780
- Certe ego fecissem, nec sum sapientior illo :
 Invidiæ fructus maximus ille fuit.
- Nam sibi quod nunquam tactam Briseida jurat,
 Per sceptrum ; sceptrum non putat esse Deos.
- Di faciant, dominæ possis transire relictæ
 Limina ; proposito sufficientque pedes. 785

Et poteris : modo velle tene. nunc fortiter ire,

Nunc opus est celeri subdere calcar equo.

Ilo Lotophagos, illo Sirenas in antro

Esse puta : remis adjice vela tuis.

790

Hunc quoque, quo quondam nimium rivaſc dolebas,

Velleſ desinereſ hostis habere loco.

At certe, quamvis odio remanente, falata :

Oſcula cum potetis jara dare ; ſanus eijs.

Ecce cibos etiam (medicinae fungar ut omni

795

Munere) quos fugias, quosve ſequare, dabo.

Dauius, an Libycis bulbus tibi miffus ab oris,

An veniat Megaris, noxijs omnis erit.

Nec minus erucas aptum vitare falaces ;

Et quidquid Veneri corpora noſtra parat.

800

Utilius fumas acuentes Iumina rutas ;

Et quidquid Veneri corpora noſtra negat :

Quid tibi præcipiam de Bacchi munere, quæris ?

Spe brevius monitis expediere meis.

Vina parant animum Veneri, niſi plurima fumas ;

805

Ut stupeant multo corda ſepulta mero.

Nutritur vento, veſto reſtinguitur ignis :

Lenis alit flammam, grandior aura necat.

Aut nulla ebrietas, aut tanta fit, ut tibi curas

Eripiat : ſi qua eſt inter utramque, nocet.

810

Hoc opus exegi. feſſæ date ferta carinæ :

Contigimus portum, quo mihi cursus erat.

Postmodo reddetis ſacro pia vota poëtæ,

Carmine fanati foemina virque meo.

REMEDIORUM A MORUM FINIS.

MEDICAMINA

FACIEI.

FRAGMENTUM.

Discite, quæ faciem commendet cura, puellæ :

Et quo sit vobis forma tuenda modo.

Cultus humum sterilem Cerealia pendere jussit

Munera : mordaces interiere rubi.

Cultus et in pomis succos emendat acerbos ;

5

Fissaque adoptivas accipit arbor opes.

Culta placent. auro sublimia tecta linuntur :

Nigra sub imposito marmore terra latet.

Vellera s̄epe eadem Tyro medicantur aēno :

Sectile deliciis India præbet ebur.

10

Forstian antiquæ, Tatio sub rege, Sabinæ

Maluerint, quam se, rura paterna coli.

Cum matrona, premens altum rubicunda sedile,

Adsiduo durum pollice nebat opus.

Ipsaque claudebat, quos filia paverat, agnos :

15

Ipsa dabat virgas cæsaque ligna foco.

At vestræ teneras matres peperere puellas :

Vultis inaurata corpora veste tegi.

Vultis odoraſos peſitu variare capillos :

Conſpicuam gemmis vultis habere manum.

20

Induitis collo lapides Oriente paratos :

Et quantos oneri est aure tulisse duos.

Nec tamen indignum, si vobis cura placendi,

Cum comptos habeant ſæcula noſtra viros.

Fœminea vestri poliuntur lege mariti :

25

Et vix ad cultus nupta, quod addat, habet.

Proin se quæque parent; nec quo venentur amores,
 Refert. munditiæ crimina nulla mierent.
 Rure latent, finguuntque comas. licet arduus illas
 Celet Athos; cultas altus habebit Athos. 30
 Est etiam placuisse sibi quotacunque voluptas:
 Virginibus cordi grataque forma sua est.
 Laudatas homini volucris Junonia pennas
 Explicat; et forma muta superbit avis.
 Sic potius nos uret amor; quam fortibus herbis,
 Quas maga terribili subsecat arte manus. 35
 Nec vos graminibus, nec mixto credite succo:
 Nec tentate nocens virus amantis equæ.
 Nec mediae Maris finduntur cantibus angues:
 Nec reddit in fontes unda supina suos. 40
 Et quamvis aliquis Temesæa removerit æra;
 Nunquam Luna suis excutietur equis.
 Prima sit in vobis morum tutela, puellæ:
 Ingenio facies conciliante placet.
 Certus amor morum est: formam populabitur ætas, 45
 Et placitus rugis vultus aratus erit.
 Tempus erit, quo vos speculum vidisse pigebit,
 Et veniet rugis altera causa, dolor.
 Sufficit, et longum probitas perdurat in ævum;
 Fertque suos annos: hinc bene pendet amor. 50
 Discite, cum teneros somnus dimiserit artus,
 Candida quo possint ora nitere modo.
 Hordea, quæ Libyci ratibus misere coloni,
 Exue de palea tegminibusque suis.
 Par ervi mensura decem madefiat ab ovis: 55
 Sed cumulent libras ordea nuda duas.
 Hæc ubi ventosas fuerint siccata per auras;
 Lenta jube scabra frangat asella mola.
 Et, quæ prima cadunt vivaci cornua cervo,
 Contere: in hæc solidi sexta face affis eat. 60
 Jamque ubi pulvereæ fuerint confusa farinæ,
 Protinus in cribris omnia cerne cavis.
 Adjice Narcissi bis sex sine cortice bulbos,
 Strenua quos puro marmore dextra terat:

MEDICAMINA FACIEI.

157

Sextantemque trahat gummi cum semine Thusco : 65

Huc novies tanto plus tibi mellis eat.

Quæcumque adficiet tali medicamine vultum ;

Fulgebit speculo levior ipsa suo.

Nec tu pallentes dubita torrere lupinos,

Et simul inflantis corpora frange fabæ.

Utraque sex habeant, æquo discrimine, libras :

Utraque da nigris comminuenda molis.

Nec cerusa tibi, nec nitri spunia rubentis

Defit, et Illyrica quæ venit iris humo.

Da validis juvenum pariter subigenda lacertis :

Sed justum tritis uncia pondus erit.

Addita de querulo volucrum medicamina nido

Ore fugant maculas : Halcyonea vocant.

Pondere, si quæris, quo sim contentus in illis ;

Quod trahit in partes uncia sexta duas.

Ut coéant, apteque lini per corpora possint,

Adjice de flavis Attica mella favis.

Quamvis thura Deos, irataque numina placent :

Non tamen accensis omnia danda focis.

Thus ubi miscueris radenti tubera nitro ;

Ponderibus justis fac sit utrinque triens.

Parte minus quarta dereptum cortice gummi,

* Et modicum e myrrhis pinguibus adde cubum.

Hæc ubi contrîris, per densa foramina cerne :

Pulvis ab infuso melle premendus erit.

Profit et marathros bene olentibus addere myrrhis ;

Quinque trahant marathri scrupula, myrrha novem.

Arentisque rosæ quantum manus una prehendant,

Cumque Ammoniaco mascula thura sale.

Hordea quem faciunt illis adfunde cremorem :

Æquent expensas cum sale thura rosas.

Tempore sis parvo molles licet illita vultus ;

Hærebit toto multus in ore color.

Vidi quæ gelida madefacta papavera lympha

Contereret, teneris illineretque genis.

75

80

85

90

95

100

P. OVIDII NASONIS
HALIEUTICON.
FRAGMENTUM.

* * * *

A Ccepit mundus legem : dedit arma per omnes,
Admonuitque sui, vitulus sic namque minatur,
Qui nondum gerit in tenera jam cornua fronte :
Sic damæ fugiunt, pugnant virtute leones,
Et morsu canis, et caudæ sic scorpius istu : 5
Concussisque levis pennis sic evolat ales.
Omnibus ignotæ mortis timor, omnibus hostem,
Præsidiumque datum sentire, et noscere teli
Vimque modumque sui : sic et Scarus arte sub undis,
Incidit, adsumptamque dolo tandem pavet escam. 10
Non audet radiis obnixa occurrere fronte,
Aversus crebro vimen sed verbere caudæ
Laxans subsequitur, tutumque evadit in æquor.
Quin etiam si forte aliquis, dum pone nataret,
Mitis luctantem Scarus hunc in vimine vidi, 15
Aversam caudam morsu tenet : atque ira *
* Uber servato, quem texit, in * resulteret.
Sepia tarda fugæ, tenui cum forte sub unda
Depressa est, jam jamque manus timet illa rapaces,
Insiciens æquor nigrum vomit ore cruentem. 20
Avertitque vias, oculos frustata sequentes,
Clausus rete Lupus, quamvis immanis et acer.
Dimotis cauda submissus fidit arenis.
..... in auras
Eminat, atque dolosaltu deludit inultus : 25

Et muræna ferox, teretis fibi conscientia tergi,
Ad laxata magis conversa foramina retis,
Tandem permultos evadit lubrica flexus,
Exemploque nocet, cunctis intervenit una.

At contra scopolis crinali corpore segnis

30

Polypus hæret, et hac eludit retia fraude,

Et sub lege loci sumit mutatque colorem;

Semper ei similis, quem contigit, atque ubi prædam

Pendentem fetis avidus rapit, hic quoque fallit

Elasto calamo, cum demum emersus in auras

35

Brachia dissolvit, populatumque exspuit hamum.

At Mugil cauda pendentem everberat escam,

Excusiamque legit. Lopus acri concitus ira

Discursu fertur vario, fluctusque ferentes

Prosequitur, quassatque caput, dum vulnera fævus

40

Laxato cadat hamus, et ora patentia linquat.

Nec proprias vires nescit Muræna nocendis:

Auxilioque sui, morsu nec minus acri

Deficit, aut animos ponit captiva minaces.

Anthias his, tergo quæ concutit, utitur armis,

45

Vim spinæ novitque suæ, versoque supinus

Corpore lina fecat, fixumque intercipit hamum.

* *

Cætera quæ densas habitant animalia silvas,

Aut vani quaunt semper lymphata timores,

Aut trahit in præceps non sana ferocia mentis..

50

Ipsa sequi Natura monet, vel cominus ire.

Impiger ecce Leo venantium sternere pergit

Agmina, et adversis infert sua pectora telis.

Quoque venit, fidens magis et sublatior ardet,

Concussitque toros, et viribus addidit iram.

55

* Prodidit; atque suo properat fibi robore lethum.

Fœdus Lucanis provolvitur Ursus ab antris,

Quid nisi pondus iners, stolidæque ferocia mentis?

Actus Aper fetis iram denuntiat hirtis:

Et ruit oppositi nitens in vulnera ferri,

60

Pressus et emissio moritur per viscera telo.

Altera pars fidens pedibus, dat terga sequenti,

Ut pavidi Lepores, ut fulvo tergore Damæ,
 Et cauto fugiens Cervus sine fine timore.
 Ipsa sequi natura docet, vel cominus ire. 65
 Hic generosus honos, et gloria major Equorum :
 Nam capiunt animis palam, gaudentque triumpho.
 Seu septem spatiis Circo incruere coronam ;
 Nonne vides viator quanto sublimius altum
 Attollat caput, et vulgi se vendit auræ ? 70
 Celsave cum cæso decoratur terga leone,
 Quam tumidus, quantoque venit spectabilis actu,
 * Compescatque solum generoso concita pulsus
 Ungula sub spoliis graviter redeuntis opimis :
 Quid laus prima Canum ? quibus est audacia præceps, 75
 Venandique sagax virtus, viresque sequendi.
 Quæ nunc elatis rimantur naribus auras,
 Et nunc demissæ quærunt vestigia rostro ;
 Et produnt clamore feram, dominumque vocando
 Increpitant. quem si collatis effugit armis,
 Insequitur tumulosque canis camposque per omnes, 80
 Noster in arte labor positus : ipsis omnis in illa.
 Nec tamen in medias pelagi te pergere sedes
 Admoneam, vastique maris tentare profundum.
 Inter utrumque loci melius moderabere funem. 85
 Aspera num faxis loca sint. nam talia lento
 Deposcunt calamos. at purum retia littus.
 Num mons horrentes demittat celfior umbras
 In mare. nam varie quidam fugiuntque petuntque.
 Num vada subnatis imo viridentur ab herbis. 90
 * * *

Objecetque moras, et molli serviat algæ.
 Descripsit sedes varie Natura profundi :
 Nec cunctos una voluit confistere pisces.
 Nam gaudent pelago, quales Scombreque, Bovesque,
 Hippuri celeres, et nigro tergore Milvi ; 95
 At pretiosus Helops, nostris incognitus undis ;
 Ac durus Xiphias, iectu non mitior ensis :
 Et pavidi magno fugientes agmine Thunni :
 Parva Echenæis adest (mirum) mora pupibus ingens :

HALIEUTICON.

161

- Tuque comes ratum, tractique per æqua sulci 100
 Qui semper spumas sequeris, Pompile, nitentes :
 Cercyrosque ferox, scopulorum fine moratus :
 Cantharus, ingratus succo : tum concolor illi
 Orphas, cœruleaque rubens Erythinus in unda :
 Insignis Sargusque notis, insignis et alis : 105
 Et superaurata Sparulus cervice resulgens ;
 Et rutilus Pagur, et fulvi Synodontes, et ex se
 Concipiens Channe, gemino fraudata parente.
 Tum viridis squamis, parvo Saxatilis ore,
 Et rarus Faber, et piæ Mormyres, et auri 110
 Chrysophrys imitata decus : tum corporis Umbræ
 Liventis, rapidique Lupi, Percæque, Tragique.
 Quin laude insignis caudæ Melanurus, et ardens
 Auratis Muræna notis, Merulæque virentes,
 Immitisque suæ Conger per vulnera gentis ; 115
 Et capitis duro nocitus Scorpius iætu,
 Ac nunquam æstivo conspectus fidere Glaucus.
 At contra herbosa pisces laxantur arena,
 Ut Scarus, epiftas solus qui ruminat escas ;
 Fœcundumque genus Mænæ, Lamiroisque, Smarisque,
 Atque immunda Chromis, merito vilissima Salpa : 120
 Atque avium dulces nidos imitata sub undis,
 Et Squalus, et tenui suffusus sanguine Mullus : |
 Fulgentes Soleæ candore, et concolor illis
 Paffer, et Adriaco mirandus littore Rhombus : 125
 Tunc Epodes lati, tum molles tergere Ranae.
 Extremi parent

•

•

•

- Lubricus et spina nocuus non Gobius ulla,
 Et nigrum niveo portans in corpore virus
 Loligo, durique Sues, sinuosaque Caris : 830
 Et tam deformi non dignus nomine Afellus :
 Tuque peregrinis, Acipenser, nobilis undis.

* * * * *

*Deerant non admodum multa in eo exemplari, con-
sumpta penitus vetustate.*

Plin. lib. XXXII. cap. ult. Hist. Nat.

*His adjiciemus apud Ovidium posita nomina, quæ apud
neminem alium reperiuntur, sed fortassis in Ponto nascuntur,
ubi id volumen supremis suis temporibus inchoavit. Idem lib.
XXXII. cap. secundo: Mibi videntur mira, quæ Ovidius
prodidit, piscium ingenia, in eo volumine, quod Halieuticon
inscribitur.*

OVIDII NASONIS OPERUM OMNIUM FINIS.

